

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

30. I 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 150 ДИН • БРОЈ 1831

ГОСПОДАРИ
ИНДИЈАНСКИХ
ДУША

Фирма

Веровати или не!

ХОЛАНДСКИ ДОСЕЛЕНИЦИ

КОЈИ СУ ОСНОВАЛИ ГРАД ЊУЈОРК 1625, СЛЕДЕКЕ ГОДИНЕ ОТКУПИЛИ СУ ОД ИНДИЈАНАЦА И ОСТРВО МЕНХЕТН ЗА 24 ДОЛАРА. БРУКЛИН СУ ПЛАТИЛИ 200 ПУТА ВИШЕ ЈЕР СУ ГА ИНДИЈАНЦИ ВИШЕ ЦЕНИЛИ ЗБОГ ПЛОДНЕ ЗЕМЉЕ. АЛИ, МЕНХЕТН ЈЕ ПОСТАО ЈЕДАН ОД НАЈВЕКИХ КУЛТУРНИХ, ФИНАНСИЈСКИХ И ТРГОВАЧКИХ ЦЕНТРА НА СВЕТУ.

ААРДВАРК

АФРИЧКИ СИСАР, ИМА ТАКО ИЗОШТРЕНА ЧУЛА ДА МОЖЕ ДА ЧУЈЕ КРЕТАЊЕ ТЕРМИТА И ОСЕТИ ЊИХОВ МИРИС И КАД СУ ДУБОКО ПОД ЗЕМЉОМ.

БОЦА ФРАНЦУСКОГ ВИНА

ИЗ 1787. ГОДИНЕ, КОЈА ЈЕ БИЛА НАМЕЊЕНА ТОМАСУ ЏЕФЕРСОНУ АЛИ МУ НИКАД НИЈЕ УРУЧЕНА, ПРОДАТА ЈЕ 1985. НА АУКЦИЈИ ЗА 157500 ДОЛАРА. ТО ЗНАЧИ ДА ЈЕ СВАКА ЧАША КОШТАЛА ОКО 22500 ДОЛАРА.

макеја куће

У ВИКТОРИЈАНСКОМ СТИЛУ У ПОТПУНОСТИ ИЗРАЂЕНА ОД ПАПИРА ЗА КЕСЕ, БИЛА ЈЕ ИЗЛОЖЕНА НА МЕЂУНАРОДНОЈ ИЗЛОЖБИ ПАПИРА ОДРЖАНОЈ У ЊУЈОРКУ 1985. ГОДИНЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● француски биолог Жак Жан последњих тридесет година свога рада посветио је проучавању пацова. На основу података које је прикупио, овај биолог сматра да на свету данас има око четири милијарде ових глодара.

● ● ● Американац Ејб Роцерс већ десетак година веома успешно путује ауто-стопом по

Сједињеним Државама. Захваљујући огромној пластичној руци с удигнутим палцем по којој га већ познају возачи широм земље.

● ● ● већина становника наше планете биће ћелава до две хиљаде године. То тврде Леонардо Гарсија, дерматолог и Виктор Декарли, психијатар из

Министарства здравља Венеције. Повећање ћелавости није проузроковано само употребом хемијских производа већ пре свега стресом који прати модеран начин живота.

● ● ● совјетски војник Александар Козлов био је тешко рањен 1944. године у једној бици на западном фронту. Пребачен је у болницу и све донедавно лежао је у коми. Онда му се на једном памћење вратило: сетио

се имена свог села у Белорусији. Сада се Козлов, као седамдесетогодишњак, вратио кући и поново, после 42 године, видео своју породицу.

● ● ● сваке године у новембру месецу у Хелсинкију се прославља Дан харинге. На главној пијаци, старој две стотине година,

окупљају се љубитељи ове рибе, али и осталих дарова мора. На овогодишњој прослави рибари су продали 40 000 килограма харинга.

● ● ● кинеска влада одлучила је да „подигне“ шумски појас дугачак седам хиљада километара. Он би се пружао од североистока ка северозападу земље и штитио би од ширења пусти-

ње. Уколико се одмах не предузму мере, Пекинг би, решимо, кроз два века прекрио пустињски песак ношен олујом.

● ● ● у Мексику је нагло порасла потрошња тортиља, палачинки справљених од кукуруз-

ног брашна. Главни кривац је пад животног стандарда. Према неким прорачунима ова земља, иначе један од највећих произвођача кукуруза у свету, ускоро би могла да се суочи са недостатком кукуруза.

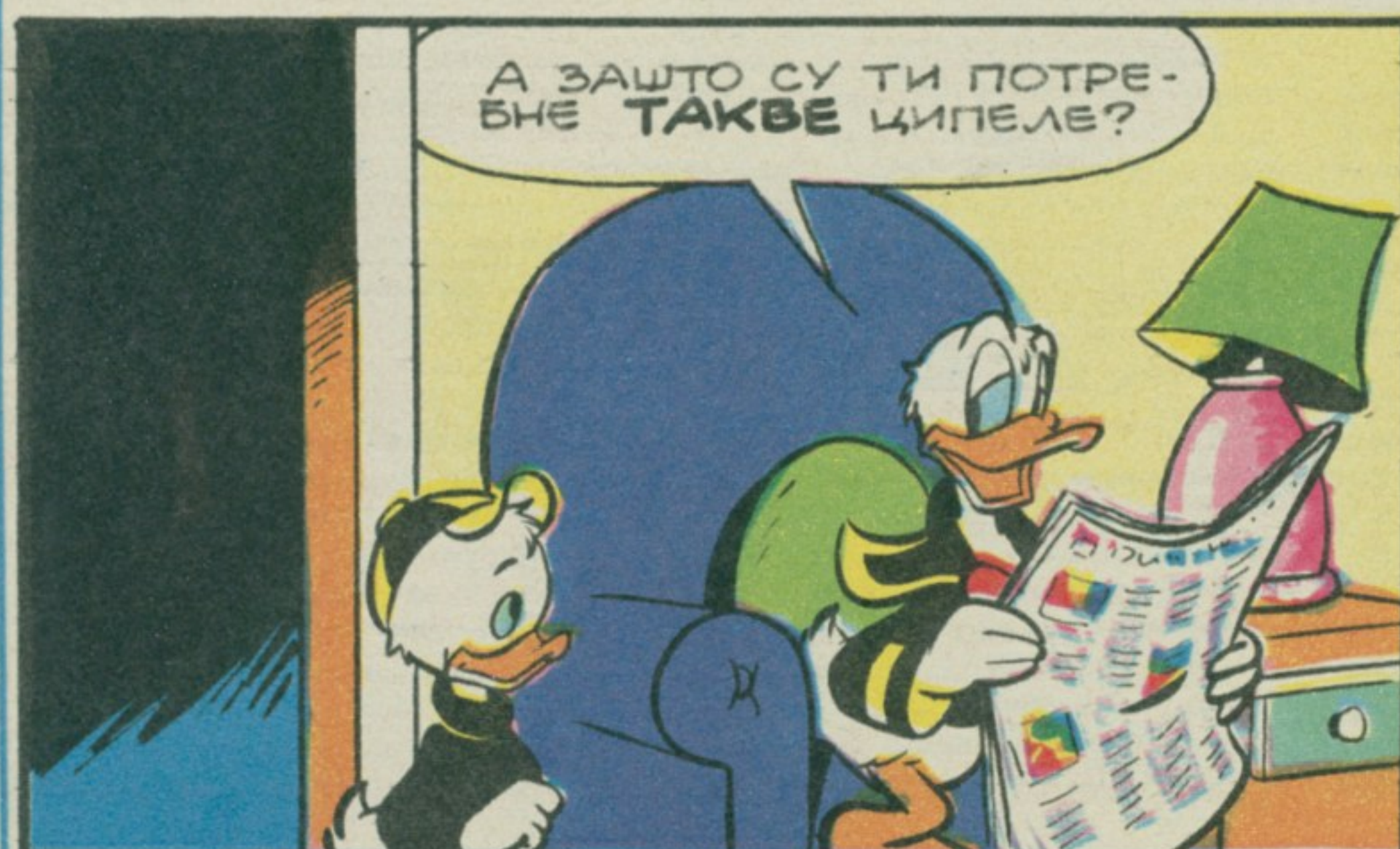
● ● ● јунаци Дизнијевих цртаћа стигли су и на програм кинеске телевизије. Они од октоб-

ра месеца сваке недеље забављају гледаоце ове најмногољудније земље.

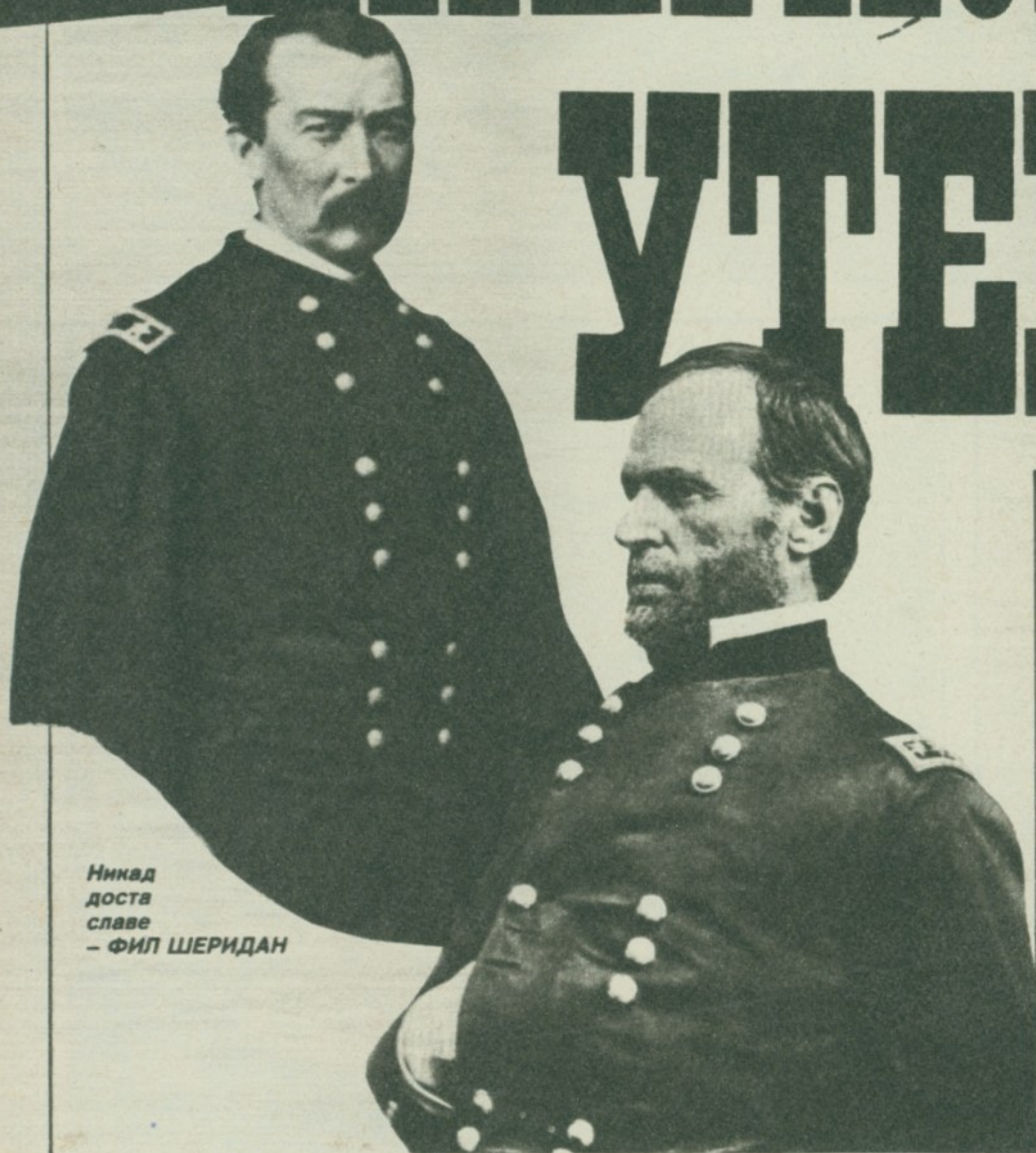

ПАЈА ПАТАК

ГЕНЕРАЛИ, ГОСПОДАРИ ИНДИЈАНСКИХ ДУША

УТЕМЕЉИВА

Никад
доста
славе
— ФИЛ ШЕРИДАН

Вукао је све конце — ВИЛИЈАМ
ТЕКУМСЕ
ШЕРМАН

Разуман, али је морао да слуша
наређења — ЏОРИ
КРУК

Историја им је одредила место и то не може да измени ни литература наклоњених им књижевника ни велики број снимљених филмова који су од њих створили хероје Дивљег запада. За то су се сами побринули, свесно и добровољно га прихватајући.

По чину су били генерали, а по дужности утемељивачи прве праве армије Сједињених Америчких Држава. Чинили су њено командно језгро и директно одлучивали о организацији, начину живота и акцијама војске расуте по утврђењима средње Америке, такозваног Дивљег запада. И чин и дужност, међутим, подредили су једном циљу — истребљивању Индијанаца. Истина, као људи имали су и врлине, нарочито су се храброшћу истакли у минулом грађанском рату између државе Севера и Југа, али тај рат је прошао. А кад је прошао, Сједињене Америчке Државе су остале и без војника и без официра. Све што је ратовало жељно је чекало да збаци униформу и да се врати дому и породици.

Суров живот — сурови људи

Све већи прилив досељеника на Дивљи запад и све чешћи сукоби с Индијанцима, чији је животни про-

стор полако али неумитно сужаван, натерао је амерички Конгрес да се позабави заштитом фармера и ранчера, затварајући очи пред чињеницом да су индијанска племена нападала досељенике само кад би се нашла притешњена уза зид. Треба-ло је створити армију која би штитила колонизаторе, обезбеђивала не-сметано одвијање железничког са-обраћаја, док је одржавање гра-ђанског реда мало или ретко поми-њано.

У армију се ступало добровољно. Војници су добијали плату, истина скромну, али су зато стан, храна и одећа били обезбеђени, што је за многе бескућнике била пуна капа. Ако би добровољац са собом до-вео коња, припадало му је још 40 центи дневно.

Сасвим друкчије је стајала ствар с официрима. Војне академије није било, а они који су стекли чин у гра-ђанском рату изгубили су га њего-вим окончањем. Међу њима је би-ло и таквих који су командовање схватили као професију и они су се без размишљања пријавили у нову армију. Невоља је била у томе што им ранији чин није признат па су мо-рали да крену од нуле. Додуше

брже су напредовали од осталих, али само кроз ниже чинове. Међу-тим, када су ступили у војску, нису ни слутили да ће им једини посао бити да свакодневно гоне и тамане Индијанце! Суров живот у забитим утврђењима створиће од њих су-рове људе!

Војна утврђења нису пружала ни минимум људских потреба. И она нису истинито приказана у филмови-ма јер многа нису била ограђена палисадом већ су шатори једнос-тавно разапети на ледини а страже се даноноћно смењивале. Утврђе-ња затвореног типа била су реткост, поготову она налик градићима у ко-јима су официри поседовали при-стојан стан са баштом.

Убиј да се раздрмаш

Највећи део Дивљег запада по-кривала је Војна дивизија Мисурија којом је заповедао Фил Шеридан. Дивизија је у саставу имала 8 пуко-ва коњице и 17 пукова пешадије, укупно 17 хиљада војника и офици-ра. Управо толико „плавих блуза“ имало је задатак да слисти 99 инди-јанских племена на тој територији, тачније — 192 хиљаде Индијанаца.

Дивизија је била распоређена у 76 утврђења и представљала је главни ослонац командног штаба армије у неславној мисији истреб-љења Сијукса, Чајена, Шошона, Апача... најопаснијих од опасних „црвенокожаца“.

Остатак новостворене америчке армије није био велики. За преоста-ли део земље, око половине њеног простора остало је само не-колико хиљада војника! Конгрес ни-је био баш издашан кад се радило о

трошковима за наоружање и из-државање војске. Штавише, три и по хиљаде војника у Дивизији Мису-рија давало је око четвртину скром-не плате за војне потребе, неку врсту самодоприноса!

Недостатак путева и рђави усло-ви становања чинили су војнички живот тужним и ружним. Да би се „раздрмали“ и колико толико учини-ли дан „занимљивим“, војници су током времена постали прави лов-ци на Индијанце!

Тешко стање у војсци, опет на не-срећу Индијанаца, чинили су одно-си међу официрима. У војном ут-врђењу ретко су три официра гово-рила међусобно. Однос се сводио само на службено општење. Разлог је био тешко стицање вишег чина. Напредовало се преко реда и неза-висно од заслуга, а зависно од до-бре воље генерала! Да би се доко-пали вишег чина, официри су се ула-гивали генералима, оптуживали је-дан другог и, што је најгоре, махни-то трагали за Индијанцима надајући се да ће сваки успех у борби с њи-ма бити поен више на путу унапре-ђења.

Конгрес се веома мало бавио ар-мијом, онолико колико су интереси

политичара у појединим подручјима били на овај или онај начин угрожени. Само за незнатну мањину у Конгресу Индијанци су били људи достојни поштовања.

Почетничка грешка

У таквим приликама и одрешених руку, генерали су практично утемељили америчку армију, односе у њој и сврху постојања. Ко је вукао конце?

ШЕРМАН, ШЕРИДАН, КРУК, МАЈЛС, КАСТЕР, ДЕВЛИН...

Сви заједно и сваки понаособ пронели су славу прве праве армије Сједињених Америчких Држава али – уништењем Индијанаца

ЧИ, ИСТРЕБЉИВАЧИ

Најзначајнија фигура свакако је био главнокомандујући армије Вилијам Такумсе Шерман. Истакао се као заповедник у грађанском рату. Команду над новоствореном армијом преузео је 1869. пошто се претходно налазио на челу Дивизије Мисурија. Био је љубимац председника Гранта.

Важио је за човека необичног понашања. Није много говорио, високо је ценио себе и није хтео да прихвати чињеницу да постоји огромна разлика између фронтвске борбе и ратовања с Индијанцима по гудурама и клисурама. Нарочито је ни подаштавао индијански начин борбе који је проистичао из изузетног познавања природе.

Да би доказао својим генералима да Индијанци нису иоле вредан противник, кренуо је са малом групом војника на пут дугачак 1500 километара и то кроз територију на којој су искључиво живела индијанска племена. Уз пут је направио почетничку грешку. Оно мало својих војника поделио је у две групе: са шацицом војника је пожурио напред, а неколико кола натоварених житом у пратњи чете оставио иза себе. Приметило их је око стотину ратника Кајова предвођених поглавицом Сатантом. Сатанта је пропустио челну групу војника мислећи да се ради о претходници и напао кола и пратњу. Запленио је товар и убио седам војника. Шерман је био огорчен. Организовао је хајку великих размера на Индијанце и позвао Сатанту на преговоре у Форт Сил. Кад је поглавица дошао – ухапсио га је. Окован је и одведен у Тексас. Осуђен је на смрт вешањем. Многа индијанска племена су се дигла на ноге. Видећи да је враг однео шалу, Конгрес је натерао гувернера

Тексаса да Сатанти казну вешања замени доживотном робијом. Срећом, разум је надвладао и Сатанта је после две године ослобођен. Шерман то није могао да прежали.

Иначе, Шерман је мрзео политичаре. Вашингтон није могао да смисли. И Чикаго где се налазио његов штаб, ишао му је на нерве. Штаб је преселио на југ земље у мали и у то време неугодни град Сан Антонио. Чланови штаба били су запрепашћени.

Четвртасти патуљак

Ако је Шерман давао тон понашању армије према Индијанцима,

онда се за генерала Филипа, краће Фила Шеридана може рећи да га је најверније тумачио иако се није трпео са Шерманом. Није могао ни да га види.

И Шеридан је стекао славу војног заповедника у грађанском рату, али је као личност био сушта супротност Шерману. С обзиром на то да је био командант Дивизије Мисурија, први човек на ужареном тлу и да је директно могао да утиче и утицао је на судбине официра широм војних утврђења, истребљење читавих индијанских племена иде искључиво на његову душу. Један адвокат га је описао као „четвртостог патуљка“. Није погрешио: Шеридан

је био ниског раста, набијен и са дугачким рукама. Волео је јавни живот, изласке у угледне ресторане, а и жене су му биле слабост. Није држао до униформе. Облачио би прво што му дође до руку, често мешајући радни и парадни део одеће.

Војници су га волели, чак превише. Одушевљавало их је његово понашање. Приликом маршева није зановетао: спавао је у истом шатору и јео исту храну као они, сам себи доносио и приносио. Јахао је на челу колоне и по снегу и по киши. Велика невоља било је то што је живео погледа упртог у Вашингтон и што је у Индијанцима видео дивљаке!

И док Шерман није могао да се отресе заблуде о људским и ратничким способностима Индијанаца, а Шеридан их таманио користећи то као начин да оствари амбицију, Нелсон Мајлс је био продужена рука обојице, прави крвник Индијанаца. Да се није оженио Шерманом-

вом рођаком, вероватно би до старости остао мали службеник у цивили. Овако... пријавио се у војску и зарекао да ће постати генерал. И постао је! Средства није бирао. Основно му је било да убија Индијанце и пали њихова села. Убијао је све редом – мушкарце, жене, децу... Како му интелигенција није била јача страна, а борио се крајње „уцбенички“, често је упадао у индијанске засаде. У бици код Црвене реке његова Пета канзашка јединица је десеткована. Добио је битку, али преживели војници нису били способни да се држе у седлу. Поједини су секли вене на рукама и сопственом крвљу влажили усне испуцале од вишедневне жеђи!

Посебна прича био је бригадни генерал Џорџ Крук, човек стиснут између сопствене личности и Шериданових жеља и наређења. Важио је за тихог, одмереног и узорног човека и команданта. Личним особинама и врлинама догурао је од наредника до генерала. Био је један од ретких који је ценио Индијанце. Историја му, на жалост, није опростила удео у њиховом уништавању јер се на бојном пољу претварао у љутог борца.

Списак истребљивача Индијанаца био би непотпун без генерала Весли Мерита и Томаса Девина. Мерит је био генерал у грађанском рату, али је ступањем у новостворену армију морао да прође трновит пут да би повратио генералски чин. Успео је. Цену су платили Индијанци. Насупрот њему, Девин је умро од рана задобијених у борби. Исто је прошао и Џорџ Армстронг Кастер. О његовом животу и мржњи према Индијанцима толико се зна да је сувишно трошити речи.

Миленко Тодоровић

У најтежим
виражима
испред трибине
авиони лете
готово вертикално
да би осигурали
што бољу
путању.

ЗА СЛАВУ И ШАКУ ДОЛАРА

Луда
авионска трка

Крупне грашке зноја избиле су на лицу Боба Лава, ветерана највратоломније икад измишљене аеротрке која се одржава у градићу Реноу, на граници између Калифорније и државе Неваде, САД. На макамској писти аеродрома је 30°C, у кабини његовог „мустанга“ П-51, модел 1944. године, сигурно и целих 40°C. Испод пилотске капиге не допире ниједан глас галаме гледатишта. Боб Лав последњи пут проверава притисак уља, температуру воде, број обртаја мотора. Све је у реду. Кад се мотору да пун гас, кабина почиње да подрхтава. Авион-предводник, стари П-51, жут као канаринац, којим управља Боб Хувер, жива легенда трка старих авиона, најзад узлеће.

Истог часа Боб Лав отпушта кочнице које „држе“ 2000 коњских снага његовог мотора В-12 Ролс-Ројс. „Мустанг“ П-51 јури пистом, десетак издувних цеви избацује црне облаке уз паклену буку. Боб Лав мора да буде сигуран да ће имати предност за први вираж. „Треба заузети што бољу позицију на самом почетку трке. Ако се не одлепим од земље у првој линији, ризикујем да се сударим са првим суседом који је од мене удаљен свега неколико метара, а ја га не видим преко елисе и отвора за ваздух.

Тобоган у пустињи

Одмах после узлетања авиони се групишу иза вође и тада мораш да се бориш да сачуваш предност која једино може да ти осигура победу. На отприлике два километра од првог стуба авион-предводник ослобађа нам пут. Почиње најопаснији и најужбуљивији део трке: спуштање низ „тобоган“.

Авионске трке одржане су у Реноу први пут 1964. године, али се

зна да су се лудачка стрмоглава обрушавања авиона на стубове и исто тако нагло подизање апарата увис, одржавала у неким америчким ваздухопловним базама још за време другог светског рата. Када се 1949. у току финалне трке у Кливленду, авион Била Одома срушио после судара са стубом и убио једну жену и њеног сина, стављена је тачка за следећих петнаест година. Тек кад је 1964. године ранчер Бил Стид понудио терен у пустињи Сијера Невади, 16 километара северно од чувених коцкарница Реноа, могле су да се обнове трке добрих старих плеханих авиона. Од тада се сваке године у септембру у Реноу организује светски шампионат у јединственим стрмоглавим тркама с „бацањем“ на стубове.

Господо, трка је ваша

Као и на већини великих ауто-трка, и у Реноу авиони полазе из „летећег старта“: прави почетак трке је у ствари онај тренутак кад авиони, већ у ваздуху, ослобођени предводника, прелазе замишљену линију која се наставља на главну писту аеродрома. „Трчкаста стаза“ је омеђена са осам дрвених стубова високих 15 метара, а сваки од њих има на врху старо метално буре, обојено у бело. Стаза, која је у ствари више елиптичног него кружног облика, застрашујуће је опасна управо због ових препрека и виража којима такмичари „освајају“ стубове. На краткој стази у густим виражима, само што не очешу бурад, авиони су нагнути под 90°, док решимо за „нормалне“ вираже не треба више од 60°, највише 70°. Додатна тешкоћа је таласаст терен. Разлика од око 150 метара, између највише и најниже тачке, тражи изванредно прецизно одржавање висине.

Код сваког стуба налазе се по тројица судија: авион не сме да сече угао (четири казнене секунде добија се за сваки пролазак с унутрашње стране стуба) и кабина авиона мора да прође испод врха стуба!

...Боб Лав види како авион-вођа ослобађа пут и у слушалицама чује већ добро познате речи: „Господо, трка је ваша“. То им Боб Хувер увек каже за срећан пут. Сад пун гас да први стигне до стуба. „Док сам на тобогану“

док прелазим са 440 на 720 километара на час, прикован за седиште од јаког убрзања, постајем нервозан“ – признаје Боб Лав. Јер, искуство му каже да међу његовим конкурентима не зна баш сваки у сваком тренутку шта ради. На километар испред стуба лако се може десити да неког новајлију ухвати паника. „А при тој брзини, имате мање од пет секунди да реагујете.“

...На лицу Боба Лава види се напор: мора да прилагоди овој војњи „мустанг“ чија крила нису предвиђена ни за ове брзине, нити за тако сложене маневре горе-доле. Авион убрзава до крајње границе, мотор постиже 3.750 обртаја у минути, казљка је зашла дубоко у црвену зону, и то је готово двоструко више од оног што је „мустанг“ постигао за време рата (2.220 обртаја у минути).

Чудо не отпадне крила

Са 710 km/час Боб Лав улази у последњи вираж испред трибине. „Највећа замка су стубови, а од свих виража најопаснији је, и нај-

СВАКЕ ГОДИНЕ
НАЈХРАБРИЈИ ПИЛОТИ
СВЕТА СТИЖУ У ПУСТИ
ПРЕДЕО СИЈЕРА НЕВАДЕ,
У СВОЈИМ
МАКСИМАЛНО
ФРИЗИРАНИМ
ПЛЕХАНИМ
СТАРУДИЈАМА – НА
САСТАНАК СА СМРЉУ

Финална трка одржава се увек недељом: осам кругова, више од 100 km лети без једног трена одмора, укупно 64 виража, док се опасна претпања не броје. Ниједно осигуравајуће друштво Неваде не осигура „лудачке из Реноа“.

бржи, онај испред трибина. Оштро спуштање према стубу тражи страховиту брзину и, наравно, даје убрзање тако да можемо да се извучемо навише. При том мораш да прођеш свега неколико метара од стуба, иначе се може десити да ти се храбар противник провуче између."

"У овој трци најтеже је то што морате да будете стално концентрисани. С једне стране пратите инструменте: температуру и брзину обртаја, притисак уља, брзину лета, а с друге треба мислити на тактику за победу. Ако сте на челу трке, ви сте на "чистом", али ако пратите велики авион као што је "корсер" или "си фјури", толико се тресете од вртлога његове елисе да ни случајеви превртања нису ретки. Право је чудо што се крила не откаче јер се мора оштро реаговати да би се авион исправио – прича Џон Крокер, пилот ДЦ-10 и ветеран са једанаест трка у Реноу. "После трке која траје "само" четврт сата потпуно сам iscrпљен."

На жалост, не завршава се све увек тако. Несреће су толико честе да ниједна осигуравајућа компанија неће да осигура "лудак из Реноа". "Кад ти мотор експлодира – каже Боб Лав – и захвати га ватра, мораш стићи до писте. Мораш. То је оно што дели људе од клинаца".

Да се добије трка у Реноу, није пресудно ни имати војну обуку нити изузетно познавати механику. Истина, војни пилоти, захваљујући летењу у групи и на малим висинама, осећају се боље у ваздуху него њихове колеге из цивилног ваздухопловства. Пробни пилоти америчке армије у Реноу само посматрају трке јер им је учешће забрањено.

Али, чак ни најбољи пилот не може да покрије мане авиона или неисправност. Зато о сваком старом авиону брине екипа од 6-7 механичара. То су љубитељи војне старулије који су у стању да за једну ноћ раставе и поново саставе авион. Међутим, наћи делове

за стари "мустанг", "корсер" или "си фјури", прича је за себе. "Већина је уништена у наутичким тркама јер су одлични Ролс-Ројсови мотори цењени међу скијашима на води. Сад коштају много и ретко се могу наћи пошто стижу из војних вишкова Индонезије, Латинске Америке или неког другог места – каже у поверењу Џек Хоувеј, пилот и механичар, власник гараже у Сан Франциску која се специјализовала за старе авионе. "Да бисте купили стари "мустанг", треба избројати преко 300.000 долара (око 14 милијарди ст. динара), плус пут у Салвадор, Костарику, Доминиканску Републику или Индонезију". Али зато реконструкција стаје "багателних" милијарду и 750 хиљада, док златна медаља за победу у Реноу доноси мање од милијарду и по. Боб Лав на то примећује: "Чак и кад успете да освојите златну медаљу, а не разбијете мотор, награда покрива само мотор за следећу годину."

Новац није главни покретач ни за пилоте, ни за механичаре. Овде је најважније испробати себе, доказати другима шта можеш, преживети непоновљиво узбуђење...

Кад се заврши последња трка у Реноу, за шанком у оближњем бару аеродрома почињу разговори без краја. О пилотима, садашњим и оним бившим, о моторима, екипама механичара, стратегији за идућу годину. Гужва се полако разилази. Пилоти одлазе сваки на своју страну, једни за команде својих старудија, други до камиона који ће одвући њихов демонтиран авион. Последњи, који су имали најмање среће, остају овде да лече ране, свом авиону и – себи. Рено поново добија изглед провинцијског градића са малим аеродромом. Последња светла виде се још само у коцкарници.

До следеће сезоне овде ће бити мирно, чак досадно.

В. М.

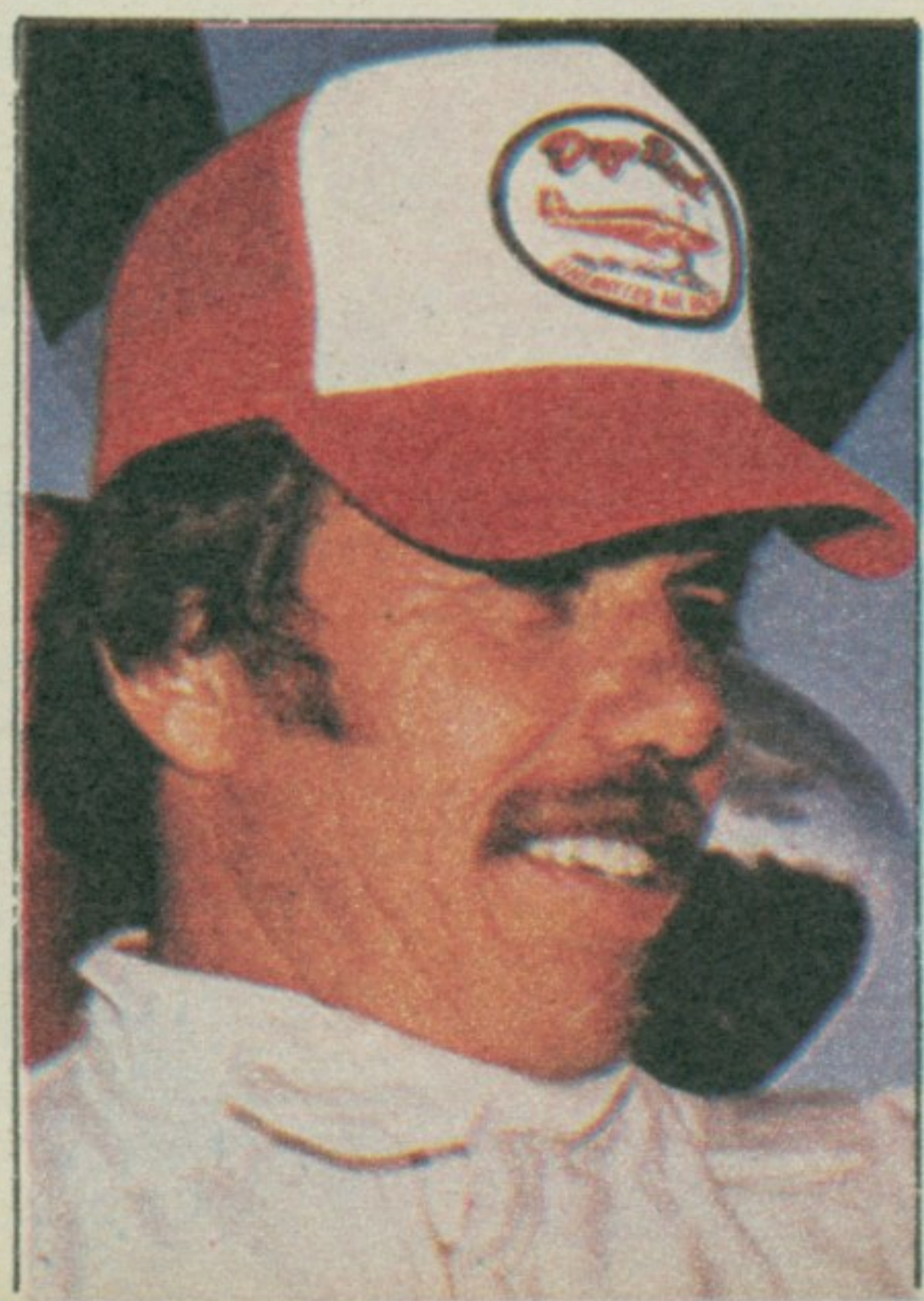
Забрањено за пробне пилоте

Читав лет пилот проводи у страху да му не откажу мотори. Квар у најгорем случају значи смрт, у најбољем непроспавану ноћ у покушају да поправи мотор пре финалне трке. Џон Крокер се још сећа своје прве хаварије, 1978. "Мотор ме је издас уред једног виража. Био сам нагнут 75° кад ми је кабину преправило уље из мотора. Нисам видео ништа испред себе. Искористио сам залет да постигнем висину и послао сигнал за опасност. Боб Хувер, који је и тада надлетао трку, спустио се у авиону-предводнику да ме наведе до писте дајући ми упутства преко радија. Да нисам имао поверења у њега, сигурно бих брзо изгубио хладнокрвност и – главу. Кад ме је навео на правац писте, назначио ми је колико ми остаје дужине за атерирање". Крокер је ипак оштетио елису при слетању, а замена га је коштала више од две милијарде старих динара.

Без механичара заљубљених у трке војних старудија овде се не може. Они су у стању да раде и целу ноћ само да мотор спреман дочека трку. Овај Прат-Витин Р-4360 на "корсеру", са својих 28 цилиндара има 4.000 КС.

Рон Хевле, победник 1982. има свој рецепт за посебно обогаћено гориво. Резултат: десет цилиндара са 4.000 обртаја у минути и максимална брзина од преко 800 km/h. Тако реди при елиси авион близу звучног зида!

ДРУГЕ ОЧИ

је у тој бици ње зв добровољачки пук имао 121 мртвог и 1.200 рањених, да је 4. чета 3. батаљона за 15 минута изгубила четири официра. Остао је једино потпоручник Лујо Ловрић који је покупио остатке чете и кренуо у јуриш.

Напред, на јуриш

... До мене су били моји ордонанси. Ја сам у својој десници непрестано држао велики револвер набијен са седам метака. Вика се код Бугара умножавала и ширила; паљба је била појачана и праћена бијесним повицима. По свему, схватио сам да ће скоро поћи на јуриш. Јавим лијево и десно да појачају паљбу и да буду спремни на испад.

Дошао је и одсудни час. Бугари проломе сву ту страшну пуцњаву урнебесним повицима „ура“ и полете на јуриш. Било их је много, приближавали су се као живи црни зид. У том часу опалим хитац из револвера и, подупрт ордонансима, повичем:

— Напред, на јуриш, урааа!

Страшан повик надјача све... Изненађени нашим испадом, Бугари устукну... Наши, осокољени, одбију кратком борбом оне преостале. Како смо и сами имали велике губитке, нисмо смјели да јуришамо на њихов главни положај јер је било апсолутно немогуће рачунати на успјех. Осим тога, тим положајем, кад би га и заузели, не би нам много користио...

Наша је чета у тај час бројала највише око стотину. Губили смо непрестано, падали, било рањени, било смртно погођени, све један по један. Изгибоше већ и два четна трубача, једнога сам послао команданту да затражи хитну помоћ у муницији. Међутим, помоћи ниоткуда, а знао сам добро да је и не може бити.

Дигнем се, у руци сам држао револвер, за мном је ишао један ордонанс. Ватра је била страшна. Учинио сам тек неколико

Записи, фељтони, радио и тв-емисије, књиге... а све о једном човеку који то није прочитао, видео. Није могао. Лујо Ловрић, Херој и Човек. Слеп пуну 61 годину, од 21. до 92. кад се, недавно, на Ријечи угасио живот. Онај физички.

Његова биографија, укратко, изгледа овако. Рођен 1895. у Ријечи, већ као гимназијалац постаје члан тајних клубова који сањају и боре се за слободу и уједињење наших народа. За казну, као деветнаестогодишњака, аустроугарске власти га шаљу на руски фронт, казна над казнама. После седам дана млађани Лујо Ловрић је пребеглао и прикључио се југословенској добровољачкој дивизији.

У бици против Бугара на румунском бојишту Добруци, 18. септембра 1916, тешко је рањен и остао слеп. О том догађају прича сам Ловрић у првој од своје три књиге — „Сузна јесен“. Друге две — „Кроз сњегове и маглу“ и „Повратак у прољеће“ — приповедају о повратку у живот.

Пре исповести јунака о „најстрашнијем догађају у свом животу“, податак да је одликован Карађорђевог звездом с мачевима, Орденом белог орла с мачевима, највећим руским одликовањем за личну храброст — Орденом светог Ђорђа, француским Орденом легије части официрског реда, румунским Орденом светог Михаила витеза, чехословачким Орденом Белог лава. А после другог светског рата Лујо Ловрић је одликован Орденом братства и јединства са златним венцем и Орденом заслуга за народ.

Више него довољан повод за причу која следи. Уз извесна скраћења, преносимо је из његове прве књиге „Сузна јесен“.

Преписујемо, дакле, редове из књиге Луја Ловрића. Пре тога ваља рећи да

Гимназијалац (горе) док је сањао слободу и уједињење југословенских народа и прослављени ратник (доле) после битке у којој је остао без очију. Лујо Ловрић, две слике једног живота.

ЧОВЕК ИЗ ЛЕГЕНДЕ

ЛУЈЕ ЛОВРИЋА

**Прича
о најстрашнијем
доживљају човека који
је видео даље од многих, о
„једном метку без да знаш
ко га је опалио, нити зна онај
који је пуцао, да је некога
погодио, и ти нестајеш,
нестајеш занавјек”...**

Илустравао: Брана Јовановић

брзих корака, кад ли, одједаред, осјетим страхан удар и силну бол у десној сљепоочници. Крикнем, затетурам још неколико корака напријед, онда се спустим на руке, поврнем на леђа спустивши се на земљу сасвим изнемогао. Могао сам још рећи доста чујно да сам рањен и спустио клонуло главу коју ми прихвате моји ордонанси Имро Пунка, Хрват из око-

лине Винковаца, и редов Мита Гајдобрски, Србин из Баната. Револвер сам још неколико тренутака држао грчевито у стиснутој руци, а онда га изнемогавши пустим.

Очне шупљине

Од часа удара нагло се ширила бол од сљепоочнице на све стране. Облила ме крв, уопће крварила

ми је читава глава. По врату ми се у кошуљу спуштала млака крв... Оба војника држали су ми главу уздигнуту од земље непомично и мирно, не говорећи ништа. Једнога су војника послали команданту, да му јави...

Осјећао сам како нагло губим снагу по читавом тијелу... Видио нисам ништа, нити сам могао да отворим очи. Помислих да погледам гдје ми је рана и подигнем десну руку к клицу. Станем пипати прстима не бих ли осјетио рану. Зачудно ми је већ било: никако нисам могао да прстом наиђем на неку шупљину, а опет све пуно крви, што непрестано тече. У том часу осјетим у непосредној близини очне шупљине малу рупу из које је излазила крв помијешана са неком слузи... То је полагано цурило моје десно око. Сад сам већ нешто знао.

Био сам рањен пушчаном куглом. Видио сам одмах да је рана тешка и, пун бојажљиве радозналости, подигнем лијеву руку и на лијевој страни видим гдје је кугла изашла. Нисам право ни почео трагати, кад ли ми кажипрст упадне дубоко у велику шупљину и устави се на поломљеним костима. Кугла је изашла испод лијеве сљепоочнице тек за маличак. Поломљена кост била је јабучна, и то у висини ока.

Мислио сам и био сам увјерен, да је наступио крај мога живота... Ето шта значи људски живот, помислио сам у тај час. Један метак без да знаш ко га је опалио, нити зна онај који је пуцао, да је некога погодио; и ти нестајеш, занавијек нестајеш...

Гумено јаје, у њему јод

Можда још није све изгубљено; можда још није наступио посљедњи час...

— Поведите ме у превијалиште! — рекнем живо мојим војницима. Имре непомично шути, а Мита смешено рече:

— Не можете, господине потпоручнике, ви не бисте издржали...

— Водите ме брзо у превијалиште! — изрекнем те ријечи енергично и у исти час повучем за собом обојицу...

Ми загрљени појурисмо напријед. Требало је чим прије сићи са равнице за косу, јер су кугле зујале на све стране. Кад сам дошао овамо, нашли су наши војници шест метака на мојој кабаници чија су крила лепршала у вријеме наше трке... Од трчања кроз танад ја сам се силно уморио. Ноге су ми дрхтале и у кољенима поклецале. У устима и грлу гушила ме топла крв... Попијем нешто воде, пустим руку са чутурице и спустим се без свијести.

У таквом бесвјесном стању провео сам неколико часова... Кад су ми прсти поново осјетили млаку крв, ја се сјетих да је крајње вријеме да повежем ране. Сунем руком у десни џеп хлача и, извадивши из њега завој, отворим га, извадим садржину јода, нагнем главу и прстима стиснем гумено јаје. Ја је прсне, а јод се разлије по рани. Не обазирјући се на страшну бол, што је изазива јод кад се меће на свежу рану, ја пружим завој војницима и рекнем да ме превију...

Дигосмо се и пођосмо даље... Ја сам осјећао страшну клонулост, постепено ми нестајаше и оно мало физичке снаге што сам је још час прије имао... Приближисмо се селу. Разазнао сам то по умноженим гласовима за послених и ужурбаних људи...

Ја сам се у мојим мислима мало уморио. Тијело је, међутим, све више и више обузимала слабост и клонулост. Изгубио сам много крви јер су ране дуго биле без повеза. Сада ми је видар Мирковић испрао ране, овлажио новим јодом и повезао. Ја сам са силним нестрпљењем чекао кад ће бити готов да ме првим колима даде пренијети даље...

Часови одбројани

Доведоше ме до кола, онда ме положише у њих... Да би скратили пут, нисмо возили цестом већ преко поља. Замислите такву вожњу. Не можеш један крај другог да се ни за маленкост макнеш, штавише, један другог притишћемо раменима, а опет смо беспомоћни да би један другог могли помоћи... За неко вријеме ми смо лежали у млади властите крви. Мене су ухватили јаки болови у глави...

Далеко се непрестано чула пуцњава и мукло јављање топова; битка је трајала даље...

Мјесто у коме се налазило дивизијско превијалиште звало се Мамут Кујус. Болнички шатори били су већ препуни рањеника кад смо стигли... Лежећи непомично са испруженим блиједим рукама и замотаном скоро читавом главом осим браде, мој је завој с обје стране лица била крвава мрља скрућене крви чији су се трагови видјели и на врату. Бљедота мога лица, односно браде била је скоро иста са дијеловима неокрвављеног завоја тако да је прелаз са завоја на лице био тако рећи незамјетан...

Ускоро је дошао лијечник са својим помоћним особљем.

— Ту ће се слабо моћи помоћи — рече лијечник — дише као они којима су часови одбројани...

Кад је скинуо завој, сви су као један језовито уздахнули. Лијечник погледа рану на десној, па онда на лијевој страни и зловољно рече, као за себе:

— Јадник, куд га је баш тако морало погодити... Онда отвори очне шупљине и невољно рече:

— Страшно!... Слабо, врло слабо, тешко да ће издржати више од дан, два...

Једна кап у океану суза

Издржао је Лујо Ловрић, Херој и Човек, много, много дуже. Пут га је из Мамут Кујуса одвео у Оде-су, па преко Петрограда до Лондона. Слепи полиглота, потом, посветио је живот борби за уједињење југословенских народа.

У „Кругу 101” Народног позоришта у Београду, пре три године, на сцени се догађала 133. представа „Солунци говоре”. Почасни гост био је Лујо Ловрић. Представа за себе. О свом ратовању је, тада, рекао да је то била дужност човека који се борио за своје снове и идеале, да му није жао очију, а да су сузе које је пролила његова мајка само једна кап према рекама суза које су у првом светском рату пролиле српске мајке, жене и сестре. (Цитат из записа његовог саборца Радета Хаџи-Ценића.)

За крај ево цитата из писма које је из Лондона Лујо Ловрић упутио мајци: „Мајко! Немој да плачу очи Твоје за очи моје кад не плачем ја; немој да се бојиш за будућност моју, кад се не бојим ја; јер, знај, будућност је моја у будућности уједињеног народа нашег. У његовој срећи бити ће и моја срећа...

Вид очију мојих за слободнији вид дјеце наше!”

Приредио П. Милатовић

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ЗОВУ СЕ СРБИ

НАВРХ ЈЕЗИКА

ЈЕР ИХ

СВРБИ

Илустрова: Босиљка Кићевац

Константин Порфириогенит био је цар Византије, али је за нас много важнији као писац. Њему дугујемо прве податке о Србима и Хрватима на Балкану. У трактату „О управљању царством“, средином десетог века, он је између осталог написао: „Срби се римским језиком зову Серви (слуге, робови)... Називају се Серви зато што служе римском императору.“ Тиме је Константин дао прву етимологију (објашњење порекла) речи **Србин**. У прошлом веку, у време процвата науке о језику (а такође и романтичарског родољубља), научници су ту његову етимологију с огорчењем одбацили. Таман посла! Зар народ чувен по борби против тирана да носи име које значи „слуге“?

Потражена су друкчија објашњења и нађено их је – ако се тако може рећи – и превише. У написима разних језикословаца тога доба могло се прочитати да име **Србин** долази:

- од речи **срп**;
- од глагола **сабирати се** (с променом места сугласника **с-б-р** у **с-р-б**);
- од **север**;
- од **Сибир**;
- од имена Суре, индијске богиње ватре;

- од имена Сармата, племена које је некад живело у степама јужне Русије;

- од **себар** (назив за слободног сељака у средњем веку);

- од **сврбети**... Јесу ли можда Срби патили од хроничног свраба? Тако нешто нису тврдили чак ни присталице овог тумачења, али су сматрали да је „сврбети“ могло некад да значи „палити“ (као што данас кажемо „пећи“, „пече ме“ за осећај сличан сврабу). Све и да је тако, није јасно какве би везе имали Срби са „паљењем“. Баш као што није јасна ни друга хипотеза, која реч Србин изводи из глагола **србати** (старији облик од **сркати**, сачуван и данас у дијалектима, а који је могао да значи и „сисати“). Шта ли су то Срби тако упорно „сркали“ или „сисали“ да по томе цео народ добије име?

Без сумње најшашавију етимологију дао је извесни Енгел, који је име

Срби изводио из имена источнотуркошког градића Сорау (у области где и данас живе **Лужички Срби**), а ово из немачког saure Aue – „кисела ливада“!!!

Јован Стерија Поповић је веровао да су Срби некада живели на обалама реке Сарабе у Индији, па су по њој прозвани „Сарабљани“ и отуда Србљани, Србљи, Срби. Ђуро Даничић је и име Србин и име Хрват изводио из истог индоевропског корена sarbh или sarv, који значи „чувати, бранити“... Малочас поменути Сармати такође су навођени као могући извор речи Хрвати. То значи да бисмо не по једном него по два основа могли да тврдимо да су „Србин“ и „Хрват“ од истог корена – што ипак није ни најмање вероватно.

Ко има маште, може да иде и даље. Постоји, наиме, индоевропски корен sueb- или suob-, од чијег је првог облика

постала наша заменица **себе**, а од другог њен падеж **собом**, као и речи **сопствен** (соб-ствен) и **особа**. Од sueb- је можда и реч **себар** (већ поменута као један од могућних извора имена Србин), а такође и назив германског племена које се у старом веку звало Схеби, у данашњем немачком Schwabe – наше **Шваба**. Од suob- би могла да буде реч **слобода** (**свобода**, како још гласи у словеначком и руском), а можда је и реч Словен (што даље идемо, свако „можда“ је све фантастичније и невероватније) истог порекла као **слобода**. Укратко, кад све то саберемо, испало би да су **Србин**, **Шваба** и **Словен** само различити облици једне исте речи! То само доказује да се не може имати неограничено поверење у све што су етимолози икада написали. Етимологија је иначе озбиљна и лепа наука, која настоји да задовољи једну

давнашњу људску радозналост: одакле речи којима говоримо, зашто гласе баш тако као што гласе? У већини случајева, бар кад су у питању заједничке именице, она може на таква питања да да поуздане одговоре. Са именима народа, међутим, до решења се много теже долази, пре свега зато што не знамо шта су она првобитно значила.

Године 1929, отприлике цео један век откако су се лингвисти модерног доба ухватили укоштац с етимологијом имена **Србин**, истакнути историчар и филолог Виктор Новак писао је: „Из свег се види, да постање и значење те речи, као и имена Хрват, остаје, поред свих хипотеза, тајном и загонетком, и даљим хипотезама остају врата отворена.“ Исти закључак важи и данас. Још долазе у обзир најразличитија тумачења, па чак и оно,

презрено, Константина Порфириогенита. Ко зна? Плиније Старији, у I веку наше ере, и Птоломеј у II веку, писали су о неком племену „**Серби**“ из кога су у Рим довођени и продавани робови. Знамо са сигурношћу да су данашње западноевропске речи за роба (енглеско slave, француско esclave итд.) постале од каснолатинског Sclavus – Словен, јер су Словени пред крај римског царства били најцењенији робови. Могло би, дакле, и тумачење византијског писца још да се покаже као тачно. Данас смо на такве ствари мање осетљиви. Суд о неком народу не доноси се на основу тога како су га звали стари Римљани, него по томе да ли је током своје историје умео да се бори за слободу. А с те стране Срби заиста не морају ни пред ким да се стиде.

Иван Клајн

Исте 1977. године, 5. августа, на другом крају света у Москви беснела је олуја. Неколико муња ударило је у зону Кремља и чувар Великог дворца Никулин изашао је да види има ли штете. Угледао је светложуту лопту како се креће у правцу Успенске цркве, у којој је управо завршавана реставрација. Три особе су се истог тренутка налазиле у унутрашњости цркве, у близини улаза, и биле су забезекнуте када су угледале како на врата улеће ватрена лопта величине око 5 центиметара. С обзиром на то да црква има дупла врата и да је тада на првима било отворено лево а на другим десно крило, лопта није могла да улети праволинијски већ се кретала путањом облика латиничног слова С. Кроз цркву се, међутим, кретала праволинијски све док није „налетела“ на олтар и уз мању експлозију ишчезла. На месту удара нестало је позлате. Прасак су поред очевидца чуле и све остале особе које су се налазиле даље у цркви.

Како статистике говоре један од две до три стотине људи у току живота има прилику да исприча причу сличну овим, дакле и да доживи сусрет са лоптастом муњом.

Током истраге, организоване да објасни смрт професора Рихмана, познати руски научник Ломоносов, који је такође учествовао у експерименту, изјавио је како су њих двојица покушавали да разјасне природу муње.

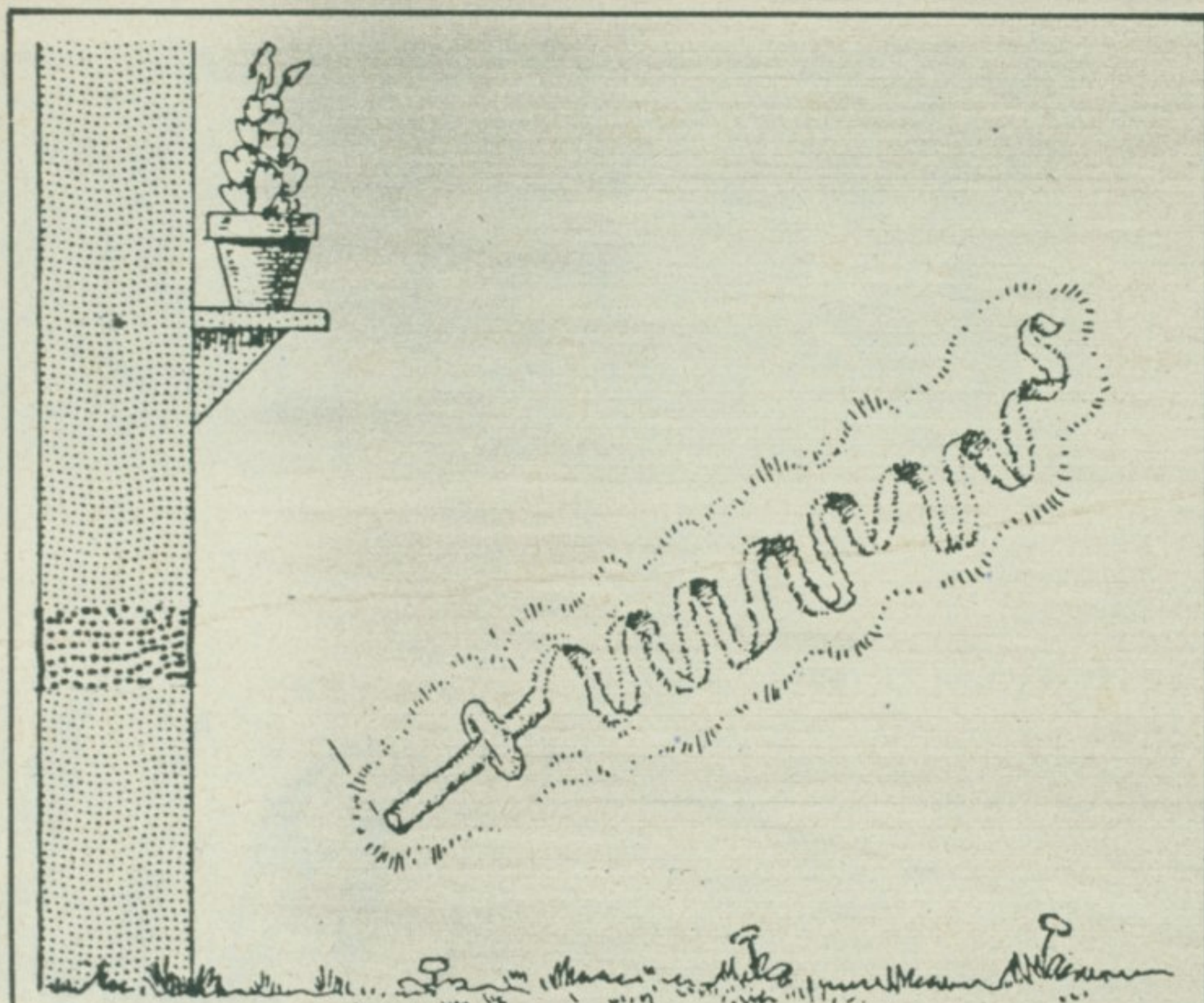
ДРУГО. Термин лоптаста наговештава да је облик ових електричних чудовишта сферичан и то је тачно у око 90 одсто случајева. А у преосталих 10 одсто сместили би

ЛОПТАСТА МУЊА У 7 СЛИКА

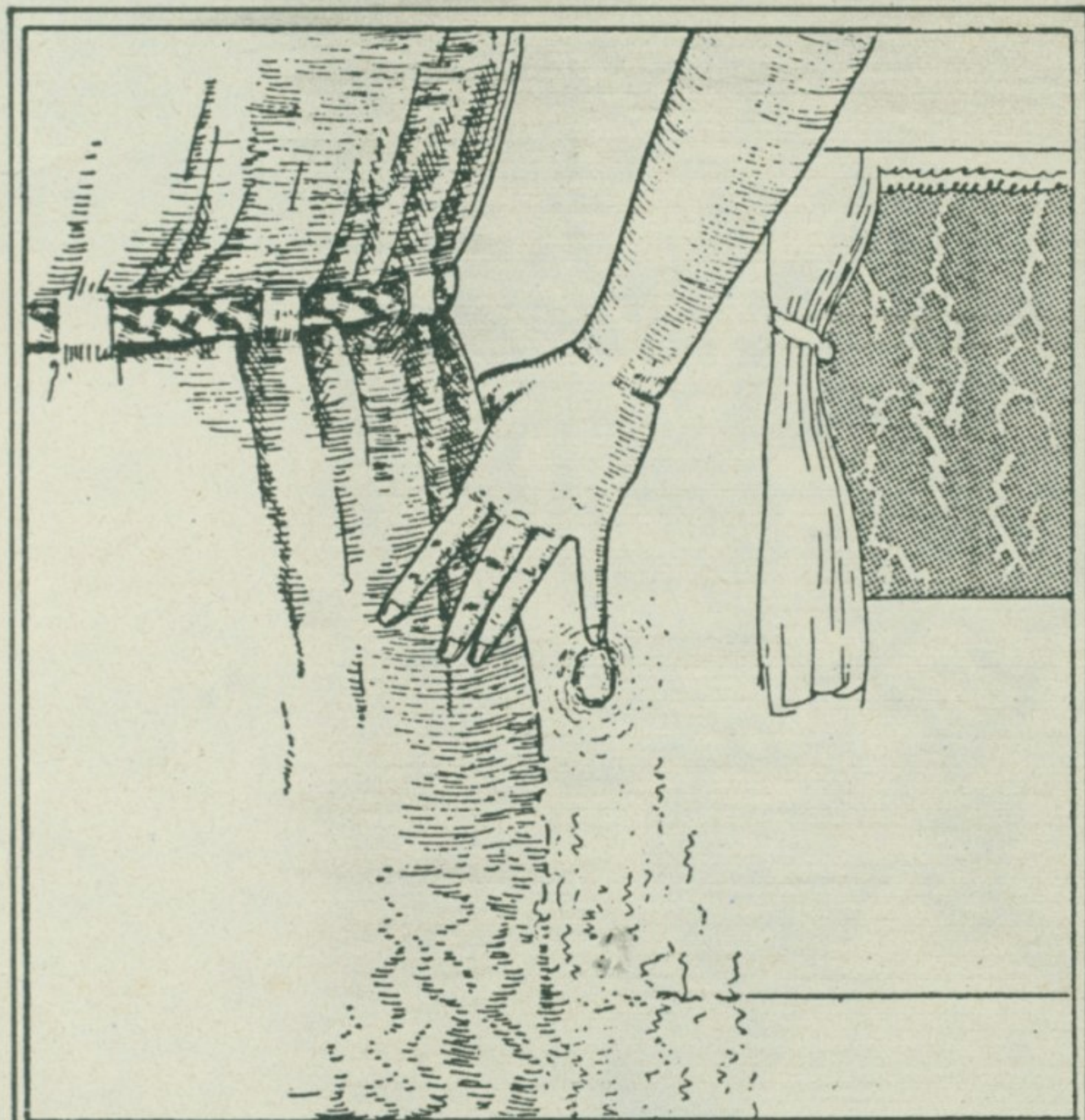
Полицији и судијама није било тешко да схвате да овог „убицу“ не треба да ухвате они, већ физичари.

12 ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 30. 1. 1987.

Необична лоптаста муња опажена у дворишту госпође Мекартур из Ариилшајера у Шкотској. Дршка овог необичног корбача била је широка и сјајна док је „реп“ био танак и виорио је. Цела појава је трајала неко време и изненада је нестала.

Илустрација појаве минијатурне лоптасте муње „окачене“ о испружен прст. Догађај је забележен у часопису „Природа“ још 1922. године.

се разни облици од елипсоида и крушастих творевина па све до врло издужених форми налик на штапове. Ови се, иначе, сматрају и најдивљим лоптастим муњама јер нестају у веома бурним експлозијама и том приликом у стању су да учине пуно штете.

Димензије лоптастих муња знатно варирају. „Обичне“ лопте најчешће имају пречник од 20 см, мада могу да варирају од 5 до 150 см.

Но, да ствари буду још замршеније, опажене су и две врсте неуобичајених лоптастих муња, минијатурне и гигантске. Ове прве су мање од два центиметра и понекад се за време грмљавине појаве на испруженом прсту или се појаве на поду, па „скоче“ на неки шиљаст предмет (прст је уобичајена жртва). Гигантске лопте су заиста велике. Познате су нам два забележена случаја, у првоме се наводи да је пречник из-

носио око пет метара, а у другоме да је лопта била величине аутобуса... Чини се, међутим, да су ови дивови доброћудни јер за собом није оставили никакву штету. По свему судећи минијатурне и гигантске лоптасте муње разликују се од „обичних“ не само по димензији већ и по још неким битним особинама, као на пример по густини енергије.

ТРЕЋЕ. Време живота лоптастих муња је релативно кратко, обично је око пет секунди, мада су забележени случајеви када је појава преживела и пет минута. Но, и ово на изглед кратко време бар је десет пута дужи но што предвиђају постојећи теоријски модели. Дакле, неко ту није у праву: природа или физичари?

ЧЕТВРТО. Лоптасте муње се током свог кратког (предугог) живота могу да крећу доста брзо (најчешће 2 метра у секунди) али могу и да лебде у месту. Кретање је обично веома променљиво. Лопте настале на облацима крећу се право ка земљи, а наниже се крећу и лопте настале у близини тла. Очигледно још једна грешка природе, јер наука предвиђа да ватрене кугле морају да се крећу увис и то великом брзином. По овом питању једино су послушне необичне муње – оне које настају на морским таласима и пољећу право ка облацима.

Посебну наклоност лоптасте муње имају према људском роду. У стању су да врло упорно прогоне људе те су чак бивале оптужене и да поседују интелигенцију.

Ове несташне лопте могу да буду и у разним бојама. Готово је подједнака вероватноћа да ће бити беле, наранџасте, црвене или плаве. Очевици тврде да сјај обично одговара лампи од 100 до 200 вати и не мења се битно током живота муње. И док се дивите лепим бојама, често ћете чути и звук који подсећа на зујање или шиштање.

ШЕСТО. Нестанак лоптасте муње је понекад и не приметан, али је најчешће праћен гласном експлозијом после које остаје плавичаста измаглица оштрог мириса сличног мирису озона или сумпора. Последице експлозије могу да буду различите. Најчешће су то изгорели делови одеће и лишћа, ољуштена кора са дрвећа, губитак боје код растиња, истопљен асфалт, покварени телефони и радио-станице. У Бризбејну у Аустралији забележено је да се лопта завукла испод трамваја и изазвала ватру на мотору и електричним инсталацијама. Најдраматичнији случајеви су када дође до настанка рупа на зидовима или прозорима, а једном је срушена и цела кућа, која је истина била мала, а начињена од непечених блатних цигада, али и за тај подухват, признаћете, потребна је поприлична енергија. О количини енергије која је смештена у типичној лоптастој муњи сликовито говори и један пример забележен у Енглеској. Пошто је покидала телефонске жице и запалила рам прозора кроз који је ушла у кућу, лоптаста муња се сручила право у каду пуну воде. Несуђени купач који је огрнут пешкиром стајао са стране видео је како је вода тренутно прокључала и наставила да кључа још неколико минута.

СЕДМО. И на крају међу најзанимљивије особине лоптасте муње

спада и то да она може да прође кроз прозорска стакла или пукотине на зиду и да може да опстане или чак и настане у затвореним просторијама. Чести извештаји да се лоптаста муња појављује у унутрашњости авиона посебно су збуњивали научнике. Разлог је следећи: електрична поља не могу да продру у унутрашњост металних посуда (то је такозвани ефекат Фарадејевог кавеза и из истог разлога се у колима не може слушати транзистор без спољашње антене). С обзиром на то да све муње настају као последица успостављања снажног електричног поља између облака и земље (или два облака) то поље не може да продре у унутрашњост авиона који је начињен од метала. Уобичајени „сценарио“ је да лоптаста муња „уђе“ кроз прозор у пилотској кабини и онда лепо настави да се креће дуж ходника све до репа. Број очевидаца у тим случајевима је обично велики а изјаве се узимају непосредно после догађаја. Такви описи ових појава имају висок степен поузданости. А баш ова особина муња, да се комотно шетају по унутрашњости металних творевина, прави је трн у оку већини теорија.

Кад муња мирише

Систематизовати доказни материјал – изјаве очевидаца само по себи није било лако јер увек има шалјивција спремних да измисле причу. Још је већа тешкоћа што људско памћење бледи или се догађаји „мењају“ током времена. Због тога су лоптасте муње дуго имале судбину сличну метеоритима у 17. веку (када су сви озбиљни научници негирали њихово постојање све док се права киша није сручила у непосредној близини Француске академије наука) или неидентификованим летећим објектима – НЛО данас. Међутим, све већи број очевидаца и све већа поузданост извештаја битно су променили ситуацију. Тако се лоптастим муњама бавио и познати руски физичар нобеловац Пјотр Капица. Он је један од најзаслужнијих што је овај проблем са маргина „озбиљне науке“ пребачен у саму жижу интересовања.

Но, када боље погледамо до чега су истраживачи дошли, видимо да ниједна постојећа теорија није у стању да објасни све особине лоптастих муња. Чак ни постигнут ни договор око тога шта је основни узрок – одакле муњи енергија. Већина се слаже да су главни кривац снажна електрична поља, али веома је много врста поља (од једносмерних до високофреквентних, која је предложио Капица, и која би евентуално могла да се ушетају рецимо у авион) и начин на који се у њима ствара облак јонизованог, светлећег гаса. Но, није мали број оних који сматрају да појава није уопште везана за електрицитет. Наиме, помињане се бурне хемијске реакције, поплаве космичког зрачења, радиоактивни изотопи кратког живота па чак и метеорити од антиматерије. Ова лепеза предлога мање илуструје маштовитост научника а више њихову немоћ да у потпуности објасне феномен. Зато није ни чудо да се пре десетак година појавила тврдња (теорија?) Канађанина Едварда Арцајла да су лоптасте муње само оптичка варка. У мраку је око прилагођено на слабу светлост,

ИЗ АНАЛА ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

каже он, и при блеску обичне муње буде заслепљено. Тако се створи лажан утисак да лоптаста муња пролази кроз прозор, а покретање главе доводи до привидног, веома брзог кретања. Овај текст објављен у водећем научном часопису: „Природа“ изазвао је праву бујицу реакција. Општи, недвосмислен закључак је био да ова чуда природе ипак постоје.

Покушаји да се у лабораторији начини нешто слично лоптастој муњи нису успели. Оно што је направљено понаша се према теоријским предвиђањима, а само делимично у складу с природом. Фотографије правих муња су ретке и веома нејасне. Неколико снимака из близине, правих лоптастих муња, били би од непроценљиве вредности.

Но, многи ће се питати чему толико буке око нечега тако ретког. Пре свега у питању је електрично пражњење у гасу, које ствара делимично јонизован гас – плазму. Човечанство је суочено са потребом да трајно реши проблем снабдевања великим количинама енергије, а то је управо један од основних задатака физике плазме. Зато није чудо што се интензивно изучавају сви плазма системи код којих се енергија ефикасно пребацује из једног облика у други.

А, да ли је појава лоптасте муње тако ретка како нам се на први поглед чини? Наравно да јесте, гласиће одговор јер смо ми бар неколико стотина пута видели обичну муњу, а ретко ко је видео и лоптасту. Но, да ли је то баш тако. Обична муња се види и чује на километре, а лоптаста не више од пар десетина метара и лако је заклањају постојећи објекти на површини земље, па је њен „домет“ неупоредиво мањи. Упитајте сада себе колико сте пута присуствовали удару праве муње? Дobar део оних који су били непосредни сведоци на жалост није више међу нама. Неколико анкета начињених у великим научно оријентисаним институцијама као што су NASA (Национална Агенција за космичка истраживања) или Национална лабораторија у Оук Риџу указују да је број очевидаца удара обичне и појаве лоптасте муње отприлике исти и да износи негде око једног процента становништва. То значи да су лоптасте муње бар подједнако честе као и обичне или, ако вам се тако свиђа, подједнако су ретке. А према томе дневно се површином земље закотрља између једног и десет милиона ужарених лоптица. То већ никако није мали број и неважна појава.

С обзиром на то да у нашој земљи никада није, колико је нама познато, вршена анкета о лоптастим муњама, занимало би нас да нам опишете ваше доживљаје или да забележите речи својих рођака и пријатеља. А уколико вам се убудуће деси да је сретнете, забележите одмах све своје утиске и пажљиво сакупите све доказе о њеном присуству: изгореле делове тканина и биљки, оштећене прозоре... И имајте фото-апарат при руци.

Др Зоран Петровић
научни сарадник Института за физику у Београду

Наредник Ендру Милер родио се у варошици Мамитовок, савезна држава Висконсин, САД, на обали језера Мичиген. Пријавио се као добровољац у америчку армију и служио у чети Г. Деведесет пета пешадијска дивизија, с којом се убрзо искрцао у Нормандији и прошао кроз многе жестоке окршаје.

Шестог новембра 1944. док је чета Г водила уличне борбе у вароши Воипи, провинција Лорена, наредник Милер и његов стрелачки вод били су приковани за земљу унакрсном ватром непријатељских митраљеза. Наредио је својим људима да остану у заклону, а он је кренуо сам напред. Најжешћа паљба долазила је из унутрашњости једне зграде. Наредник Милер се поребарке прикрао до улазних врата, упао у кућу и изненадио пет чланова немачке митраљеске посаде. Све их је заробио, а затим кренуо према другом митраљезу. Још потпуно сам, примакао се довољно близу да убаци кроз прозор неколико ручних граната: убио је два Немца,

ранио тројицу и заробио преосталу двојицу који су остали неозлеђени.

Очи у очи са гестаповцем

Следећег дана, непосредно иза града Меца, разбеснела се нова битка. Немци су били надмоћни, и савезнички тенкови морали су да се повуку под јаком ватром. И вод наредника Милера почео је да се повлачи – то јест, сви сем наредника Милера. Остао је са једном пушком и једним шмајсером да неутралише непријатељско митраљеско гнездо које је блокирало повлачење читавог вода. Успео је да га уништи, а после тога

ВОЈНИ

СНИ

ЈЕ

Ж

АГЕ

ДНОГ

ПУКА

држао положај све док се његова јединица није престојила и била кадра да му се поново придружи.

Два дана касније, док су савезничке снаге све брже надирале према западним границама Немачке, наредник Милер је предводио напад на једну касарну коју су држали Немци. Прикован за земљу ватром из касарне, рекао је својим људима да га штите док

отпује до једног прозора у приземљу касарне и успентра се кроз њега. Неколико тренутака касније поново се појавио на прозору, избацио напоље шест пушака и дао руком знак својим људима да дођу до зграде. Један по један, притрчали су прозору и ускали унутра. У просторији су угледали шест разоружаних Немаца сатераних у један ћошак. Наредник Милер је затим повео своје људе кроз зграду, и када су је потпуно претражили, заробили су укупно 75 Немаца.

Један од заробљеника рекао је нареднику Милеру да су и остали

Немци, који су се скривали у суседној згради, били спремни на предају, али их је у томе спречава-ла група гестаповских официра. Милер је брзо изашао са тројицом својих људи и обасу зграду митраљеским рафалима. Затим, док су га његови људи штитили ватром, ускочио је кроз један отворен прозор у зграду – и ту се нашао лицем у лице са једним гестаповцем који је држао у руци револвер. Милер није испустио своју пушку, него је одмах почео да говори. Гестаповац је разумео енглески и Милер је успео да га убеди у безнадежност немачке ситуације. Немци би могли да га убију, рекао је, али не би могли да се спасу од војске која их је опколила. Гестаповски официр је поразговарао с неколицином својих колега, сагласили су се да би сваки даљи отпор био узалудан.

Његова последња битка

Рано следећег јутра, 20. новембра, Милеров вод поново се нашао под јаком ватром добро постављеног митраљеза. Дограбивши једну базуку, Милер је кренуо спољним степеништем оближње зграде, у нади да ће се попети довољно високо да испали пројектил наниже према непријатељском митраљеском гнезду. Али убрзо је увидео да је једино довољно високо место кров зграде. Мада је знао да ће на тој позицији бити изложен жестокој ватри, попео се на кров. Не обраћајући пажњу на кишу метака која га је засула, хладнокрвно је нанишанио из базеке и послао један пројектил у срце непријатељског митраљеског гнезда. Разнео је и митраљез и његове руковаоце.

Следећег дана наредник Милер се добровољно пријавио да иде сам у извиђање. Кад су му се, касније, његови људи придружили, затекли су га поред једног разореног непријатељског бункера, са 12 погружених Немаца који су седели пред њим.

А онда, 29. новембра, чета Г успентрала се уз један брежуљак са кога се могла лепо видети варошица Керприхемсдорф. Док су се спуштали низ падину, отпочела је страховита непријатељска ватра, и читава чета Г, са Милеровим водом на зачељу, била је прикована за земљу. Милер је чучнуо и кренуо напред махнувши својим људима да га следе. Заједно су протрчали поред истурених делова чете Г, бацили се на земљу, поново устали и трчали, и опет се бацили на земљу. Један по један, остали водови чете кренули су за њима, док је Милер водио своје људе напред. Баражна ватра била је страховита, а дим, прашина и отпаци разнесени ручним бомбама и лако артиљеријом стварали су готово непрозирну завесу. Али чета Г дрегазила је немачке положаје и битка се завршила. Међутим, усред онога што је била немачка одбрамбена линија лежао је наредник Андру Милер, мртав. Његов невероватни рат један – против свих најзад је био окончан.

Г. В.

У НОВЕМБРУ 1944.
САВЕЗНИЧКЕ ТРУПЕ
НАДИРАЛЕ СУ КРОЗ
ФРАНЦУСКУ ПРЕМА
ЗАПАДНИМ ГРАНИЦАМА
НЕМАЧКЕ. У ЊИХОВИМ
РЕДОВИМА БИО ЈЕ И ЈЕДАН
НАРЕДНИК ЧИЈЕ ЈЕ ИМЕ
ОСТАЛО ЗАПАМЋЕНО

Илустровао Брана Јовановић

КЛИНЦИ, такав вам је шоубизнис

Илустровао: Зоран Петковић - Петко

За неку децу обични рођендани дефинитивно су изашли из моде

Шта би са добрим старим рођенданима? Што се једног дела Америке тиче, безнадежно су застарели. Тужно старомодни су и очеви који не пристају да потпишу чек за неко од пакет-аранжман славља што их нуде специјализоване куће које као печурке ничу с краја на крај САД.

„Церемис плејс“ на Менхетну је једно од таквих места. Два сата и минут изрежираног рођенданског лудовања у сали величине неколико школских гимнастичких дворана стаје 295 долара (13 старих милиона и 600 хиљада динара) плус 15 долара (око 700 старих хиљада) по глави детета. У цену је урачунат заслепљујући лајт-шоу и четрдесет петоминутни наступ ветерана рођенданских ратова, мађионичара Церемија Сејца. Одлучи ли се неко, а већина родитеља то чини, за видео-успомену нарученог весеља, у крајњем збиру рачун ће му износити 700 долара (отприлике 32 стара милиона и нешто кусура).

Уосталом, има ли другог избора у граду од бетона и стакла који је отишао у

вертикалу и у коме нема башти и правог простора за дечију игру? Истину за вољу, има.

Црна листа за непоправљиве

Рођендани у музејима, зоолошким вртovima и ресторанима су из дана у дан све популарнији. Исто важи и за места на којима клинци у плаћеним терминима могу сити да се намете сопствених рођенданских торти или намајсторишу на неки други омиљени им начин.

За сада, посао иде одлично. Само, шта даље? Цереми Сејц, рецимо, нема на шта да се жали, али је на ивици тешке стваралачке кризе кад је реч о састављању нових програма за четворогодишњаке и десетогодишњаке који су већ свега сити:

— Нека деца су код мене била и по неколико стотина пута. Како године пролазе, све је теже.

Резултат: темпо Церемијевих забављачких тачки неколико пута је бржи него пре пет година када је почео да се бави овим послом, што ће рећи да он, тамо где је то програмом предвиђено, исто толико пута брже („изузетно брзо“) говори. Друга последица је да Цереми ни за длаку не одступа од правила која је прописао. Туче и речи „дај ми то“ строго су забрањени. Узастопном прекршитељу

може се десити да га под пратњом изведу у предворје да тамо, међу уредно окаченим кашмирским капутићима, сачека крај весеља.

Цереми има и црну листу са именима непоправљиво немогућих клинаца на којој се налазе и три комплетне школе с којима више не би радио ни по коју цену. И поред свега, не би се баш могло рећи како је толиком строгошћу растерао муштерије. Цереми организује по три рођендана дневно, седам дана недељно, и букиран је годину дана унапред.

Срећа те наиђе келнер!

Само се по себи разуме да деца, остави ли им се да сама одлучују, никада неће гласати за ред и мир. То увелико отежава живот професионалцима који зарад увесељавања малих рођенданаца из Дакоте (преотмена стамбена зграда у Њујорку у којој живи породица Џона Ленона и станари сличног материјалног стања) на сат изнајмљују дресиране псе (250 долара = 11 милиона и 500 хиљада старих динара) или, најновија мода, у дугиним бојама осликавају смртном досадом обележена лица дечице са Беверли Хилса (300 долара = 13 милиона и осам стотина старих).

С децом је тешко. Сакривање иза аутомата за

прављење кокица или лихипа од слатке вунице што су их мама и тата изнајмили за ту прилику (175 долара = отприлике 8 старих милиона) само је привремено решење. Бони Вајзмен, алијас клоун по имену Вајолет из Њујорка доживела је да је почетком децембра прошле године једно друштво, које се у својих четири до десет година живота презаситило клоунова, конопцем увеже у чвор у једном склоништу за чамце у њујоршком Централ парку. Срећа те наиђе онај келнер!

Или, шта са клинцима који непрекидно извикују поенту вица пре него што јадни рођендански клоун успе да је изусте или онима који наглас другарима објашњавају тајне мађионичарских трикова? Можда је решење заиста у ономе чему онедавно родитељи све чешће прибегавају: ангажовању још једног клоуна или мађионичара (150 до 175 долара = седам до осам старих милиона) или имитаторке која се специјализовала за тренутну певачку звезду Мадону (375 долара = 17 милиона и 250 хиљада старих динара).

Што се бившег клоуна Алфонса тиче, он је заувек дигао руке од старог заната. Сада обилази чикашке рођенданске кружоке одевен у беспрекорни црни фрак. Чита судбине са малих дланова и поиг-

рава се триковима везаним за натчулну перцепцију и астрологију.

Алфонс се на време преквалификовао и тако избегао вероватно најтежу професионалну срамоту која може да снађе клоуна: да, као што се то пре пар недеља догодило клоуну — мађионичару Рексу из Чикага, публика окрене леђа његовим чудесима и његовима и ћутке пређе у другу собу.

... и диск-џокеј

А родитељи, где ли су они за све то време? Па, могуће је да исплаћују цех, доплаћују разлику јер су накнадно одлучили да ипак изнајме и диск-џокеја (200 долара = нешто преко 9 старих милиона), журцају наоколо искључујући противпожарне аларме које је активирао Гендалф, Клоун и Велики маг жонглирања ватром (200 долара)...

А можда, када се све заврши, призивају у сећање лица бака, дека, тетка, осталих родитеља, дадиља и кућних помоћница у нади да ће с њих прочитати одговор на питање: је ли, на крају, рођендан њиховог детета засенио оне друге?

И, има ли то икакве везе са искрицама досаде и беса које толики рођендански клонови примећују кад год се мало боље загледају у очи слављеника?

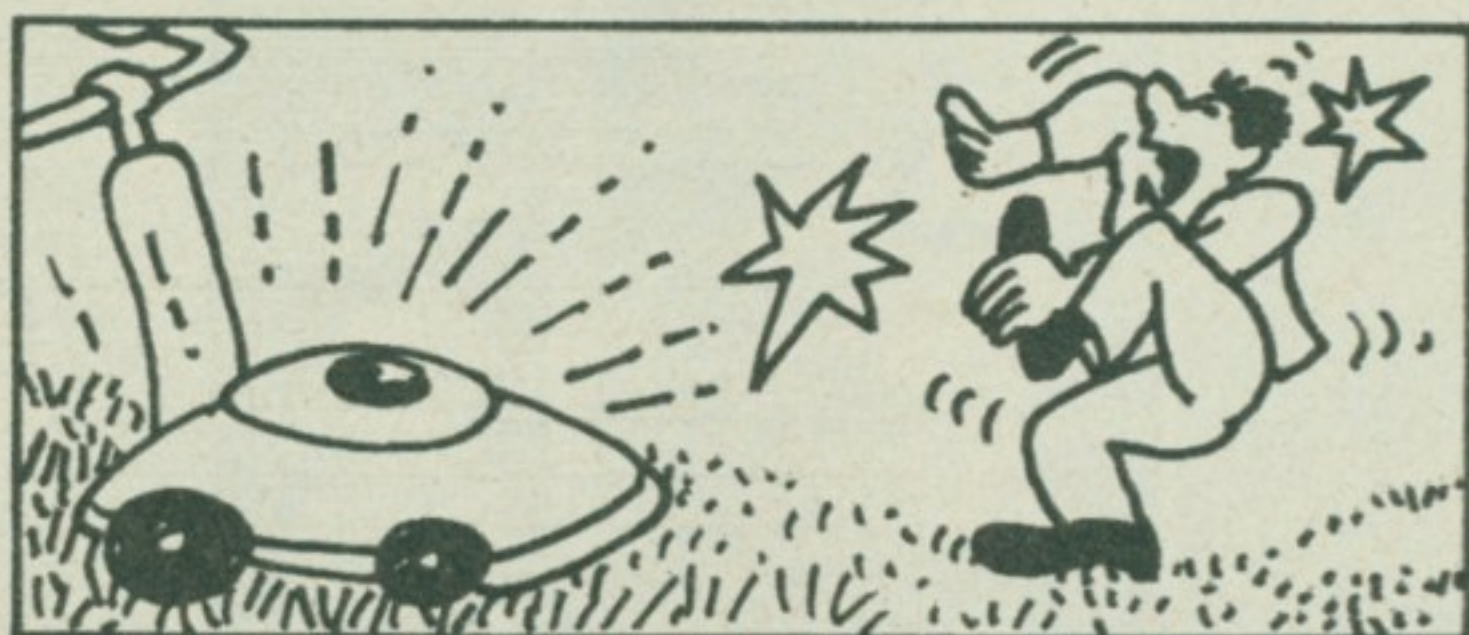
М. И.

ПУЦАЊ ИЗ - КОСАЧИЦЕ

Роберт Хајнбо је вероватно први човек на свету кога је могла да убије машина за кошење траве. Док је Роберт, наравно ништа не сумњајући, безазлено косио траву и певушио - прасак! Косачица је „нагазила“ на капсулу, метак се активирао и погодио Роберта у па-лац на нози.

Па откуд метак у башти? Роберт Хајнбо је ловац, вероватно му је неки метак случајно испао на трав-њаку. ■

ПРАСИЦА ЛУИЗА И ДРОГА

Цариник држи свињу на каишу, прилази с њом ко-лима и пушта је да њушка... Да ли ће овакав приказ постати уобичајен на граничним прелазима? По свој прилици хоће. Јер немачки царински експерти тврде да свиње непогрешиво откривају дрогу. На једном гра-ничном прелазу они већ месецима раде с прасицом Лу-изом. Ова, сто педесет килограма тешка животиња до сада је већ три пута открила велике количине хашиша скривене у аутомобилима.

За случај Луизе заинтересовао се већ Интерпол, а и амерички полицајци. Задовољни су Луизиним радом и само јој замерају што два дана у току месеца мора да се одмара. Тад је неспособна за посао. ■

КРАТАК, И БИЛО БИ ДОБРО, КОРИСТАН КУРС

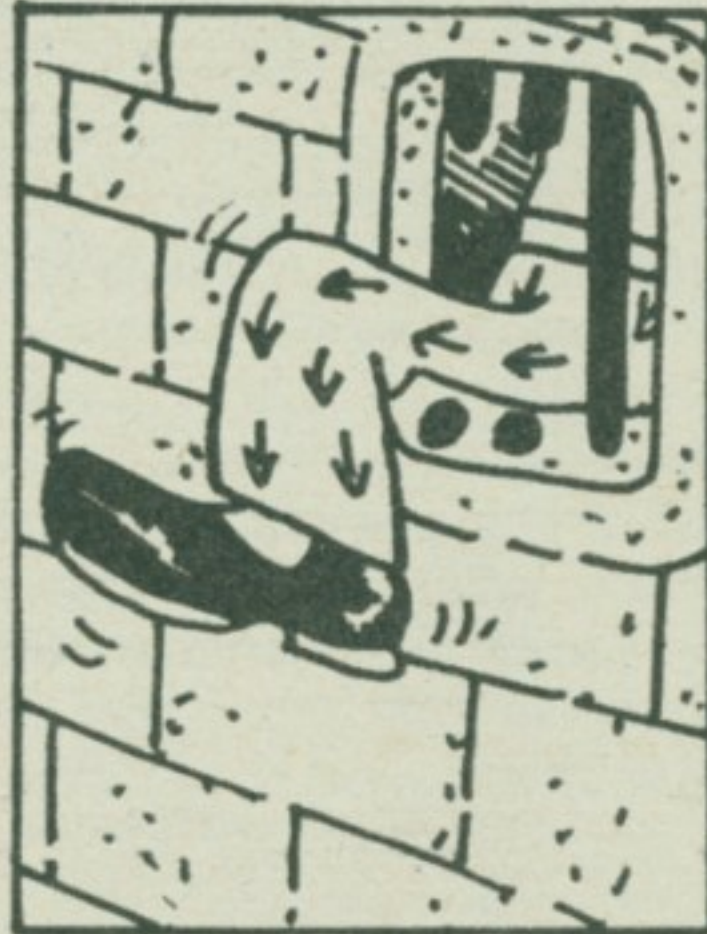
Поштари из данског града Виборга колектив-но су се уписали на кра-так и, надају се, користан курс из псеће психологи-је. Одлука је донета по-што је током прошле го-дине шездесет и пет по-штар доживело да их претерано ревносни пси-чувари уједу док су поку-шавали да обаве своју дужност. ■

И ОВО

ПАБЛО ПИКАСО: Ме-ђу људима, број копија далеко надмашује број оригинала. ■

ЗАШТО ЛИ САМО БЕЖЕ?

У историју америчке федералне владе иде и податак да је једном при-ликом издвојила 27 хиља-да долара за истражива-ње које је требало да од-говори на питање зашто затвореници беже из за-твора. ■

УПОЗНАЈТЕ СЕ: МОЈ СУПРУГ БРОЈ 1, БРОЈ 2 И 3

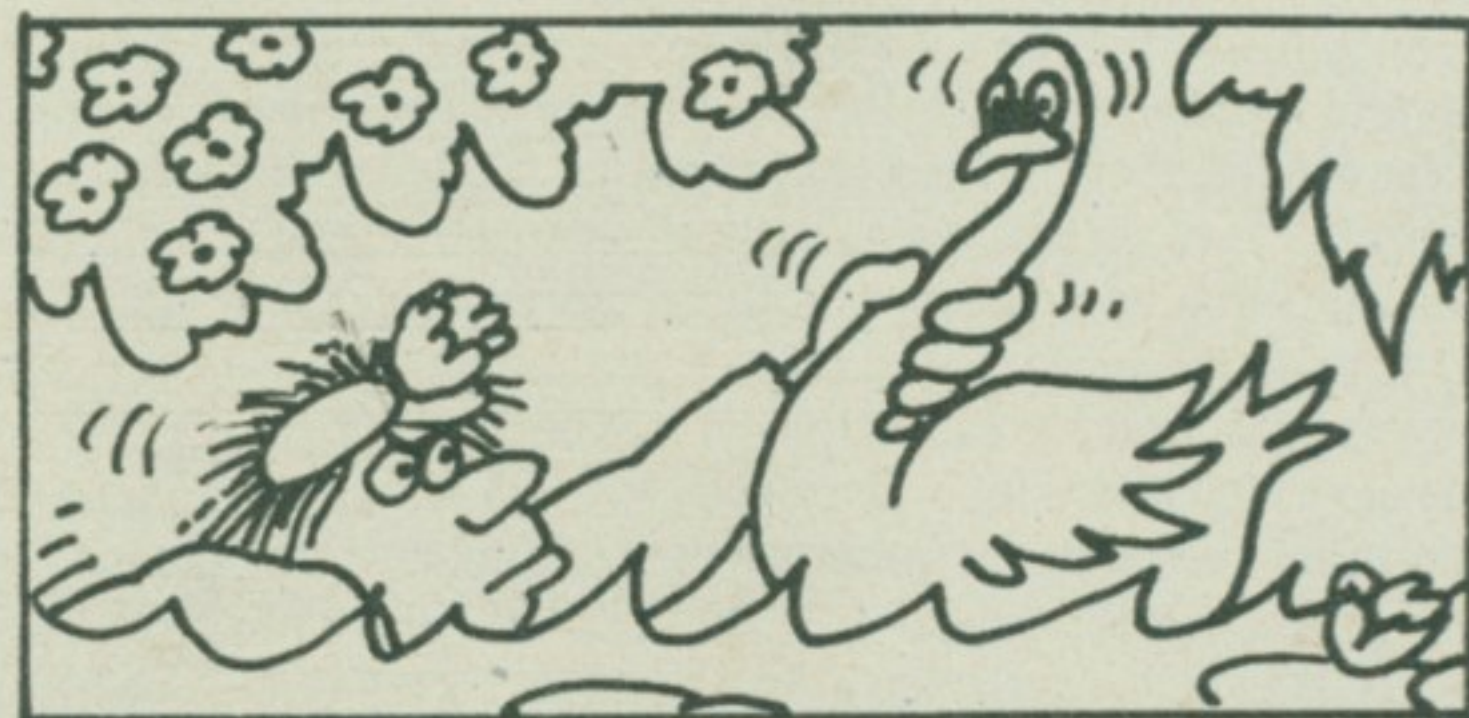
Ако се обистине предвиђања социолога Јана Мек-лакија, биће „јасно“ британским мушкарцима и то у ско-рој будућности. Наиме, Јан Меклаки тврди врло глас-но и одлучно да ће већ крајем овог века јачи пол у Ен-глеској бити - вишак. Мушкарци неће имати баш вели-ки избор. Имаће две могућности: или да остану нежење или да се приклоне женама које ће имати по три, четири мужа. Да ли је могуће да се враћа време матријархата? ■

НИСУ НАЈУРЕДНИЈИ АЛ' СУ НЕОПРОСТИВО ОКРУТНИ

Житељима града Роскрија у ирској грофовији Типерери било је толико стало да освоје титулу нај-уреднијег града у Великој Британији, да су на крају ма-ло претерали.

Не само да су почистили, омалали и опрали све што се у Роскрију дало почистити, омалати и опрати, не-го су чак и поткресали крила тамошњим лабудовима. Речена тужна судбина задесила је недужне лабудове јер

се неко досетио како би зарад беспрекорне чистоће и реда било добро да у време када жири допутује у Рос-кри, лабудови (силом поткресаних крила) не мрдну да-ље од свог делића реке.

Епилог: Роскри није освојио награду, што, међу-тим, не значи да се није и прославио. Навукао је на се-бе гнев и гнушање друштва за заштиту животиња из читаве земље. ■

ДЕЦА ПО ПЛАНУ?

На вратима приватног саветовалишта за плани-рање породице у америч-ком граду Нешвилу став-љена је табла: „привреме-

но затворено“. Разлог? Читаво особље, што ће рећи два психолога, пет социјалних радница и јед-на лекарка, отишле су на породично боловање. Баш некако у исто време. Кад другима планирају породице што не би и се-би, зар не? ■

БАШ ЛЕПО ОД ВАС ШТО СТЕ ДОШЛИ

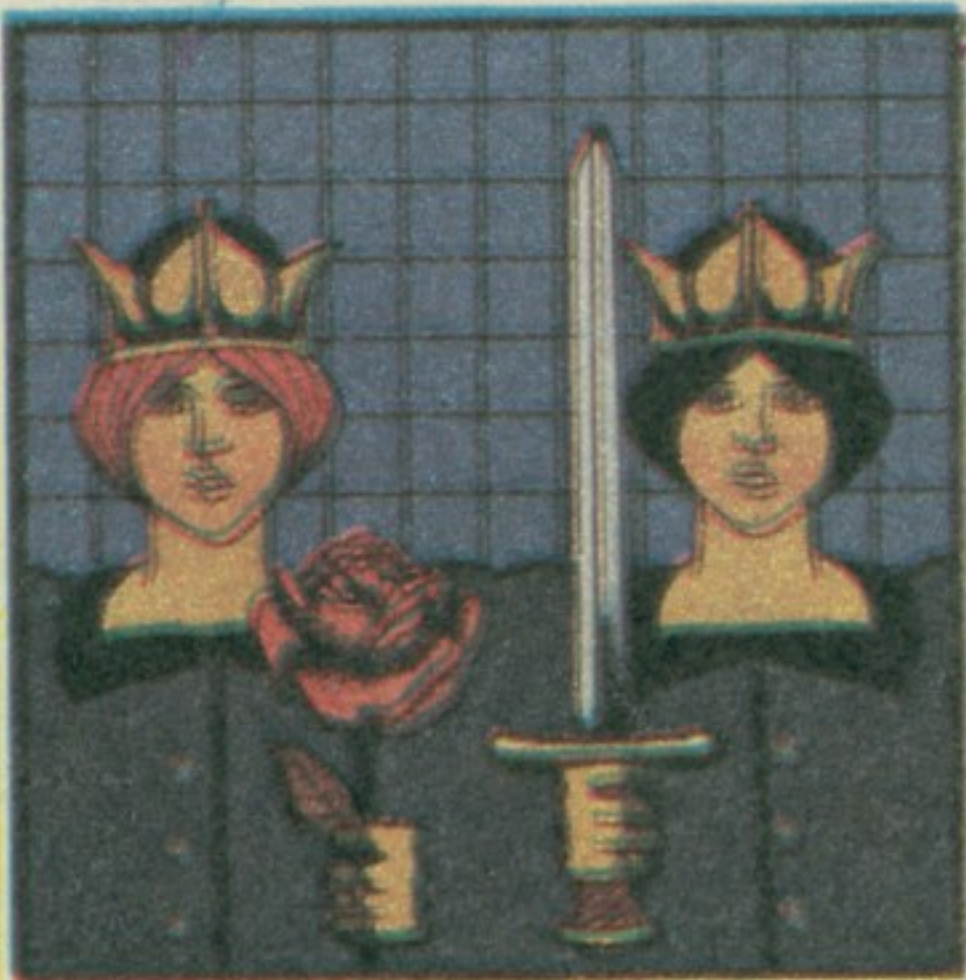
Да ли зато што је и сам спадао у славне и пошто-ване енглески сликар Џејмс Вистлер (1834-1903) није осећао, ни показивао, нарочито страхопоштовање пре-ма особама исте категорије људи. Када му се једном приликом разболела пудлица, не премисљајући се ни тренутка, позвао је сера Морела Мекензија, водећег

лондонског специјалисту за ухо, грло и нос. Сер се, ка-да је сазнао ко му је пацијент, благо речено непријатно изненадио, али је без речи коментара савесно испрегле-дао кученце, написао рецепт и опростио с уобичајено високим хонораром у ципу.

Сутрадан је Вистлер добио писамце с Мекензије-вим потписом у коме га овај моли да што пре наврати до њега. Страхујући да се сер преко ноћи можда досе-тио неке могуће компликације у здравственом стању болесне куце, Вистлер је одјурнио код лекара.

- Баш лепо од вас што сте дошли, господине Ви-стлер - рекао је Мекензи - хтео сам да се нешто дого-воримо. Када бисте могли да ми офарбате улазна вра-та? ■

ДА ЛИ САМ ЖИВА?

Сенди Перл је, у једном тренутку, изгубила сваки осећај бола, страха, панике. Радила је као машина. У глави јој је била само једна мисао: „Ти си одговорна за своје путнике!“

Још мало и бићу код куће, помислила је стјуардеса Сенди Перл док се авион на линији 242 спуштао на аеродром у Хантсвилу у америчкој држави Алабама. После пола сата задржавања, када је ушао још шездесет један путник (у авиону их је већ било 20) авион је кренуо за Атланту.

Сенди Перл је већ два дана била непрекидно на ногама, радила је на кратким релацијама по САД заједно с другом стјуардесом Кети Лемоан и двојицом чланова посаде, капетаном Виљемом Мекензијем и копилотом Лајманом Килијем. Мада је био април 1977. године време је било веома лоше. Непрекидно су улетали у облаке, кишу, олују. Сва срећа да је ко зна колико пута већ радила с истом екипом, у коју је имала безгранично поверење, па јој је читав посао и напор некако лакше падао. Ипак, Сенди је једва чекала да слете у Атланту, да се што пре докопа тоглог купатила и потом легне да се одмори.

Паника међу путницима

По узлетању, DC-9 је убрзо постигао жељену висину од пет хиљада метара. У авиону су још била упаљена светла с упозорењем: „не пушите“, „останите везани“. Све је ишло по плану, бар се тако чинило.

– Одједном, као да се небо отворило пред нама – присећа се Сенди Перл. – Киша и град су силовито ударили по металном трупу летелице која се, као да је одједном изгубила тежину, њихала, пропадала, кривила час на једну, час на другу страну. Међу путницима је завладала паника. Гледали су у стјуардесу очекујући помоћ или бар реч утехе.

– Пошто смо тих дана непрекидно улетали у невреме, мислила сам да ће и овог пута све проћи на „пропадању“ и да ћемо се без тешкоћа извући – касније је испричала Сенди Перл. – Међутим, кад сам с леве стране, с места где је био смештен један од два мотора, чула звук налик на експлозију и кад је у читавој кабини нестало светла, знала сам да је ситуација врло озбиљна.

– А онда, осетила сам мирис паљевине, дим се увлачио у труп летелице. Очекивала сам да се упали алармно светло из пилотске кабине, али није га било. Морала сам да радим по свом личном нахођењу. Ишла сам од седишта до седишта и бодрила путнике. Онима који су седели крај излаза за случај опасности што смирењим гласом објаснила сам како да их отворе ако то буде неопходно и чак захтевала да ми понове упутства. Говорила сам им какав положај да заузму ако дође до принудног слетања, како да се што пре удаље од авиона.

– Кад сам се вратила до свог седишта у репу летелице, видела сам да ми телефон светли. Дигла сам слушалицу и чула Кетин глас: „Пилоти нису у стању било шта да кажу. Кад сам ушла у пилотску кабину, видела сам да је централни прозор смрскан. Држ' се, шта нам друго преостаје. Само да све срећно прође!“

Проклета врата

– Било је горе него што сам себи дозвољавала да помислим – сећа се Сенди. – Само, чудна је људска природа. Иако сам знала да ситуација не може бити језивија, непрекидно сам очекивала да чујем звонце

које ће се огласити пет пута што би значило да капетан и његов помоћник дају знак за принудно слетање. Још кад сам кроз прозор угледала дрвеће покрај кога смо промицали, веровала сам да смо изнад аеродромске писте над Атлантом и да ћемо се срећно спустити.

– Погните главе, ухватите се рукама за колена! – викала сам из свег гласа заборављајући на микрофон. Осетила сам да су точкови дотакли земљу, али су се одбили и авион је силовито поскочио. Готово сам одлетела у ваздух јер нисам стигла да се вежем.

– Метални парчићи су летели на све стране, чуо се само врисак, запомагање. Чинило ми се да смо у картонској кутији коју је неко бадио у понор.

– Тек касније сам сазнала – наставља причу Сенди Перл – да се авион спустио на око педесет километара од аеродрома, на главну улицу малог места Њу Хоуп (да иронија буде већа – у преводу име овог места значи: нова нада). Крила летелице су страховитом снагом обарала далековде, дрвеће и све што им је стајало на путу. Лево крило је оборило бензинску пумпу и слупало неколико аутомобила паркираних испред „Њуменове бакалнице“.

Четрдесет четири тоне тежак DC-9 брисао је све пред собом и око себе. И сам се распадао. На крају је улетео у борову шуму која га је, коначно, зауставила на овом смртоносном путу.

– После оне језиве буке, одједном се све смирило. Само се чуло застрашујуће пуцкетање пламена. И даље сам седела у задњем делу летелице. Кренула сам да отворим врата за случај опасности која су се налазила између два тоалета. Један покушај, други нисам успевала, кућица се заглавила.

– Преда мном се дигла ватрена завеса. Да бих се спасла морала сам да пројурим кроз пламен до средишњег дела авиона. Имала сам само 30 секунди. Заклонила сам лице рукама и улетео у пламен. Успела сам да дотрчим до првог излаза.

Илустровао: Ненад Милићевић

– Кад сам осетила тло под ногама, чула сам експлозију. Окренула сам се и видела да је читав задњи део експлодирао. Тамо сам се удаљила пре неколико тренутака.

Ваздух је био испуњен мирисом паљевине. Људи су падали око мене, дизали се. Осећала сам мирис нагорелог меса.

Водите ме одавде

Појављивале су се прве спасилачке екипе. Нека жена ме је ухватила за руку покушавајући да ме одвуче с места несреће. Одупрла сам јој се: „Ја сам стјуардеса, одговорна сам за своје путнике!“

Отрчала сам до места где сам мислила да има још преживелих. Склањала сам огромне делове метала и извлачила тела у нади да им могу помоћи. Радила сам као машина, изгубивши сваки осећај за бол, страх, панику.

Онда сам угледала како неког човека стављају у кола хитне помоћи. Поред кола је стајала жена у белом, болничарка или лекар, никад нећу сазнати. Сећам се да сам јој пришла и питала је: „Да ли сам ја жива?“ Нисам јој поверовала ни кад ми је одговорила потврдно. Замолила сам је да ме додирне да бих осетила да постојим.

Тек кад сам угледала беживотна тела Мекензија и Килија, осетила сам да не могу више. Замолила сам лекара да ме одвезу што пре с тог места ужаса.

Биланс несреће: погинуо је шездесет један путник, два члана посаде и деветоро људи које је авион збрисао на земљи. Преживеле су обе стјуардесе и двадесет путника. Истрага је показала да су оба мотора била уништена – велика количина воде улетео је у машине.

После четири године Сенди Перл је поново почела да лети. Удала се 1983. Сада живи с мужем и кћерком у Мемфису, држава Тенеси.

В. С.

МОДЕСТИ
БЛЕЈЗ;

Жестина

ПЛАНО

ПИШЕ: ПИТЕР О'ДОНЕЛ (PETER O'DONNELL) ЦРТА: РОМЕРО (ROMERO)

МОДЕСТИ БЛЕЈЗ И
ВИЛИ ГАРВИН ПОМАЖУ
ДОЛОРЕС ДА ПРОНАЈДЕ
СВОЈУ СЕСТРУ КОЈА
ЈЕ НЕСТАЛА НЕГДЕ
НА СРЕДЊЕМ ИСТОКУ.
НА ТРАГУ СУ БАНДИ
КОЈА ТРГУЈЕ БЕЛИМ
РОВЊЕМ, НА ЧЕЛУ СА
МАЈОРОМ ХАМИЛТОНОМ...

У
РЕДУ...
СВЕ
ЗА СТА-
РОГ ПРИ-
ЈАТЕ-
ЉА!

БЕБЛС, ХИТНО СИ
МИ ПОТРЕБАН!

АХ, ТЕ МУШТЕ-
РИЈЕ! УВЕК ХОРЕ
ДА СЕ ПОСАО
ОБАВИ ОДМАХ!

4069

КОМБИ?! НЕ, ЗА-
БОГА, ЕДМУНДЕ!

МОГУ
ДА УЗЕМ
КОМБИ
И ДА ЈЕ
ПРАТИМ!

НЕКА ЈЕ
СИДНИ
СРЕДИ! ИМА
МОТОЦИКЛ...

ИДЕЈА
НИЈЕ
ЛОША!

ГОСПОДИЦА ДОЛОРЕС
ПОСЛАО МЕ ВИЛИ
ГАРВИН
ПО ВАС...

О!
ЈЕ Л'
СЕ НЕ-
ШТО ДО-
ГОДИЛО?

4070

РЕКАО МИ ЈЕ ДА
ВАС ОДМАХ ДОВЕ-
ДЕМ У ЦИРКУС!
УЗЕО САМ МОТОР...

НЕРЕ ВАМ
СМЕТАТИ?

БОЛИМ
ВОЖЊУ
МОТОРОМ!

СИДНИ ЈЕ БИСТАР МО-
МАК! НАДАМ СЕ ДА ЋЕ
ОБАВИТИ „ПОСАО“...

ДРЖИ
ИХ НА ОКУ,
ЏЕФРИ!

4071

МОРАТЕ И ВИ
ДА СТАВИТЕ
ШЛЕМ... ТО ЈЕ
ПРОПИС!

САД МИ ЈЕ
НЕШТО ПАЈО
НА ПАМЕТ...

„КАКО ЈЕ ВИЛИ
ЗНАО ДА ЋУ
У ОВО ВРЕ-
МЕ БИТИ НА
СТАНИЦИ
ВАТЕРЛОЗ“

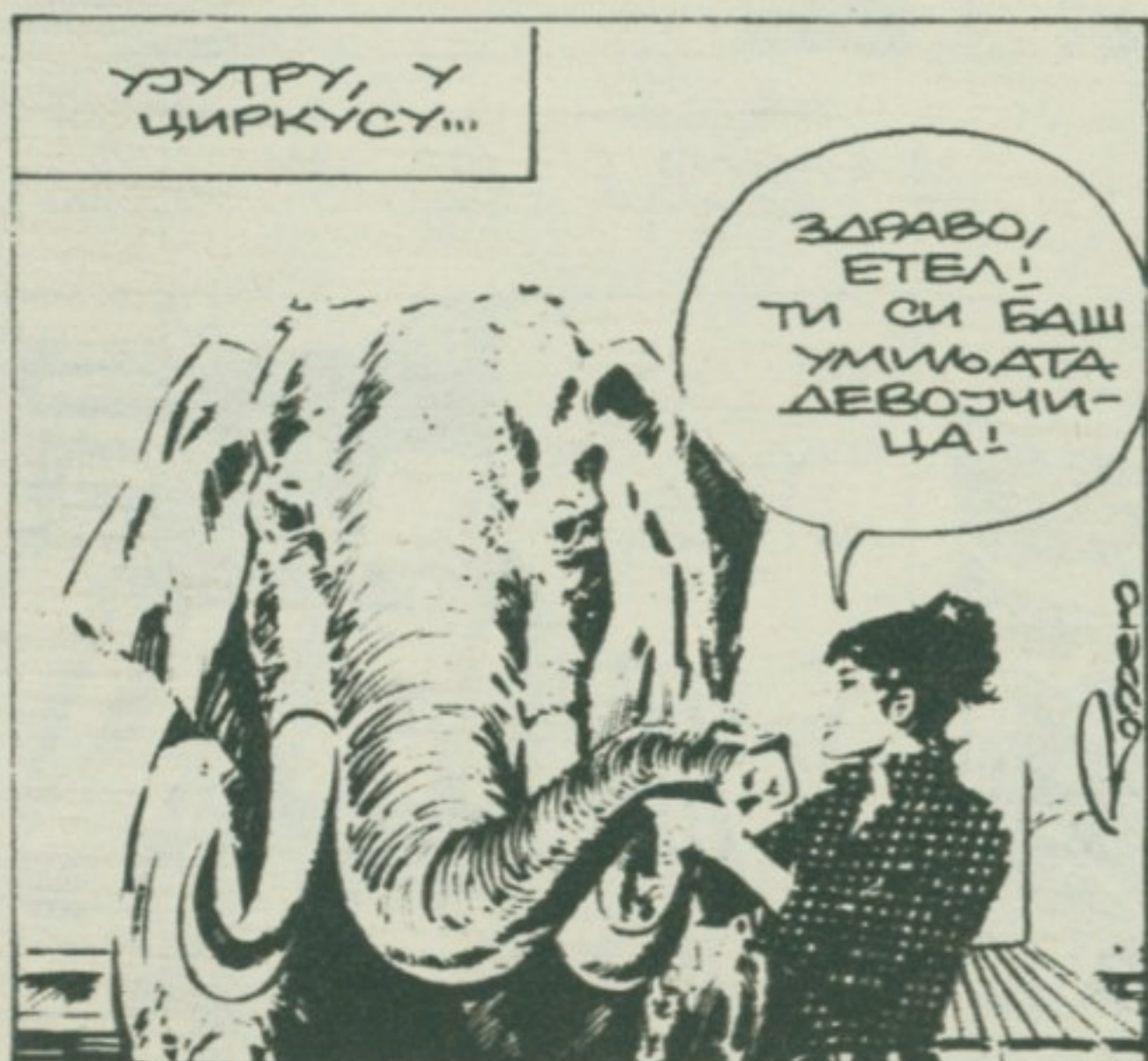
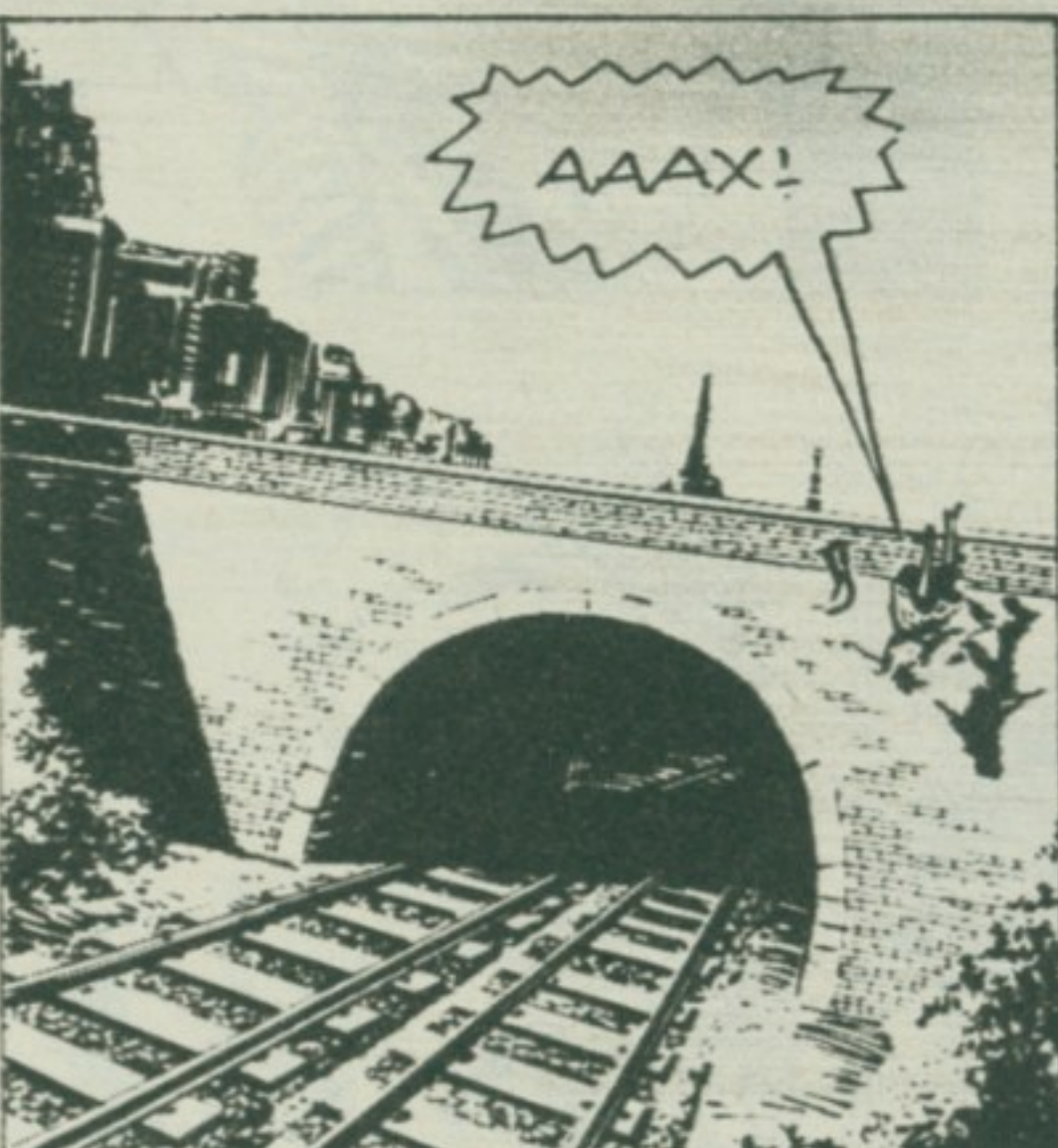
ДРЖИТЕ
СЕ
ЧВРСТО!

БЕБЛС ЈЕ СА СВОЈИМ
ЉУДИМА ПРАТИО СИДНИ-
ЈА...

ВЕРУЈЕМ
ДА ЋЕ
СИДНИ СВЕ
БРЗО ОКОЊА-
ТИ!

4071A

ЧАК И ДА ДЕ-ВОЈКА ПРОГОВОРИ, НЕ МОЖЕ НИКОГ ДА ПОВЕЖЕ С ОНИМ ШТО ЈОЈ СЕ ДОГОДИМО!

АЛИ МОДЕСТИ БЛЕЈЗ И ВИЛИ ГАРВИН МОГУ СВЕ ПОВЕЗАТИ С ВАМА!

ВИ СТВАРНО МИСЛИТЕ ДА ОУ ЈОЈ ОНИ ПРИПАТЕЉИ?

НАРАВНО! ОД ЈУМЕ МОТРИМО НА ЊИХ!

БОЉЕ ИХ СРЕДИ, ХАМИ, ДА НАМ НЕ ПРИРЕДЕ НЕПРИЈАТНОСТИ!

СЈАЖНО, СИДНИ!

ИМАМ ЗАМИСАО КАКО ДА УКЛОНИМО МОДЕСТИ И ГАРВИНА...

НАС ВИШЕ ЗАНИМА ВРЕМЕ...

ОНА ДРАМАТИЧНО ПАДА ПРЕД ПУБЛИКОМ, А ЗАТИМ ОН...

КАДА ЋЕ СЕ ТО ДОГОДИТИ?

ДАНАС, ГОСПОЂО ХАМИЛТОН! ДАНАС!

МОДЕСТИ И ВИЛИ ПОСЕТИЛИ СУ ЏЕРАЛДА ТАРАНТА...

И ПЕТИ ЧЛАН БАНДЕ-ЕДМУНД СМИТ, СТРУЧЊАК У БАЦАЊУ НОЖА!

СВА ПЕТОРИЦА СУ ВЕОМА ВЕШТИ ПРОФЕСИОНАЛЦИ!

НАДАМ СЕ ДА ЋЕ ВАША ПРИЈАТЕЉИЦА МОЋИ ДА ИДЕНТИФИКУЈЕ НЕКОГ ОД ЊИХ...

АКО ОЗДРАВИ!

ДА ЛИ ОДМАХ ДА УДАРИМО НА ЊИХ ИЛИ САМЕКАМО ДА ДОЛОРЕС ОБАВЕСТИ ПОЛИЦИЈУ?

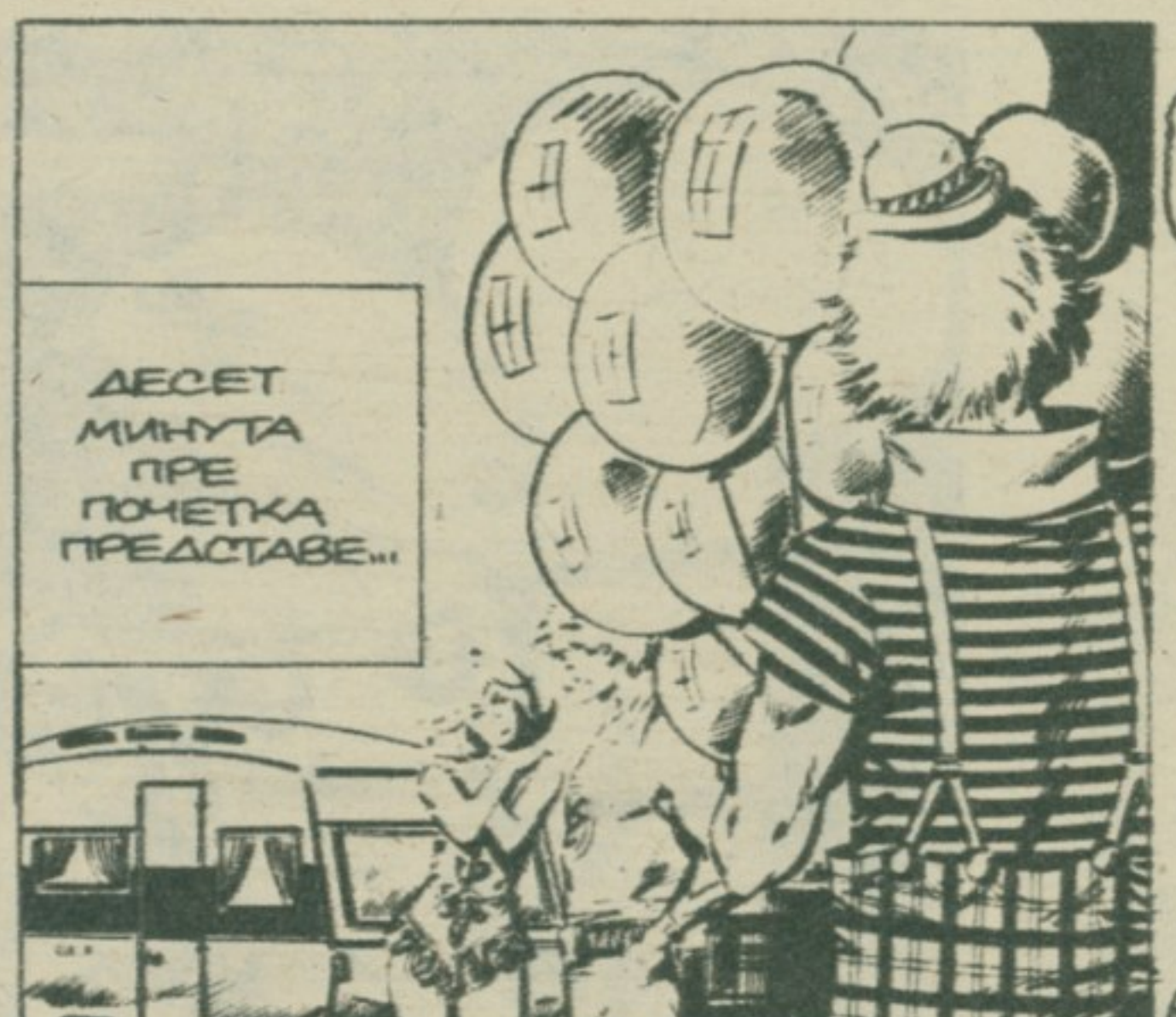

ТИ ОДЛУЧИ, А ЈА ЋУ ТИ ПОМОЋИ!

ХВАЛА, ПРИНЦЕЗО! РАЗМИСЛИЋУ!

ИЗАШЛИ СУ... ИДУ ПРЕМА КОЛИМА...

МОДЕСТИ СЕ
ПОНОВО
ИЗМАКЛА И ИЗ-
БЕГЛА ТОМАХАВК...

ЕДМУНД ЈЕ ОПЕТ ПРО-
МАШИО. МО-
РАО ЈЕ ДА
НАПУСТИ ПО-
ЗОРНИЦУ...

КАКВА ШТЕТА... ИДЕМО, ЕРНЕСТЕ!

ТО НИЈЕ ВИЛИ...
ЗНАЧИ ДА СУ ГА
ОНИ УХВАТИЛИ...

4096

ПУБЛИ-
КА НИЈЕ
БИЛА
СИГУРНА
ДА ЛИ
ЈЕ СВЕ
ТО
БИЛО
ДЕО
ТАНКЕ
ИЛИ...

ДАМЕ И ГОС-
ПОДО, ПРЕД-
СТАВА СЕ
НАСТАВЉА!

ЧОВЕК С НОЖЕМ
НИЈЕ ОТИ-
ЩАО ТАЈО,
ГОСПОЋИЦЕ
ЕЛЕЈЗ!

ХВАЛА,
ЏЕОРИ!

ЗНАМ
САМО
ДА
ЈЕ
НЕ-
СТАО!

МИСЛИ-
ТЕ
ДА
СУ УБИЛИ
ВИЛИЈА...

4096A

ЗА ТО ВРЕ-
МЕ, У МРА-
КУ ИСПОД
СТЕПЕНИЦА,
ЕДМУНД СЕ
ПРЕСВУКАО...

ТУ СИ, ЕДМУНДЕ...
САМО ПОЛАКО...
ЕРНЕСТ ЈЕ ОДВЕО
ПОТЕРУ У ПОГРЕШ-
НОМ ПРАВЦУ...

ВИ-
ДЕЛА
ЈЕ ДА
НИСАМ
ГАРВИН,
И ИЗ-
МАКЛА
СЕ...

ЧОВЕК НИ-
КАД НЕ ЗНА
КАКО ЋЕ
ЖЕНА ДА
РЕАГУЈЕ...

4097

У
КАБИ-
НИ
ВИЛИ-
ЈА
ГАРВИ-
НА...

ЗНАЧИ,
НЕГДЕ
СУ ГА
ОДВЕЗЛИ!

НЕСТАЛА
СУ КОЛА
ГОСПОДИ-
НА
ГАРВИНА!

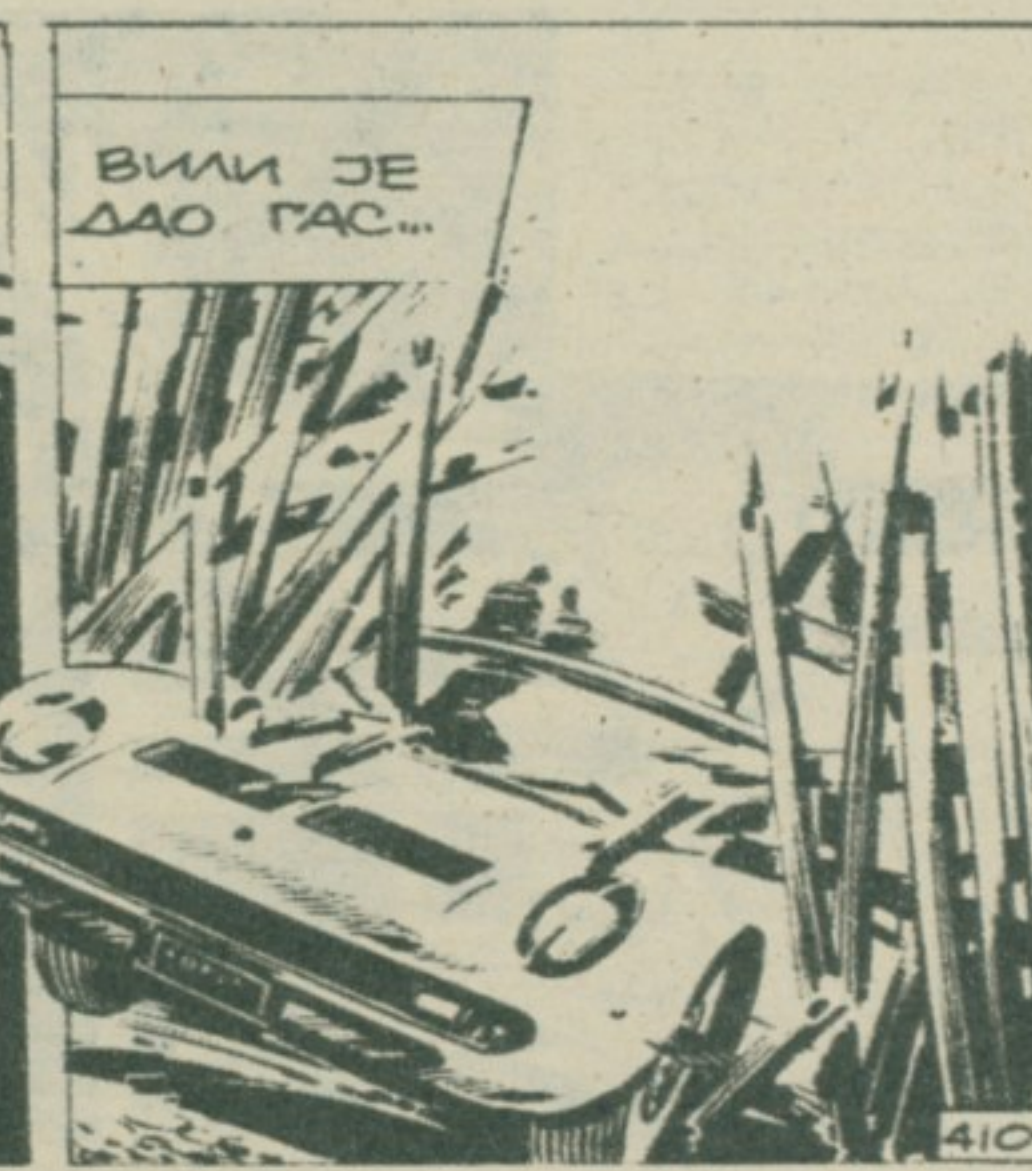
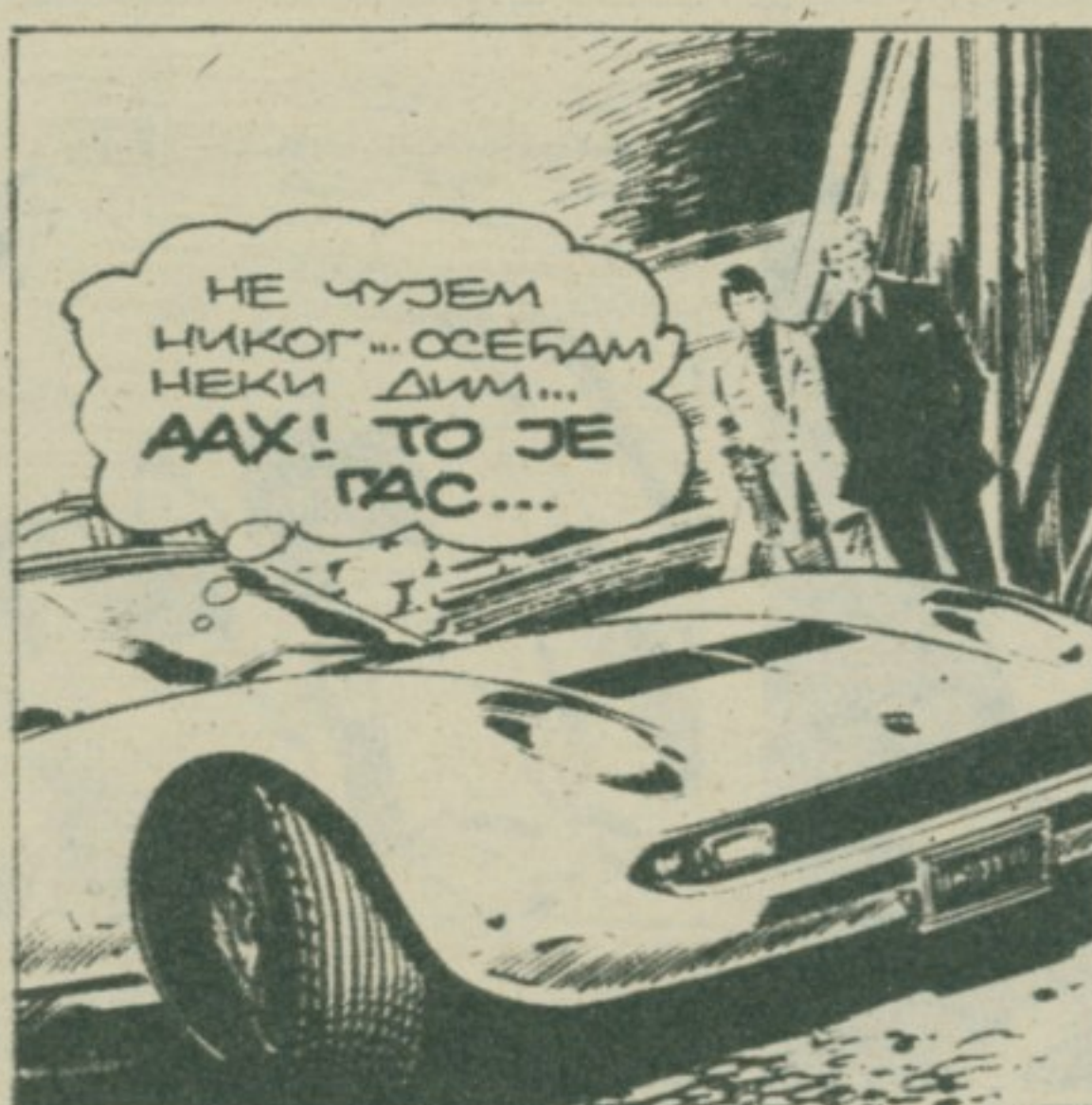
ПО-
ТРАЖИ-
ЋУ
ГА
ПРВО
ПОРЕД
РЕ-
КЕ...

ДВА КИЛО-
МЕТРА
ДАЉЕ...

ПРОШЛО
ЈЕ ВЕО
ДЕСЕТ
МИНУТА,
СИДНИ!

4098

ПРО-
НАЂЕНА
СЕСТРА
ГОСПОЖИ-
ЦЕ ДО-
ЛОРЕС У
ЈЕДНОМ
ХАРЕМУ!
ОТКУП-
ЉЕНА
ЈЕ...
ЗВАКЕ
ВАС
У ПО-
НОЈ!

У РЕДУ,
ГОСПОЖИЦЕ!
ИМАТЕ
ТЕЛЕГРАМ
ОД ШЕНКА
КАДИМА...

4106

4107

4108

СТО ХИЛАДА ФУН-
ТИ! САД ЋЕ ХАМИЛ-
ТОН ПОЗВАТИ БАБАСА
И РЕЋИ ЋЕ МУ ДА
ЈЕ У СОСУ!

ЈЕСАМ
ЛИ ПОГО-
ДИО
УКУС?

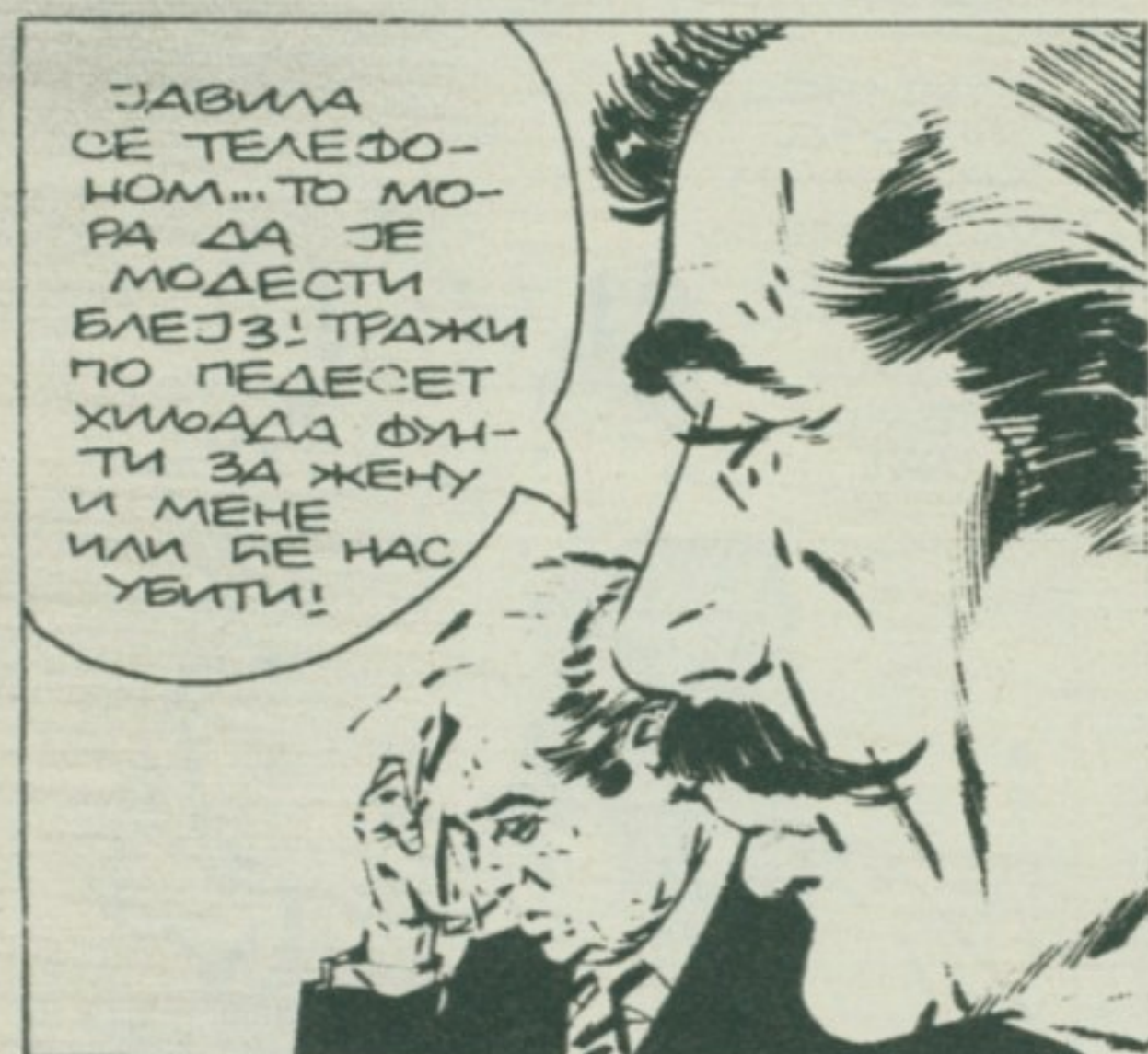
НАЈ-
БОЉИ
ЧАЈ
КОЈИ
САМ
ИКАД
ПИЉА...

МОРАТЕ ЈЕ СПРЕ-
МИТИ, БАБАСЕ! РЕКЛА
ЈЕ ДА ЋЕ УБИТИ
И МЕНЕ И МОЈУ
СУПРУГУ!

ДВА
САТА
КАСНИ-
ЈЕ...

ПОЛАКО,
МАЈОРЕ!
ОД ПО-
ЧЕТКА,
МОЛИМ!

ЈАВИЛА
СЕ ТЕЛЕФО-
НОМ... ТО МО-
РА ДА ЈЕ
МОДЕСТИ
БЛЕЈЗ! ТРАЖИ
ПО ПЕДЕСЕТ
ХИЛАДА ФУН-
ТИ ЗА ЖЕНУ
И МЕНЕ
ИЛИ ЋЕ НАС
УБИТИ!

ЧОВЕК БИ ЈОШ
ПОМИСЛИО
ДА ЈЕ
СВЕТИ!

ТА ДЕ-
ВОЈКА
ЈЕ ЗАИСТА
НЕМОГУЋА!
СПРЕМНА
ЈЕ ДА ЖРТ-
ВУЈЕ СВО-
ЈЕ ПРИНЦИ-
ПЕ ЗБОГ
НОВЦА!

ШТА БЕТЕ, ГОСПО-
ЂО, ДРУШТВЕНЕ И
МОРАЛНЕ НОРМЕ СЕ
РАЗЛИКУЈУ! НО, ПО-
ЗВАЋУ КОЛЕГЕ
ДА ЧУЈУ...

КАД ЈЕ
МАЈОР
СВЕ
ИСПРИЧАО...

ТАЈ
ЊИХОВ
ПОТЕЗ
САМО
НАМ ИДЕ
У ПРИЛОГ!

ЗНАЧИ, НЕБЕ-
МО МОРАТИ ДА
ИХ ТРАЖИМО!

ЈЕДНОСТАВ-
НО, ПРИСТА-
НИТЕ ДА ОТ-
КУПИТЕ СВОЈЕ
ЖИВОТЕ, АЛИ
ПОД ВАШИМ
УСЛОВИМА...

ЗАКАЖЕ-
ТЕ ПРЕДА-
ЈУ НОВЦА
У МОЈ
СТАРОМ
СТОВАРИШТУ...

СТИГ-
ЛИ СМО,
ПРИНЦЕ-
ЗО! ПАР-
КИРАЋУ
МАЛО
НИЖЕ...

БЛЕЈЗ И
ГАРВИН
НЕБЕ
ПРИХВА-
ТИТИ МОЈ
ИЗБОР
МЕСТА
САСТАНА-
КА...

ХОБЕ,
МАЈОРЕ!
ДОБИ ЋЕ НЕ-
КОЛИКО САТИ
РАНИЈЕ ДА
СЕ УБЕРЕ ДА
НЕМА КЛОПКЕ!

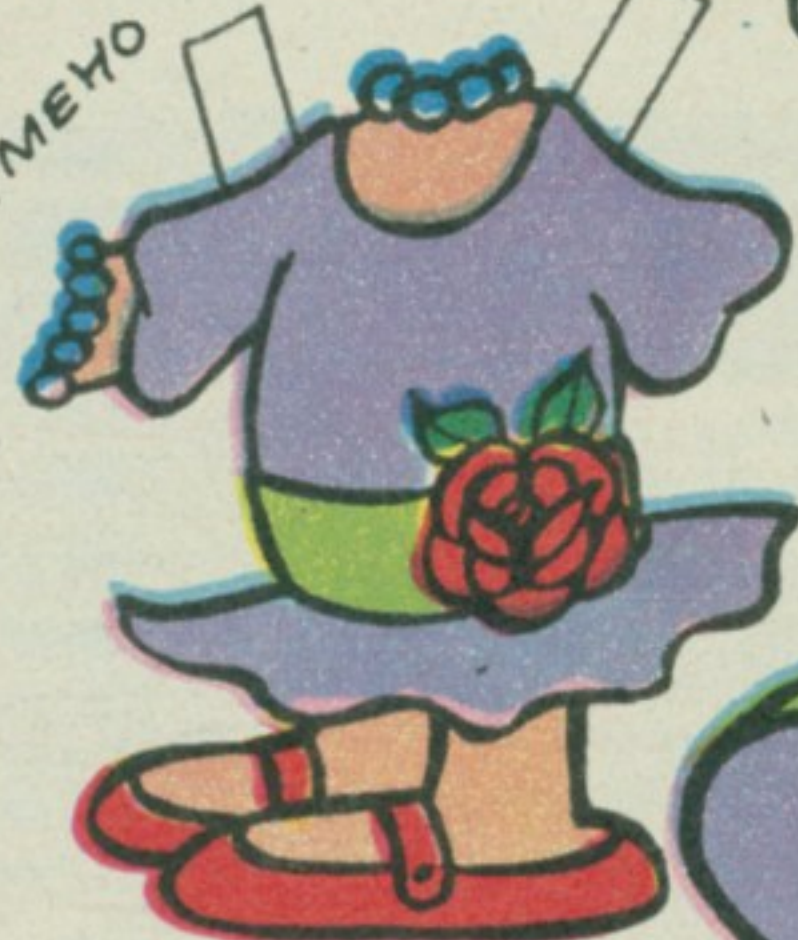
АЛИ,
МИ
БЕМО
СТИГЛИ
ПРЕ
ЊИХ...

ЗНАТЕ
ВЕШ
ШТА
ИХ ЧЕКА...

ОТМЕНО

ОБУЦИТЕ

САЛИ И ЧАРЛИЈА
БРАУНА

САЛИ

ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА

СУПЕР ШЕШИР

КОМПЛЕТ ЗА
ИГРУ

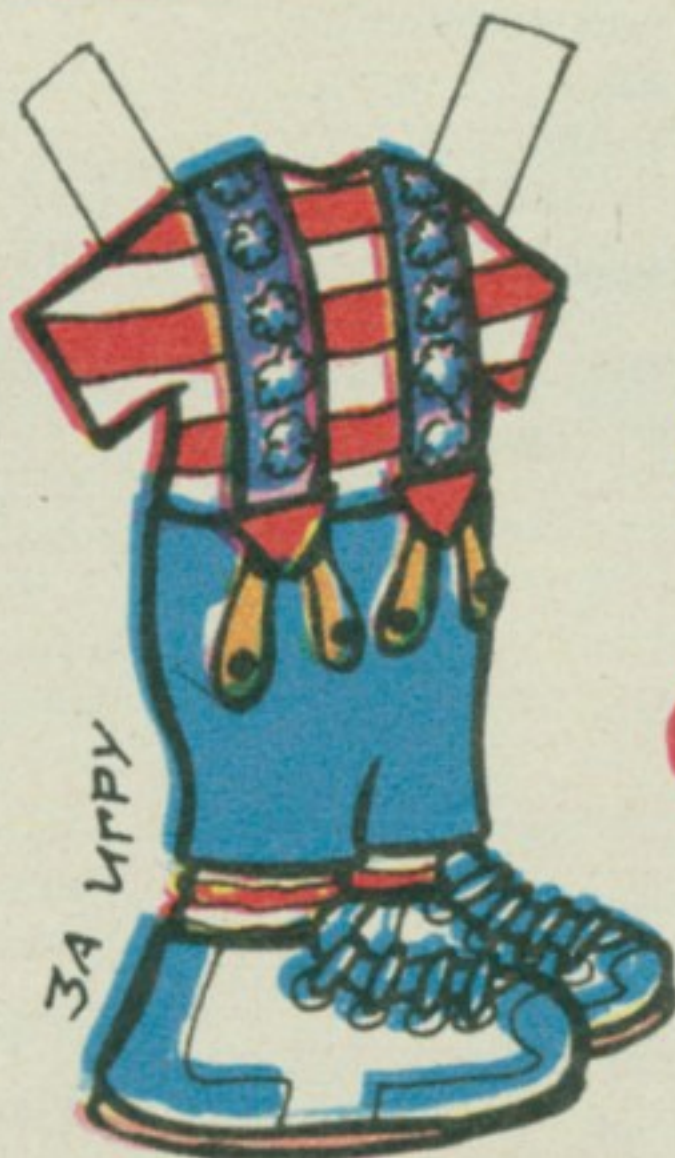
КЛАСИЧНО

СПАВАТИЦА

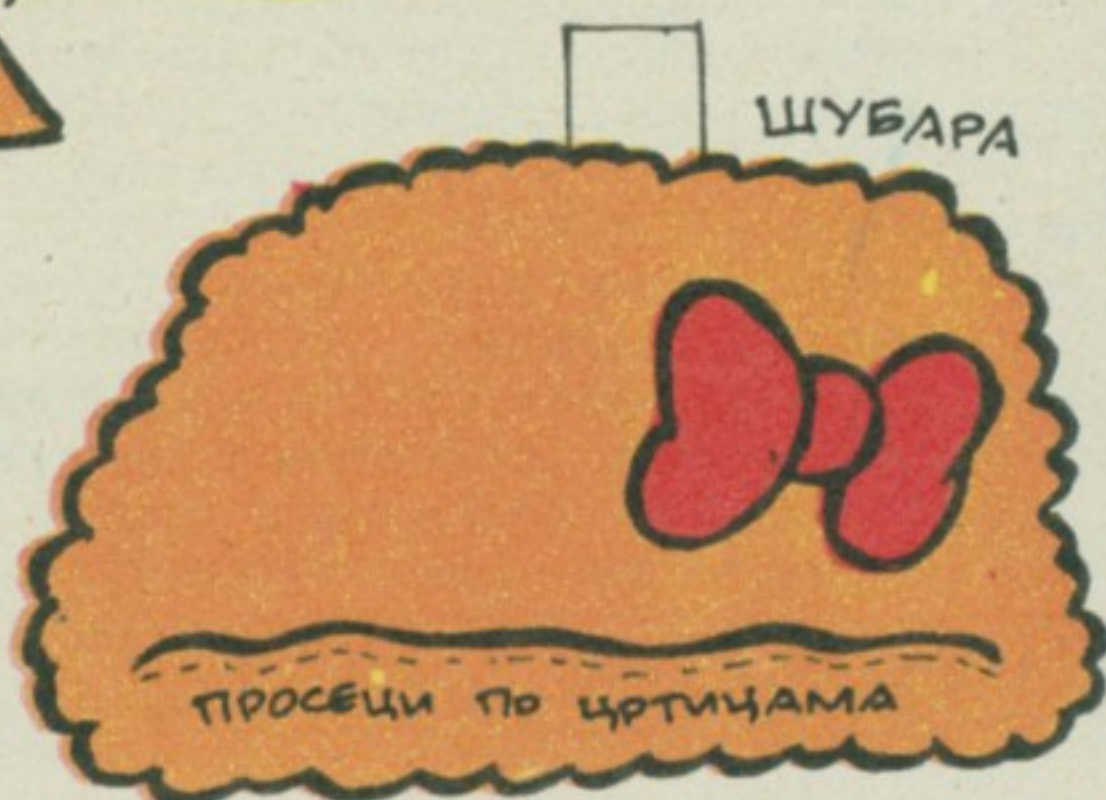
ЗИМСКИ КОМПЛЕТ

ЗА ИГРУ

ШИК

ШУБАРА

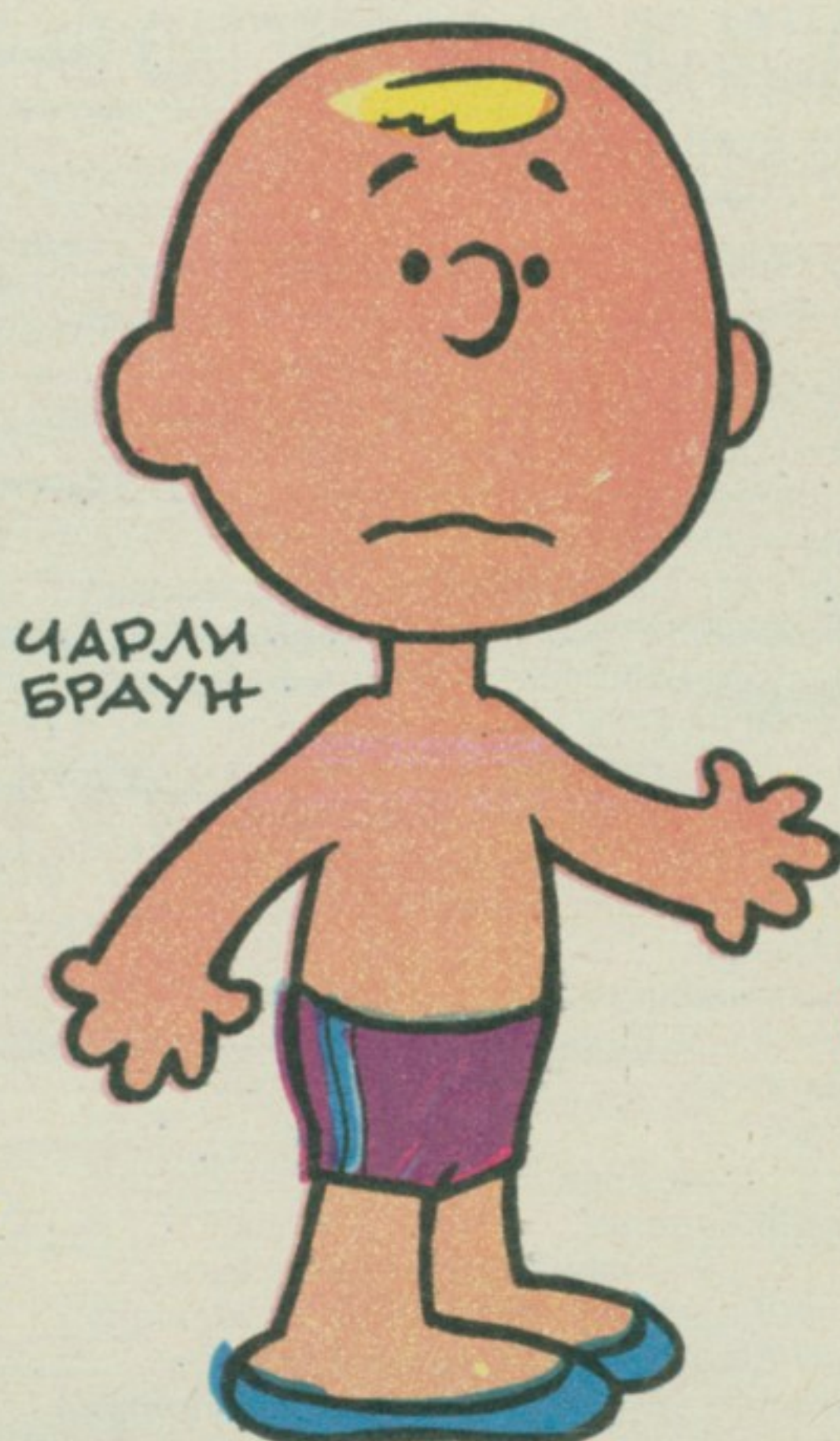
ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА

ПИЦАМА

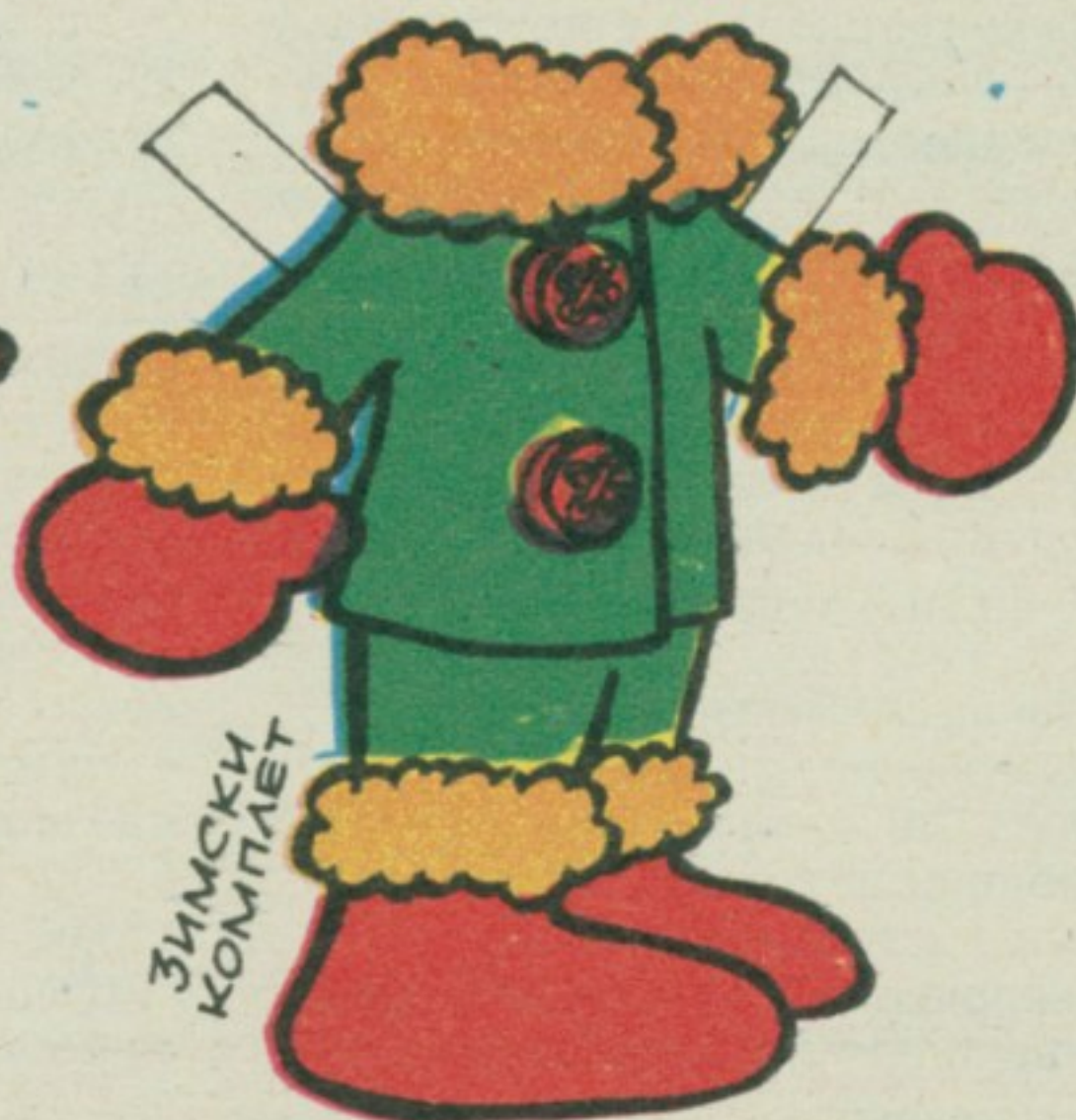
СВЕЧАНО

ЧАРЛИ
БРАУН

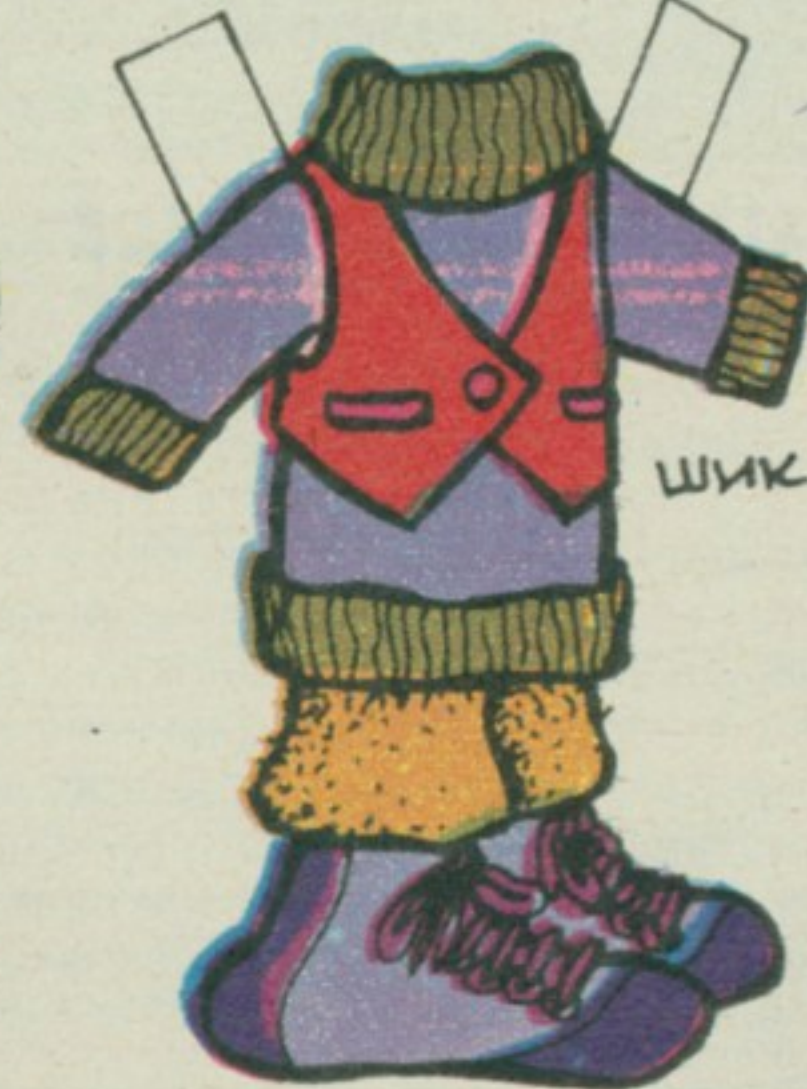
ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА

ЗИМСКИ
КОМПЛЕТ

АЕ ЛУКС

ШИК

НЕ РЕЦИ ДА КАД ТРЕБА ДА КАЖЕШ НЕ

Лаици кажу да овакве личности пате од „комплекса инфериорности“ (мање вредности). Осим сталних емоционалних проблема, овакве личности почињу и да „живе са неуспехом“ који постаје саставни део њихове судбине. У Асјином случају комплекс се одражава песимизмом који провејава кроз цело писмо, блоком када треба да одговара у школи (страх од ауторитета), неумереним учењем без одговарајућих резултата, немогућношћу да се одупре смешној оптужби разредне, мирењем са мајчиним прихватањем апсурдности, трагањем за значењем сопственог имена и одбацивањем оца са бекством у имагинарну агресију.

превазиђу. Основа бројних експеримената ове врсте је једноставна. Субјекти су стављени у ситуацију која је изван њихове контроле, а одмах затим у ситуацију коју су могли да контролишу било једноставном моторном радњом, било сложенијим поступком попут решавања неког проблема. На пример, у другом делу експеримента субјекти су простим размишљањем могли да дођу до решења како да прекину јак звук који им је непрекидно звонио у ушима. Али субјекти то нису урадили. Једноставно, остајали су пасивни и без акције и трпели јак терор „суровог“ експериментатора. Зашто? Селигман је претпоставио да су током првог дела експеримента научили веровање да било шта да ураде неће прекинути непријатност ситуације.

Лично верујем да се овде налази узрок објашњења комплекса инфериорности. Значи, личност је научила сопствене комплексе на основу веровања да није у стању да контролише животне околности, углавном непријатне, али понекад и пријатне, које та личност доживљава као јаке за њен слаб карактер.

Можемо се вратити Асји, са претпоставком да је њен основни проблем не само у неповољностима породичне и школске ситуације већ у њеном прилазу тим ситуацијама. Она верује да је беспомоћна када треба да покаже знање, када треба да се супротстави разредној и мајци због неоснованих оптужби. Асја ипак учи, јер верује да ће то донети резултате. То говори да Асја није потпуно беспомоћна, да ствар није ни издалека црна, како је представљена у писму.

Међутим, Асја треба да промени сопствена веровања у односу на све важне моменте свог боравака у животу. Један од начина је вежбање ABCD поступка, који смо саветовали Теи у прошлом броју. Други начин је упражњавање тренинга самопотврђивања који ћемо описати у неком од наредних бројева. Шта треба радити када дође до блокирања и немогућности иксазивања сопственог знања у школи описаћемо сада.

УПЛАШИ СЕ ДА БИ ПРЕСТАО ДА СЕ ПЛАШИШ

Ући у страх да би га превазишао, основа је моћних поступака које је развила наука у циљу превазилажења страха и проблема који се јављају као његова последица. Поступак може да се спроводи било у имагиницији, било уживо. Ево поступака у имагиницији које Асја треба да примењује:

1. Разбиј свој велики страх на мноштво малих. На пример: Асја седи у клупи и чека да је прозове професор пред којим се највише блокира. Професор гледа у Асју. Асја је прозвана и излази пред таблу. Асји је постављено питање. Асја размишља.
2. Замисли прво најслабији страх, по сопственој процени. На пример: Асја чека да буде прозвана.
3. Одржавај живо сцену страха колико можеш. Кад се сцена изгуби из главе, обнови је неким новим детаљем из сопственог искуства.
4. Вежбај свакодневно, по један сат дневно, две до три недеље.
5. Кад постанеш равнодушан на најмањи страх, пређи на јачи, све док не победиш и ситуацију страха која те највише омета у животу.

Јездимир Здравковић

Асја има 15 година. Живи с болешљивом мајком и оцем који неумерено пије. У првом писму „Политикином забавнику“ тражила је да јој се разјасни значење њеног имена. Сада се јавља због тешкоћа у школи. И поред тога што је у основној била одличан ђак, у гимназији ређа неуспехе. Међутим, јединице нису плод њене лењости. Напротив, учи и дању и ноћу, али кад треба да одговара пред неким професорима, једноставно се укочи и не може ни да бекне. Забринутој мајци је разредна, иначе професорка латинског код које Асја такође има слабу оцену, објаснила да Асјине невоље леже у њеном недовољном раду. Док седи за књигом, она заправо мисли на младиће и изласке, рекла је професорка класичних језика. Асјина мајка је наравно, прихватила објашњење учене жене. И кола су се сломила на Асји. Школа није једина Асјина брига. Боји се да својим неуспесима не

НАУЧЕНА БЕСПОМОЋНОСТ

Очигледне чињенице могу нас лако уплести у замку олаког тумачења да су прилике у породици и школи узрок Асјиних проблема. Зар Асјин отац није човек који јој је забранио изласке у свет док не напуни 16 година? Зар није човек који малтретира породицу? Није ли Асјина мајка болешљива жена што је код Асје могло да утиче на развијање страха од будућности? Зар је разредна својим коначним судом није казнила? Уопштено, зар сви ти Асјини људи не кажњавају Асју уместо да јој дају подстрека за живот? Казна је заиста моћан фактор у стварању страхова и неисурности. Поготово ако је казна саставни део и стил живота неких родитеља, али је само један од разлога за развијање самопотцењивања као основне црте неке личности. Ево шта о овом проблему кажу нове

погорша болест мајке која је целог живота морала да ради и, уз то, трпи терор неодговорног оца. Асја не признаје свог, како каже „биолошког“, оца и често мисли да га ноћу, док спава, среди, али зна да ће тиме учинити целу ситуацију тежом него што она заиста јесте.

САМОПОТЦЕЊИВАЊЕ

Узрок највећег броја Асјиних тешкоћа је недовољно вредновање сопствених способности и могућности. Реч је о наученом мисаоном систему који са своје стране не условљава само специфично виђење и доживљавање себе у односу на друге, него и бројне непосредне емоционалне поремећаје попут безвољности и недостатка мотива, ишчекивање непријатности (анксиозност), мучну увученост у сопствени свет маште, али и незадовољство, осећање ускраћености и агресију.

научне чињенице. Све доскора психологија није задовољавајуће могла да објасни два искуствена податка. Први је запажање да велики број славних људи није растао у срећним породичним условима и други, који је уочио Макхерлајн и односи се на чињеницу да деца која расту у идеалним породичним условима, имају касније тешкоће у животу, чак веће него деца која су расла у условима трајнијег породичног стреса.

Закључак се намеће. Живљење у условима умереног стреса је корисније за развој и сазревање детета од живота у идеалним породичним условима. Идеални услови као да делују пасивизирајуће и успављујуће на развој карактера.

О проблему данас знамо много више захваљујући експериментима америчког психолога Мартина Селигмана. Он је желео одговор на једно просто питање. Како се понашају животиње и људи кад се нађу у условима неке непријатне ситуације коју, без обзира на сопствене напоре, нису у стању да

БОСИОЧЕ, РАЈСКО ЦВЕЋЕ

Каже се за ту травку босиљак, или босиок или босиље. Негде опет народ вели васлеђен, негде феслицан, негде мислџин а има још назива.

Каквим год именом да се назове за њу важи оно што је написао чувени ботаничар Јосиф Панчић: „Ова је биљка нашем народу осим многих других, које су раста виђенијег, цвета и мириса лепшег, најмилија, чему је зар узрок тај што босиок прати Србина кроз све озбиљније прилике у животу, од рођења, где се младенцу кита босиока у освећеној води до узглавља меће, до смрти, где му сестрина или бољеће која сроднице рука струк босиока на гроб посади.“

Елем, ваља знати да се породиља после порођаја купа у води у којој је потопљен босиок. То јој добро чини. И новорођенче се првих четрдесет дана купа у таквој води да буде чврсто, здраво и благословено. На Ускрс се у таквој води сва деца окупају. А све из истих, горе наведених разлога. Гаром од босиока детенцету се направи крст на челу као понајбољи утук од бабица. А да би добро спавало, дете којем слабо сан на очи долази, скроз му се око главе гаром од босиока обељежи.

Лек од сваке болести

Од свих болештина што на овој земљи постоје излечиће се свака без обзира колико бол болује, ако се окупа у води у којој је преноћила стрелица од грома, црнокораста бритвица направљена у Међудневнице, нокат од орла крсташа и наравно – кита босиока. Тако народ каже.

Даље, балсам за сваку рану је босиок који је девет дана и девет ноћи био у зејтину. А бољи је ако је узбран на Светог Макавија и осушен под стрејом. А

најбољи – ако је украден са крстовданске иконе. Све је то народ испробао.

Бабице некад тако знају на породиљу да навале да је то зна и главе кошати. Треба зато знати како их

лако отерати. Лепо. Узети нокат од црног пилета које је на раскрсници заклао удовац и к томе босиок додати. И без бриге. А може и да се несрећна жена окупа у води у којој

је метнут босиок из девет башта. Здрављем ће онда синиути она. И пород ће леп и здрав да дође.

Иначе, то је знано, и у самој рајској башти два цвета срећници најчешће

миришу. Босиок и ружу! Истина је то жива. И кад је оно једном „овца разблудница“ била код Бога на вечери два је поклона добила. Бог јој даде од злата јабуку, а Богородица струк босиока. У песмама је то опевано.

Раја нема без босиока

Босиок је, причају Срби. Богородици цвет најмилији. И она га стално мирише. А знате зашто? Јер је на страшној Голготи, на месту где јој разапеше сина праведника, на камену босиок самоникао. Јесте. И кад је оно краљ Вукашин мучки убио цара Уроша он је изникао „усред зиме и леда.“ И тако је јако миришао.

Лако је девојци младој знати за кога ће се удати ако то босиока зна упитати. Овако. Да увече уочи Богоявљења узме два-три струка босиока, па оде на реку, намени сваки струк неком момку драгом срцу њеном и – побобе струкове у земљу. На којем буде иње за тог ће се удати. Ако ни на једном не буде – неће се за те момке удати. А ако на сва три буде – богами ће она бирати шта јој срцу драго.

Ето тако је у животу важан босиок. А и кад човек умре ваља му у руке ставити ту племениту биљку. На одар се она меће као најважније цвеће. Њиме се кити софра о задушној суботи. О Духовима се њиме ките крстови на гробовима.

Толико је босиок био Србима још у прадедовини за срце прирастао да хришћанска црква није имала друге него да прихвати шкропљење босиоком а „освећење воде без босиока не може се ни извршити“.

А стари Латини би за ову биљку просто записали: *Ocimum basilicum*. И ништа од свега овог за њу не би знали рећи.

С. Рељић

ПОЛИТИКА ПРЉАВИХ РУКУ

СМРТОНОСНА ПАСТА ЗА ЗУБЕ

МЕЂУ
МНОГИМ УБИСТВИМА
ИСТАКНУТИХ ЛИЧНОСТИ
У АФРИЦИ
ДВА СУ
НАЈВИШЕ УЗДРМАЛА
СВЕТСКО ЈАВНО МНЕЊЕ:
ЛИКВИДАЦИЈА
КОНГОАНСКОГ ЛИДЕРА
ПАТРИСА ЛУМУМБЕ И
УКЛАЊАЊЕ
ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА
УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА
ДАГА ХАМАРШЕЛДА

Лумумба је осуђен на смрт од америчког председника Двајта Ајзенхауера, знатно раније него што су тај прља-ви посао обавили Чомбеови плаћеници. Не треба заборавити да се све то догађало у доба „хладног рата“, у време ратног хушача Џона Фостера Даласа, министра спољних послова САД, и његовог брата шефа CIA Алена Даласа. Председник САД Двај Ајзенхауер, по открићу новинара Леонарда Мослија, био је поборник ликвидације Патриса Лумумбе јер га је сматрао „комунистичким пионом у Африци“.

Убиство и припрема злочина чији је стратег била CIA можда је најтипичнији пример политичког убиства планираног у канцеларијама, а уз одобравање највиших политичких кругова. Систем је био једноставан и „чист“... CIA је планирала тактику, преко својих агената на терену подстицала је и усмеравала догађаје али се уздржавала од непосредне егзекуције. То је препуштала локалним политичким мангупима. На тај начин траг злочина је брисан, а пред светском јавношћу, ако се она икада заинтересује, обавештајна агенција би остала чиста. Убице су неки „сурови црнци“...

Одлука с „висине“

Операција ликвидирања Патриса Лумумбе почела је 18. августа 1960. године, на састанку америчког Националног савета за сигурност. Председник Ајзенхауер изразио је забринутост за судбину Конга због Лумумбинијих политичких планова. Добивши подршку за радикалну акцију, шеф CIA Ален Далас наредио је шефу одељења за планирање Ричарду Биселу да је припреми, а Бисел је планирање препустио Бронсону Твидију, шефу афричке секције. Приликом сведочења пред сенатским комитетом Твиди је испричао како је наређење покушао да оствари.

„За тај оперативни задатак ангажовао сам нашег провереног стручњака за отрове доктора Сиднија Готлиба, који је у америчком војном центру у Форт Дитрику, у савезној држави Мериленд, лично одабрао отрове који су могли да онеспособе Лумумбу за дужи период, ако се то решење прихвати, или да га ликвидирају. Доктор Готлиб, као добар познавалац отрова, определио се за неке клице које изазивају локалне болести тако да смрт од њих не би изазвала чуђење... Африка је ионако пуна разних болештина... Доктор је припремљене отрове, заједно са инјекцијама, иглама и гуменим рукавицама, лично однео у Леополдвил (данашњу Киншасу) у септембру 1960. и предао тамошњем шефу CIA Виктору Тецману. Тај је требало да убије Лумумбу.“

По казивању неких других агената, који су касније проговорили, отрови су били планирани да се убаци у Лумумбину омиљену пасту за зубе, јер је, наводно, млади политичар водио рачуна о својим изразито лепим зубима. Међутим, иако је отров уштрцао у пасту, Лу-

мумби се ништа није догодило. Агенти-домороци су негде погрешили, или су једноставно лажно известили централу о „успешно изведеној акцији“...

Шеф CIA Ален Далас био је бесан. Два пута је послао телеграме у којима је тражио да се акција најзад изведе. Његов углед зависио је од ефикасности службе коју је предводио. А да је оваква операција за обавештајне службе рутинска ствар, потврђује и изјава доктора Готлиба пред сенатском комисијом.

„Знао сам да је реч о одлуци која је донесена на највишем нивоу, моје је било да ту одлуку ефикасно спроведем у дело“.

Док је тај амерички Менгеле говорио, на његовом лицу, или у гласу, није било ни трунке гриже савести: он је само извршавао наређење!

Неравноправна трка

Патрис Лумумба је стицајем околности преживео тај микробиолошки атентат и када је избио пуч у Конгу склонио се у седиште Уједињених нација у Леополдвилу. Тада су из САД стигла два „специјалца“ CIA са задатком да „директном акцијом“ Лумумбу пошаљу на други свет. Њихова имена још нису откривена али су познати њихови кодирани називи под којима су заведени у агенцијској документацији. Као што обично бива, за овакве акције ангажују се људи

из света криминала. Један од њих био је обијач банака и фалсификатор, а у Конгу је већ боравио као плаћеник. Да га Лумумбини сарадници не би препознали, претходно му је извршена пластична операција лица... Но, агенти су Лумумбу узалуд чекали у заседи, он није излазио из зграде мисије УН. Због тога је шеф одељења за планирање CIA Ричард Бисел затражио од вишег функционера организације Мишела Малронија да ствар узме у своје руке, да оде у Конго и убије Лумумбу. Како функционери не воле да лично прљају руке, он је то одбио, али је при-

стао да организује операцију на-мамљивања Лумумбе ван зграде мисије у којој је био безбедан.

Малронијев план направљен је на основу доброг познавања карактера Патриса Лумумбе. У досијеу који има сваки политичар за кога је заинтересована CIA, налазили су се подаци о његовом темпераменту, навикама, о ономе шта

Као ухапшенику није било дозвољено да му било ко приђе, чак ни функционери УН, све док није испоручен Чомбеу у Елизабетвил, центар Катанге, где је са још два блиска сарадника, на најсвирепији начин убијен.

Смрт Хамаршелда

У септембру 1961. Даг Хамаршелд, генерални секретар УН, решио је да лично крене у Конго. Тамо је и даље буктао грађански рат чије су конце повлачили бивши колонизатори Белгијанци уз помоћ страних плаћеника и домаћих колаборациониста.

Хамаршелд је кренуо у осине гнездо да преговара о миру са убицом Патриса Лумумбе. Било је то једно од погубних решења. Свет се поделио око те акције, јер само преговарање било је признање Чомбеа за легалног саговорника. Но, Моиз Чомбе је био љут на Хамаршелда који се у оквиру својих могућности борио против крвопролића у Конгу, па је тамо послао и јединице УН... Али, и ту љутњу су подстицале нечије сугестије. Све у свему, Хамаршелд је погинуо у граду Ндоли у Северној Родезији. Авион се срушио недалеко од аеродрома, 17. септембра 1961. године. Несрећа је дуго остала покривена велом тајне. Сprovedена је истрага, али без конкретних резултата. Вероватно тада није било „зрело“ време да се открије како су бели плаћеници у служби Моиза Чомбеа, лукаво убили тако важног светског политичара.

Истину о убиству открили су Швеђани, тачније њихова телевизија и продуцент Гунар Моларштет.

Показало се да је на авион DC-6 изведен ваздушни напад импровизованим бомбама. Велику одговорност за смрт Дага Хамаршелда сноси белгијска мултинационална компанија „Унион миниер“ која је имала огромне интересе у Катанги и која је подстицала и подржавала одцепљење Катанге од Конга. Она је као заштитника својих интереса ангажовала Моиза Чомбеа, набавила му и платила легионаре, а поред тога финансирала и створила његово ваздухопловство. Купљени су авиони погодни за дејство у тамошњим климатским условима, способни да слећу на импровизоване аеродроме.

Септембра 1961. године, после једног неуспешног покушаја да се плаћеници разоружају, избиле су борбе између њих и снага Уједињених нација. Хамаршелд је сматрао мудрим да се нађе са Чомбеом насамо и да га дипломатски убеди у мирољубиво решење. Међутим, то није одговарало Чомбеовим покровитељима и саветницима.

Хамаршелд је полетео из Леополдвила потпуно исправним авионом DC-6. За такав лет обично је потребно четири сата, али је авион летео свих шест. Стигао је над аеродром Ндоли и онда се удаљио да направи уобичајен круг и да се спусти. Но, у следећих чети-

ри минута нешто се догодило и авион се срушио петнаест километара од аеродрома.

Аеродромске власти су мирно чекале авион иако би било сасвим уобичајено да подигну узбуну. Очигледно, неко је наредио да се узбуна не диже. Тек сутрадан, форме ради, и то је учињено а потрага за преживелима кренула је у подне. Олупина је нађена 15 сати после несреће. Ипак, било је сведока из авиона који су проговорили, преживео је један члан посаде, који је спасиоцима говорио о некој експлозији... Но, он је убрзо умро. Можда му је у томе неко и помогао. Успорени трагачи нашли су и тело генералног секретара УН које је од пада било избачено ван авиона. Установљено је да Даг Хамаршелд није умро одмах после пада. Да су спасиоци кренули одмах, вероватно би преживео.

Велики и мали авион

Како чак ни у џунгли нема савшеног злочина без сведока, истина је пукла на ТВ екранима. Новинари су нашли црнца Диксона Буленија који прави угаљ у џунгли и који је видео шта се догодило:

— Када се авион окренуо, почео је да лети према Конгу. Тада се, одједном, из висине, спустио према том авиону један мањи. Видели смо како је мањи авион бацио нешто на кров већег авиона. То што је пало нагло се запалило!

Упорни новинари нашли су и другог сведока, Т. Ј. Канкаса, тадашњег градоначелника оближњег места и касније министра у замбијској влади који је изјавио:

— Видео сам најпре већи авион како кружи, потом мањи који му је пресецао пут. Сасвим сам сигуран да је било тако... Био сам са неким пријатељима и тачно смо видели како већи авион покушава да га избегне... Онда се чуо прасак, експлозија!

Истина је једноставно откривена, сведоци који су говорили на шведској телевизији нису се двадесетак година крили. Свако је могао да их нађе и сазна истину, но она, изгледа, није била потребна никоме. Швеђани су је сазнали зато што су хтели.

Убиство је обавило катаншко ваздухопловство финансирано из белгијских извора, а пилоти су били бели плаћеници. У саставу ратне флоте било је неколико малих авиона „фоуга“, али ти апарати су имали мали радијус кретања, па нису употребљени за напад. Катанга је имала на располагању и авионе фабрике „Де хевилерд“, типа „дове“, који су могли извести акцију препада јер су били кадри да остану у ваздуху четири сата, а бржи су од DC-6, нарочито ако би га напали из висине. Посада је могла да избаци експлозив кроз рупу намењену за фотографисање, а затим да се нагло дигне и побегне са места злочина. Пошто Катанга није имала авионских бомби плаћеници су их направили од експлозива TNT добијеног из складишта „Унион минера“.

Дејан Лучић

воли и шта не воли... Малрони је знао да млади и динамични политичар тешко подноси неактивност и да је вероватно спреман да рескира како би се прикључио својим присталицама у Стенливилу. Пре-

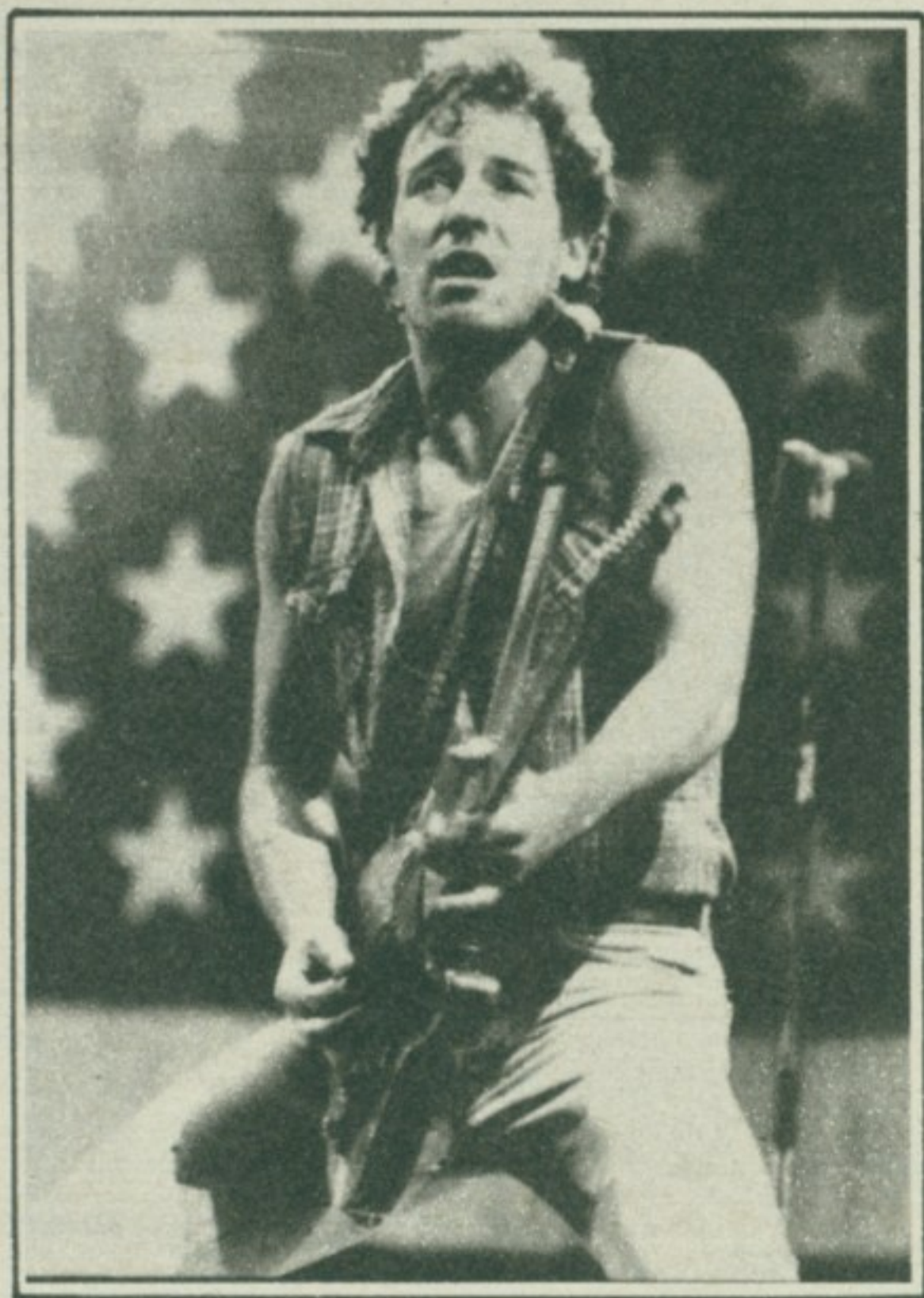
ко агената понуђен му је „спас“, са неколико цивила у аутомобилима ако би се искрали ноћу. Касније би се пробијали кроз џунглу... Ризик је постојао, али Лумумба га је прихватио. Тадашњи шеф безбедности подељеног режима Жилбер Лонг полази да га ухвати. Лов на човека који бежи кроз џунглу аутомобилом био је за војнике и полицајце једноставан, поготово што су о бекству на време били обавештени. Неравноправна трка брзо је завршена. Лумумба је утрчао у замку како је предвидела CIA, а ловци су били Конгоанци.

ПОДВИЗИ

ВИШЕ НЕГО ШЕФ

ХИТ

Спрингстин некад...
и сад

Брус Спрингстин. Годинама већ један од најзначајнијих рок музичара. Он и његова пратећа група, „И Стрит Бенд“ („E Street Band“) убедљиво је најбољи састав који у последњих десет година свира уживо. Сада када је објављен петоструки живи албум „Уживо / 1975–1985“ („Live / 1975–1985“) то је још јасније. На пет плоча снимљено је чак 40 песама, у укупном трајању од 215 минута, али то нису једине импозантне бројке. Прочитајте, уверићете се

дарног рок фестивала одржаног од 16. до 18. августа 1969. године. Ова плоча је била на првом месту током четири недеље 1970. године.

Друга трострука плоча је соло албум бившег „Битлса“ Џорџа Харисона „Све ствари морају проћи“ („All Things Must Pass“) који је био први 1971. године.

Трећа је такође дело бившег „Битлса“ – Пола Макартнија са његовом групом „Вингс“ („Wings“) – „Крила преко Америке“ („Wings Over America“) који је водио трку на топ листама 1977. године.

„Уживо / 1975–1985“ је први потпуно живи албум на врху америчке листе још од 1977. године и плоче „Уживо“ („Live“) коју је објавио Бери Манилоу (Barry Manilow). Годину дана касније Дона Савер је била прва са албумом „Уживо и више“ („Live And More“), али је на овом двоструком албуму, како се и из наслова види, било три стране концертног и једна страна студијског материјала.

„Уживо / 1975–1985“ је Спрингстинов трећи албум који се попео на сам врх светских листа – америчку листу. Први је био са албумима „Река“ („River“) – 1980. године и „Рођен у САД“ („Born In The USA“) – 1984. године. „Ривер“ је уједно био његов албум са највишом стартном позицијом – дебитовао је на 4. месту. Последња плоча која је ушла на листу, директно међу десет, био је албум са снимцима више извођача „Ми смо свет“ („We Are The World“) који је дебитовао на деветом месту 20. априла 1985. године, умногоме захваљујући и чињеници да се на њему налазила до тада необјављена песма у Спрингстиновој верзији „Ухваћен“ („Trapped“) коју је написао Цими Клиф.

Од четрдесет песама на албуму „Уживо / 1975–1985“, Спрингстин је комплетан аутор чак 35, једну је написао са Пети Смит – „Због ноћи“ („Because The Night“), а четири су верзије песама других аутора. Најдужа песма на плочи је „Река“ која у живом издању траје 11 минута и 37 секунди, а најкраћа је „Два срца“ („Two Hearts“) са три минута и пет секунди.

Спрингстин-манија је, поред САД, захватила и Канаду, друго највеће тржиште у Северној Америци, где је плоча такође дебитовала на првом месту. Одлично се продаје и у Европи, а у Шведској је, на пример, продато осамдесет хиљада примерака петоструког албума за само недељу дана. У Великој Британији чак триста хиљада примерака у истом периоду, што је компанији „CBS“ која објављује Спрингстинове плоче у Великој Британији донело пет милиона фунти.

И лопови су нашли своју рачуницу у вези са овим албумом – на швајцарско-италијанској граници „киднапован“ је камион са десет хиљада паковања ове плоче и две недеље касније још није нађен.

Иначе, једини „пакет“ са више од четири плоче који се на основу броја продатих примерака пласирао на британској топ листи било је издање од осам плоча којим је обележена 25-годишњица потписивања првог уговора Елвиса Прислија за диско кућу „RCA“. Ова плоча је стигла до 21. места листе 1980. године.

Ето, видите кога је и шта је све Спрингстин достигао и прстигао. А да не бисте мислили како је ово текст само о квантиту, слушајте радио. „Уживо / 1975–1985“ свакако ће дуго бити најкоришћенији албум наших станица. Да је заслужио, јесте.

Првих недељу дана само у САД овај петоструки албум продат је у преко милион примерака. То је најбржи темпо продаје једног таквог издања откако се у САД објављују плоче.

У четрдесет једногодишњој историји топ листа, само два извођача могу да се подиче да су им албуми одмах по објављивању били први на топ листи у САД: Елтон Џон и Стиви Вондер. Елтон Џон је то остварио два пута и то оба пута 1975. године, први пут са плочом: „Фантастични капетан и прљави браон каубој“ („Captain Fantastic And The Brown Dirt Cowboy“) и други пут са албумом „Рок Запада“ („Rock Of The Westies“). Стиви Вондер (Stewie Wonder) је био други и последњи до Спрингстина, и то још 1976. године са дуплим албумом „Песме у кључу живота“ („Songs In The Key Of Life“).

Спрингстинова плоча је прво издање са више од три плоче које је доспело на прво место топ листе. Троструки албуми који су до сада били први, по реду објављивања су: „Вудсток“ (Woodstock) – компилацијски албум, са снимцима најуспелијих тренутака са леген-

ДОГОДИЛО СЕ...

23. јануара – 1974. у САД је почело приказивање филма „Егзорцист“ („The Exorcist“) и тако је америчка публика дошла у додир са музиком Мајка Олдфилда, пошто је у филму музика са његовог најбољег и далеко најпродаванијег албума „Цеваста звона“ („Tubular Bells“).

24. јануара – 1981. деби албум групе „Адам Енд Ди Антс“ („Adam & The Ants“) – „Краљеви дивље границе“ („Kings of The Wild Frontier“), најпродаванија је ЛП плоча тог момента у Енглеској.

25. јануара – 1978. одговарајући на питања новинара магазина „Ролинг Стоун“ о успеху групе „Токинг Хедс“ захваљујући обради његове песме „Одведи ме до реке“ („Take Me To The River“), познати соул певач Ал Грин је рекао: „Мислим да су то урадили изузетно добро. Имам у плану ускоро да и ја снимим једну верзију неке њихове песме“.

26. јануара – 1929. у „Краљевском институту“ у Лондону Џон Луги Берд (John Logie Baird) демонстрира свој изум – телевизију. Новински извештаји говоре да су слике прилично мутне. Данас се у просторијама у којима је први пут

приказан ТВ програм налази један италијански ресторан.

27. јануара – 1968. објављен је сингл са песмом Отиса Рединга „Sitting On The Dock Of Bay“, која ће постати његов хит иако је објављена после његове смрти.

28. јануара – 1976. један од најпопуларнијих извођача такозваног „светлуцавог (глам) рока“, Гери Глитер најавио је повлачење са сцене. Тада је имао 31 годину и

годишње приходе од око пола милиона фунти.

29. јануара – 1979. престала је са радом група „Емерсон, Лејк и Палмер“ која је од оснивања 1969. године па све до друге половине седамдесетих важила за једну од најбољих симфо-рок група на свету. Распад је био изазван катастрофалним финансијским исходом турнеје, а и изузетно лошим критикама албума „Љубавна плажа“ („Love Beach“).

УПОЗНАВАЊА

„РЕГАТА“

Група „Регата“ је из Загреба и њен оснивач је Никола Гечевић Коце, већ ветеран по музичком стажу. Он је аутор свих композиција и већине текстова на плочи „Спавај ми вјештице“, другом албуму групе који је недавно изашао у издању „ПГП РТБ“. Плоча се одликује пре свега добром продукцијом, једног од најбољих домаћих струч-

њака за овај посао Жељка Бродарића Јапе, а на албуму се, осим нових песама, налази и једна стара, највећи успех „Регате“ са њене прве плоче „Андреа“.

У односу на последња појављивања у јавности „Регата“ је променила састав и сада је чине: Никола Гечевић Коце, гитара и вокал, Дражен Ковач – бубњеви; Гордана Милас – клавијатуре и Томислав Бојат – бас гитара.

ХУМАНИ ВЕТЕРАНИ

„Статус Кво“ („Status Quo“) су једна од отписаних група која се врло успешно вратила на сцену прошле године. Албум „У војсци“ („In The Army Now“) публика је више него добро примила, без обзира на чињеницу да су ветерани после више од две деценије променили стил. Можда због тога што је њиховом повратку највише допринело појављивање на већ легендарном „Лајв Ејд“ концерту – 1985. године. „Статус Кво“ ипак не користе само плодове свог успеха. Крајем прошле године одржали су у једној од елитнијих лондонских дворана „Хамерсмит Одеону“ концерт са којег је сав приход био намењен набавци хране и играчака за незбринуту децу Лондона. Како су „Кво“ низ година били једна од највећих британских концертних атракција, не треба се нимало чудити што су распродали све карте за концерт на ком су свирали само своје највеће хитове.

Лондонска деца добила су играчке и храну у вредности од преко 20.000 фунти (милијарду и двеста милиона старих динара), од људи који не напуштају музику иако би већ могли да имају унуке.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

ЗАДЊИ ПУТ

Побјећи са отока
Од тишине и тамних
чемпреса
Они ме гледају твојим
очима

У луку не отићи
И када југо разум зароби
Јер могла бих заувјек
Тамо остати

(А ти си рекао)

Задњи пут
Загрли ме чврсто задњи
пут
Пољуби ме исто као
први пут

Предуго сам те чекала
И моја коса је јутрос
умрла

У морску се траву
Сада претвара

Бродови долазе
Ја сам затворила све
прозоре
Шкољка без бисера
Постајем

(А ти си рекао)

Задњи пут...

Текст: Роберт Фунчић;
изводи група „Ксенија“
(„Xenia“)

ЕУКАЛИПТУСИ У КИНИ

Еукалиптус, пореклом из Аустралије и Полинезије, данас расте у многим топлим крајевима света, нарочито у близини мора. У Европи га

има највише у Средоземљу, а код нас у Далмацији. То је род дрвенастих врста богатих етарским уљима која се користе у индустрији и медицини. У Кини расте око 200 врста еукалиптуса, нарочито у провинцијама Кјангси и Квангтунг. Многе од њих

пренете су у ту земљу пре више од сто година, а већина је доспела као ботаничка реткост, па и данас служе као украсне биљке. Многе врсте користе се због етарских уља, квалитетне дрвене грађе, танина и меда.

Две врсте еукалиптуса су у Кини нарочито распрострањене: лимунски каучуковац и квинслендски пеперминт. Прва врста даје чврсто дрво, а лишће садржи између један и један и по одсто уља богатог цитронелом. Друга

врста је прилично кржљава и споро расте, али може да се узгаја и без закопавања у земљу. Својим програмом пошумљавања Кина је предвидела да крајем века шуме покривају петину укупне површине земље. У том програму еукалиптуси играју значајну улогу, пре свега за пошумљавање оголелих брежуљка, сада непогодних за пољопривреду. Исто тако, они су веома прикладни за употребу дуж путева у пољопривредним областима, где врсте које подносе влажније тло могу да обезбеде доста дрвене грађе за локалне потребе.

ЧОВЕЧЕ, ДРЖИ СЕ ЗА ДРВО!

СВЕТЛОСТ ИХ УБИЈА

Криза енергије пружа благодет и дрвећу чији су дани и ноћи били поремећени прекомерно осветљеним улицама.

На ноћне светлости најосетљивији су брестови и сикаморе, али оне врше утицај и на свибе, брезе и јаворе. Чак и омања сијалица – довољна је да се уз њу читају новине – утиче на циклус светлости и таме код дрвећа.

Највећи део прекомерне светлости у градовима потиче од снажних натријумских светилки које су у моди од средине шездесетих година овог века. Оне могу да обасјају дрво тако јаком светлошћу да му убрзају раст и онемогуће да лишће опадне пре погубног мраза. Због тога долази до оштећења корења неприпремљеног на зиму, а дрво постаје преосетљиво на загађеност ваздуха. Неколико узастопних година таквих поремећаја може да убије дрво. Оштећењима и одумирању највише је подложно младо дрвеће.

Срећом по стабла, дрвореде и паркове, високе цене енергије приморале су градске управе у многим земљама да знатно смање улично осветљење, или да снажне натријумске светилке замене неким блажим. Такве мере још увек нису довољно спасоносне за дрвеће. Научници стога предлажу да се улично осветљење усмерава што више на плочнике, а што мање на дрвореде. Исто тако, они саветују да се у градовима сади дрвеће мање осетљиво на светлост на пример, хртови и зимзелене биљке.

ЦВЕЋЕ НА ЕЛЕКТРОНСКИ ПОГОН

Која врста микроклиме у стакленим баштама највише одговара разним врстама биљака? Најбољи одговор на питање могу да пруже саме биљке. Научници из Института за физику и енергију Литванске академије наука, СССР, конструисали су нарочите сензоре како би биљкама у томе помогли. Ти мајушни уређаји мере температурне разлике између листова и околног ваздуха, влажност стабљике, па чак и стопу раста зелене масе у току неколико минута.

Квалитет проналаска испитан је на каранфилима и другом цвећу. Посредством прикључених сензора цвеће је испуштало непрекидни сигнал о свом физиолошком стању. Уз помоћ тог сигнала, оно је, попут неких оператора, управљало електронским склопом уређаја за одржавање стања ваздуха, задржавајући га на најпогоднијем ступњу.

Стручњаци института развили су и читаву скалу аутоматских апарата који повећавају продуктивност стакленика и смањују потрошњу енергије. Управљајући овим уређајима, цвеће укључује светлост узима угљен-диоксид, регулише топле воде у грејним цевима, покреће вентилаторе и отвара прозорчиће. Сликовито речено: цвеће на електронски погон.

ИАКО И ОНЕ УМИРУ,
НАЈЧЕШЋЕ
УСПРАВНО
НЕСТАНАК РАСТИЊА
ДОВЕО БИ ДО
ИЗУМИРАЊА
ЖИВУЋЕГ СВЕТА

Најкрупније дрво на свету: секвоја „Генерал Шерман“ у Калифорнији тешка је 1.915 тона, а виша од 20 двоспратних аутобуса

Још увек са нама

У Свазиленду у Јужној Африци, 24. априла 1922. године пронађена је биљка, сићушна, плаве боје, стара 3.300.000 година. То је најранији примерак који је искористио сунчеву светлост и од свог хлорофила сачинио себи храну и мртву природу да би помоћу фотосинтезе оживела, озеленела, а затим се и размножавала.

Најстарија животиња по свему судећи је микрос-

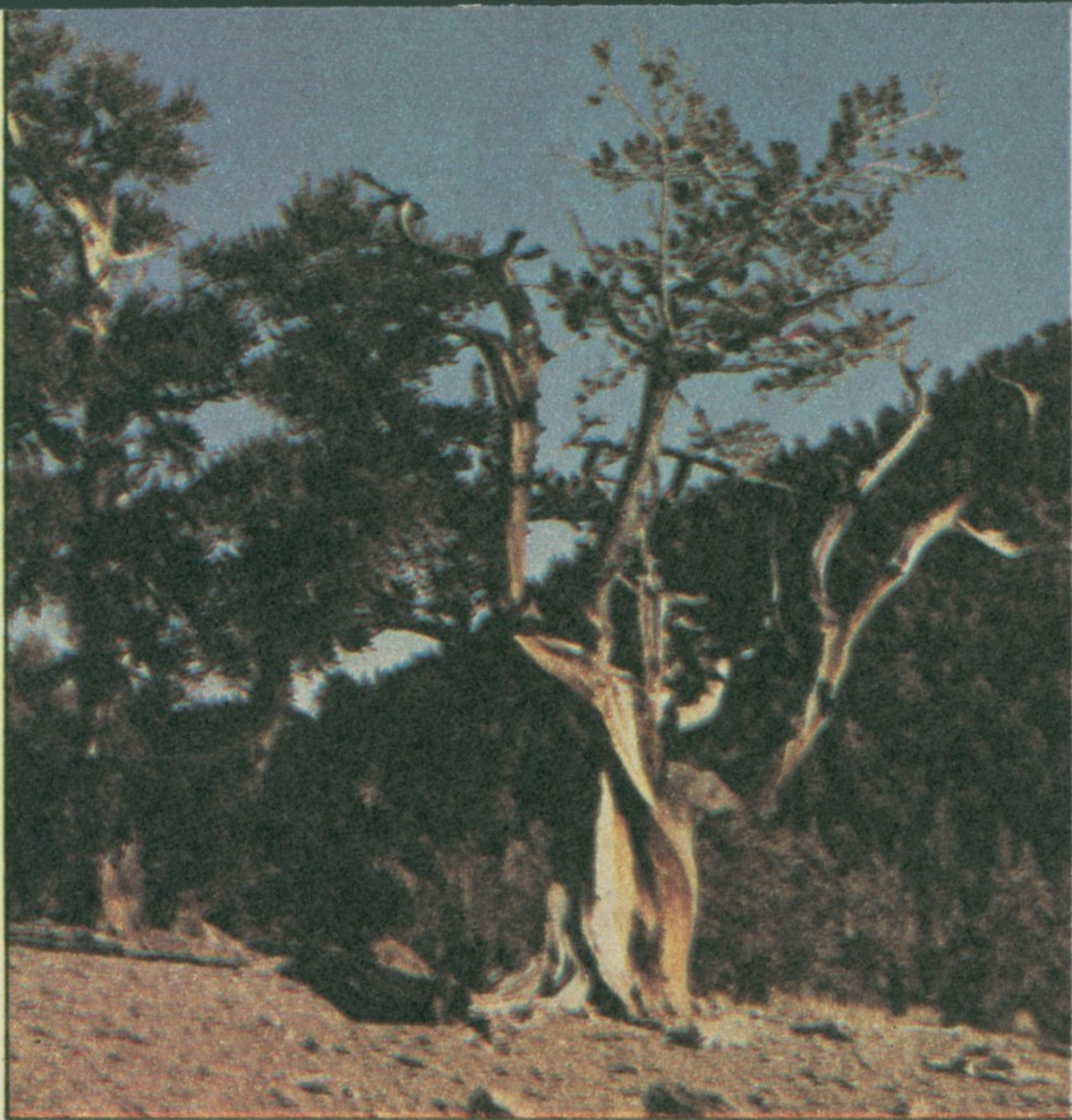
копски организм стар две милијарде година. По облику сличан режњу поморанџе, пронађен је 1964. године у Велсу, назван чудним именом „какабекија баргорнијана“.

Најстарије биљке, према томе, старије су од животиња читавих 1.300.000.000 година!

Мада најстарије у биљном свету, бактерије и алге и данас су са нама. За разлику од свих других облика живота ћелије код алги имају једно. Модре алге, међутим, садрже хлорофил и саме себи стварају храну.

Постоји око 20.000 врста алги – од мајушних једноћелијских организама, до циновских морских трава. Две особине су им свима заједничке: немају корење, стабљике и лишће и поседују сложен систем развођене воде.

Човек употребљава многе врсте алги. Од њих се могу правити предмети као што су: пасте за зубе, сладолед, аутомобилске гуме... о чему је Забавник подробно писао.

Најстарије дрво на свету: чекињасти бор у Белим планинама у Калифорнији има близу 4.900 година

Прича дуга годину дана: четири фотографије приказују пролазак годишњих доба у шуми

Многе биљке или биљне заједнице представљају рекордере по старости, величини, положају, расподели, саставу, особинама...

Рекордери међу биљкама

● Најстарији фосил цветнице, нађен 1953. године у Колораду, стар је 65 милиона година.

● Најраспрострањенија биљка на свету цинодон дактилон, је бодљикава трава, расте у међусобно веома удаљеним крајевима: Канади, Аргентини, Јапану, Новом Зеланду, Јужној Африци...

● Највиша биљка на свету је секвоја „Хауард Либи“ из Калифорније, висока 112,10 м. До 1872. највиши је био један еукалиптус у Викторији, Аустралија (152 метра), који се те године срушио.

● Најсеверније биљке су жути мак и арктичка врба, који се могу наћи на 83 степена северне географске ширине.

● Најјужније биљке су седам врста лишајева које је 1933. године пронашла Бердова експедиција на Антарктику на 86 степени јужне географске ширине. Најјужнија цветница је каранфил, пронађен у Грахомовој земљи на Антарктику, нешто јужније од 67. степена јужне ширине.

● На највишој надморској висини нађена је цветница столарија декумбенс: на Хималајима, на висини од 6.135 метара.

● Највиша позната дубина до које је продрло корење неке биљке износи 120 метара. Реч је о једној смокви на Ехо Кејвсу у Јужној Африци.

● Највећа биљка на свету је калифорнијска циновска секвоја названа „Генерал Шерман“, висока 83 метра и тешка 1915 тона – десет пута више од најтеже животиње, плавог кита.

● Најстарија стабла на свету су чекињасти борови на Белим планинама у Калифорнији, стари до 4.900 година.

● Највећи парк на свету је национални резерват Буфало у Канади, установљен 1922. године, који покрива површину од 45.480 квадратних километара.

● Најмањим природним резерватом сматра се Беџворт у Великој Британији, с површином од свега 298 квадратних метара.

Свет биљака обухвата 95 одсто укупне масе живих материја на Земљи. Само оних преосталих пет одсто припада животињама и људима. Може се, према томе, рећи да је наша планета заправо – раскошно царство биљака.

Есад Јакуповић

Стив Атли

Збуњени доктор Фелтон управо треба да прегледа 19-годишњу госпођу Болтон која лежи на гинеколошком столу. Искусни специјалист је видео и знао све што се може видети и сазнати при таквим прегледима. Међутим, бацивши поглед на интимне делове младе пацијенткиње, доктор Фелтон је угледао нешто што дотада није могао да слут

Доктор Орвил Фелтон, гинеколог-акушер, насмешио се болничарки Бисли и младој Барбари Болтон, коју је управо хтео да прегледа. Госпођа Болтон, осам месеци у браку и осам недеља у другом стању, лежала је спремна за преглед.

— Молим Вас, покушајте да се опустите. Неће вас ништа болети.

Умирујуће је потапшао по руци и прешао ка доњем делу стола, до ногу госпође Болтон. Пажљиво и нежно отпочео је преглед. Завирио је у утробу госпође Болтон. Рутински.

Отуда су му поглед узвратиле звезде.

Доктор Фелтон је затрептао, усправио се, скинуо наочаре да провери да ли су стакла чиста и поново се вратио Барбари Болтон.

Опет звезде, без сумње звезде, чиста јата звезде блистала су сталном, хладном светлошћу и пловила на позадини најдубљег најцрњег бездана који је Фелтон икада видео.

Он се окрену од стола и рече:

— Госпођо Бисли — свестан уочљиве шкрипе у свом гласу — да ли бисте били љубазни да прегледате госпођу Болтон и да ми кажете шта видите?

— Да није тумор? зацвилела је пацијенткиња.

— О, не — брзо је одговорио доктор.

— Ни налик на тумор. Дакле, госпођо Бисли?

— Наравно — рекла је болничарка Бисли. Кад је завирила у интимне делове госпође Болтон, застењала је и устукнула. Разрогачених очију, са шаком на устима, запрепашћена, забезекнута, и на све остале начине запањена, успела је да процеди: — Побогу... шта је о...?

— Небеса! Истина је! — помислио је доктор.

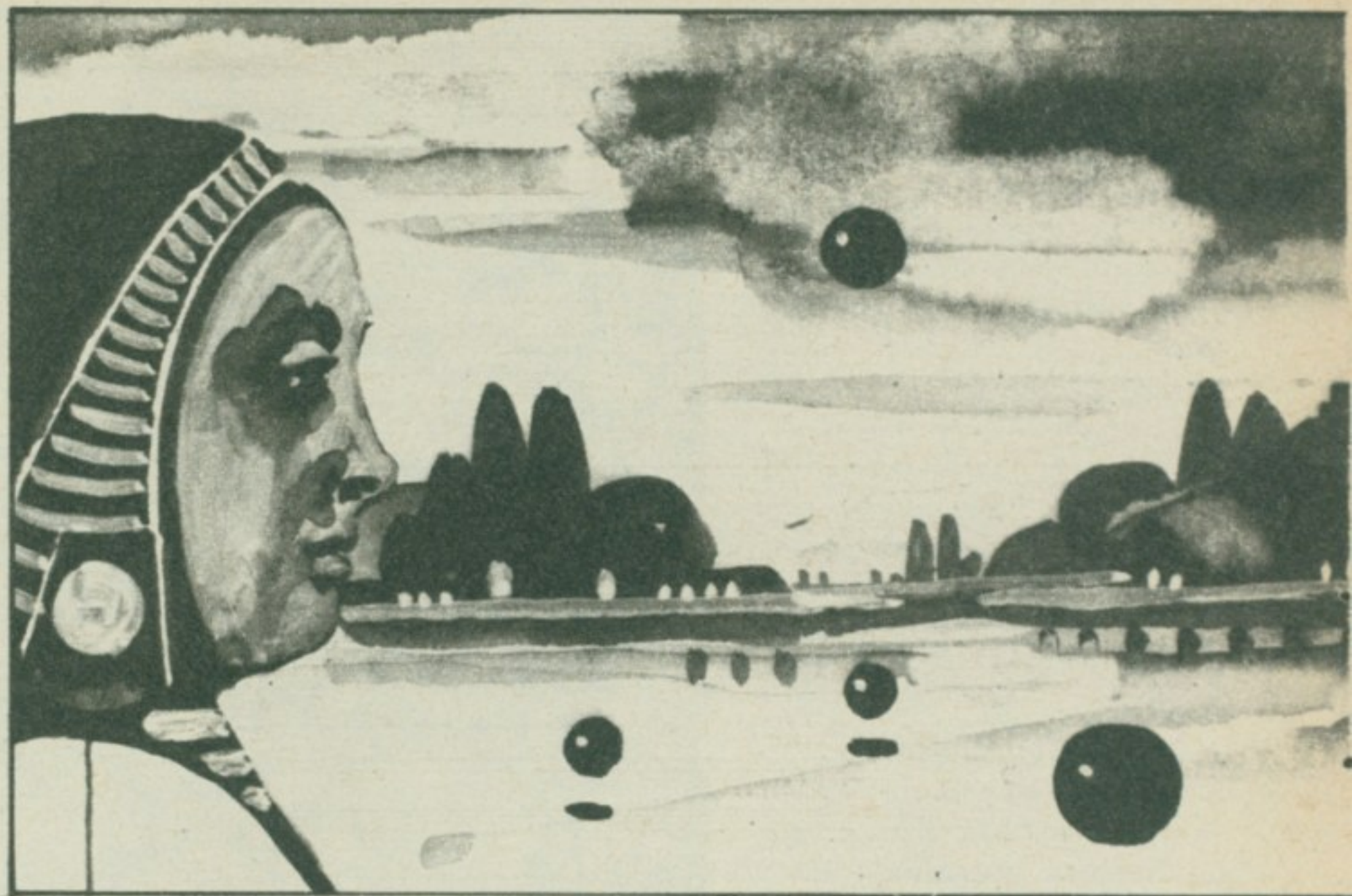
Барбара Болтон се усправила колико год је могла, навукла чаршав преко ногу и забринуто их погледала.

— Шта се дешава, докторе? Шта је то са мном? Нећу ваљда да изгубим бебу?

— То је... то... хм... није то ништа, уверавам вас. — Доктор се зањихао, очајнички покушавајући да сачува своју професионалну хладнокрвност.

— Молим вас, будите мирни и дозволите ми да поново... да... Господе!

Барбара Болтон га је сумњичаво погледала, па ипак поново легла и дозво-

НЕШТО ТУ

НЕ

ПРИПАДА

лила да је открију. Доктор Фелтон и болничарка Бисли је прегледаше, згледаше се кришом, не покушавајући да наставе преглед.

— Никада нисам видела овако нешто! — Најзад је успела да прокркља болничарка Бисли.

Барбара Болтон се поново подигла. — Докторе! — реците ми шта није у реду! Дужни сте да то учините!

Доктор је неколико секунди беспомоћно вртео главом.

— Ништа није у реду, млада госпођо! — помислио је.

Прочирио је грло, спустио дрхтаву руку на њено голо колено и траго је као да је дотакао усијано железо. Гласно прогутавши плувачку, Фелтон се по трећи пут нагнуо над пацијенткињу, да још једном провери.

Звезде су још увек биле унутра, мада су се сада спорије кретале и изгледале веће.

И БЛИЖЕ! — помисли доктор и задрхта.

— Госпођо Болтон, да ли, овај, да ли осећате нешто чудно, мислим, овде доле?

У очима пацијенткиње Болтон ужас

Преплашене очи су се још више разрогачиле.

— Не. Да није рак?

— Не, не! — Проклетство, помислио је доктор, као да жели да је „само“ то.

— Овај, извините, да ли је ваш брачни живот био задовољан да ли је, хм, онакав какав треба да буде?

— Д-д-а. Докторе, шта је?

— Сигурно сте и раније ишли на гинеколошке прегледе?

— Јесам. Докторе, ако...

— Да ли је тада примећено нешто... необично?

— Шта?

— Нешто што ту не припада. Нешто, тако, мало ненормално?

Барбара Болтон одмахнула је главом. У очима јој се потпуно запрепашћење борило са најцрњим ужасом. Иначе лепушкаста жена-дете, једва деветнаест година стара, сада је личила на испумпану гумену лутку.

Доктор Фелтон није знао шта даље да је пита. За разлику од болничарке Бисли, није могао да каже да овако нешто никада није видео. У последњих 16 година добро је зарађивао зурећи у женске интимне делове. Уз то био је радознао и маштовит човек. Из хобија је често посматрао бескрајне просторе васионе и размишљао о обећањима које су нам звезде жмиркале одозго.

Али.

Овако нешто није виђено у историји гинекологије, а на том пољу је он спадао у лекаре који су, заиста, видели све што се могло видети.

Овако нешто није виђено ни у историји астрономије.

О нечему сличном сигурно нису писали ни Бредбери, ни Асимов, ни Браун.

Доктор Фелтон је био потпуно збуњен.

— Докторе? обратила му се болничарка Бисли. — Моја пауза за ручак је управо почела. Могу ли да идем или желите да останем? — По њеном гласу, било му је јасно да је ово последње место на свету на којем би остала.

— О, молим вас, да, природно, молим вас да останете!

— Како год кажете — болничарка Бисли му је упутила један убитачан поглед.

— Како замишљате да пустим госпођу Болтон кући у оваквом стању?! — скоро је дрекнуо доктор. Загледао се у плафон и обрисао зној са чела.

Случај досад невиђен у медицини

— Дакле, госпођо Болтон! Ви... ви сте ме ставили пред јединствен проблем. Проблем без преседана у медицинској науци, сигуран сам. Хоћу да кажем, хм... До ђавола! Извините. Да, госпођо Болтон, морам да вам кажем истину!

— Ја... м-м--олим вас. Морам да знам. — Барбара Болтон молећиво је потражила погледом болничарку Бисли која се хитро склонила из њеног видокруга.

— Госпођо Болтон, ви... ваша... има нешто чудно у... До ђавола! Госпођо Болтон, нешто није у реду, доле код вас!

— Значи, ипак је рак, зар не?

— Драги боже на небесима! Жено, није! Није рак! (Мада, када боље размислим, Рак је можда тамо, уз остала сазвезђа... Полако, Орвиле, стари момче, среди се, а ти, господине Ерик Сегал, нека ти се заглави артичока у задњици за све оне романтичне блувотине о трагичној смрти у цвету младости!)

— Да ли ћу изгубити бебу?

— Госпођо Болтон, можда-неће-упште-бити-БЕБЕ!

— ШТА!

— Ах, госпођо Болтон. — Фелтон је дуго, дубоко уздахнуо. — Имате звезде у вашој утроби.

Илустровао: Михајло Ђоковић — Тикало

— ШТА.
— Звезде, госпођо Болтон.
— Звезде?
— Звезде!
— Звезде?

Звезде, звезде, стотине, хиљаде

— Стотине звезда! — додала је болничарка Бисли.

— Хиљаде! — исправио је доктор Фелтон. — Пливају у црном бездану.

— ЗВЕЗДЕ! — вриснула је Барбара Болтон, рукама грчевито стежући ивице стола, док јој је заобљена задњица висила на доњем крају стола. — То није могуће!

— Знаш, промуцао је доктор.
— Обоје сте луди! Шминка госпође Болтон потекла је са сузама низ образе.

— Лажете! Ви сте луди!
— Луди можда јесмо! — признао је Фелтон благим гласом. — Бар се надамо да јесмо. Али сигурно не лажемо. Болничарка Бисли и ја смо сигурни да смо видели звезде ту доле. Застао је.

Мораћу да вам покажем. Да се и ви уверите. После ћемо можда... овај, дакле, то је једино што у овом моменту могу да смислим. Окренуо се болничарки. — Дајте, молим вас, два ручна огледала.

Барбара Болтон је замукла усред жеља када је угледала звезда у својој утроби.

Доктор Фелтон се намрштио. Сада су већ биле много веће и више се нису кретале. БЛИЖЕ! поново је помислио.

— Исусе, ближе су! И —

— Забога, шта је...?!? — вриснуо је.

СТВАР је долазила право из црнила, прво као тачка светлости, па све већа и већа светла кугла. Заклонила је звезде иза себе, заклонила црни свемирски бездан, испунила отвор сироте госпође Болтон, све док је ова више није могла да задржи. Светла кугла, величине лимуна, излетела је из њене утробе као из топа, а онда нагло успорила, колебљиво лебдећи кроз ваздух, на метар изнад пода.

Тајанствена ствар

СТВАР је била округла и безлично глатка, осим сјајних ситних избрушених површина око своје средине. Емитовала је једва чујно зујање док се дизала к плафону, ударила је у њега и почела да се котрља к вратима између ординације и канцеларије Др Фелтона.

— Шта... шта је то? — промуцала је Барбара Болтон. Од нервног слома делио је откуцај срца мање.

Фелтон је без речи одмахнуо главом, посматрајући кулу како кроз врата прелази у његову собу. Тамо се от-

котрљала по плафону до прозора на супрот вратима. Ударила је у рагастов и зауставила се.

— О, Боже! — вриснула је болничарка Бисли иза његових леђа. — Ево још једне!

Доктор се окренуо управо у тренутку када је друга кугла истоветна као претходна, излетела из Барбаре. И она се подигла до плафона и откотрљала ка прозорима у суседној просторији.

— Сестро! Дајте госпођи Болтон седатив! И откажите све остале... Доктор је застао усред речи јер га је пацијенткиња шутнула у слабине, док је дивље покушавала да се искобеља испод чаршава и да сиђе са стола.

Гурнуо је натраг и притиснуо рукама. Болничарка их је посматрала разрогачено, разјапљених вилица.

— Журите, побегу! — дрекну доктор.

Шшшшшт... чуло се из докторове собе, па затим ломљава стакла. Фелтон је угледао две кугле како се комешају испред разбијеног прозора. Пронашле су отвор и устремиле се напоље, увис, ка небу. Доктор је напустио младу жену и полетео ка прозору.

На поду испод прозора расули су се поцрнели комадићи разбијеног стакла као да су пламеном опрљени.

Др Фелтон је почео да схвата. Али, пре него што је успео да среди мисли, зачуо је иза себе тресак врата и вриску жена из чекаонице.

Увијена само у чаршав Барбара Болтон је побегла. Оставила за собом сву своју одећу и — једну куглу. Она је зујала летећи к доктору Фелтону, управо му је надлетела главу пловећи према прозору. Фелтон је подигао руку да је дохвати. Онда се сетио нагорелог стакла и склонио јој се с пута што је брже могао.

Однекуда се појавила болничарка Бисли са посудом шприцева који су звецкали од њеног дрхтања.

— Где сте, до ђавола — запиштао је доктор. Избио јој је посуду из руку и повукао је ка чекаоници коју је лудачки журиш Барбаре Болтон потпуно испразнио.

Морамо да нађемо нашу пацијенткињу, Бисли! Морамо да је зауставимо! Она је постала најопаснија особа на свету!

— Докторе, цивиле је болничарка трчећи за њим шта се догађа?

— Наши сићушни посетиоци пронашли су у њеној материци проклето добро легло! Сопствени кутак свемира! Космос у утроби! — викао је Фелтон док су журили ходником крај уплаканих жена.

— Шта то говорите?

— До ђавола, Бисли! Извршена је инвазија!

А негде у граду госпођа Болтон је сваких четири минута доносила на свет по једно ново биће.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	РАКУ- НАР	ХИ- РУРГ	СТАЗА У СНЕГУ	ПЕГ- НИЦА	ПОЗАДИ	ЗНА- ЧАЈ, ВРЕД- НОСТ	ДЕО МАТЕ- МАТИ- КЕ
КО- РОВНА БИСКА КОЈА ЖАРИ							
БУ- ДАН, СМОТ- РЕН							
МЕРЕ- ЊЕ МЕТ- РОМ							
ЕНГЛЕС. ПАМФЛЕ- ТИСТ (ВИЛИ- ЈАМ)					АУТО- ОЗНАКА ХОЛАН- ДИЈЕ		
ЖЕНСКО ИМЕ					О. И. НАШ ПЕ- ВАЧ НА- РОДНИХ ПЕСАМА САДЕТ		
ЈА- ПАНСКА ТАНКА* ПЕСМА				НАШЕ ОСТРВО НАШ ЈУНИ- ЖЕВНИК			
ПО- КАЗНА ЗА- МЕНИ- ЦА			РИБАРСК. ТРОЈУБ БЕЗБОГ. ОТРОВНА ТЕЧНОСТ				
МУЗА ЉУБАВ- НЕ ПОЕЗИ- ЈЕ						„КЕЛВИН“ ЛИВОТА ЛЕПОТА	
„РАДИ- ЈУС“		ЖЕНСКО ИМЕ ПРОИЗ- ВОЂАЧ СИРА					
500	СЕВЕРНИ ДЕО АЗИЈЕ У ОСТА- ВУ СССР						ПОДРУ- ЖЕ ДЕ- ЛОВА- ЊА
ПРО- ДАВАЦ ПИЛИ- ФА							
ИМЕ ПИСЦА МАРИ- ЈЕ РЕМАР- КА						ПОВРАТНА ЗАМЕНИ- ЦА АПАТИЧ- НО	
БОЖАН- СТВО СМРТИ (ГРИ. МИТ.)							
„СВОДЕ- РУЧНО“			ПАПРЕ- НО „КИЛО“				
ЗНАК ЗА ТОНА			ОСТРВО У СРЕ- ДОЗЕМ. МОРУ МАЛО- ПРЕ				
ЛИЧНА ЗАМЕ- НИЦА			ЗНАК МОСТАРА УСИЈАНА ВУКАНА. МАДА			ПРКОС	ИМЕ ПЛУМ- ЦА КУТЕ- РА
МА- ДОНЕ КРА- ВЕ						ЗНАК ИВАН- ГРАДА ДРУГЕ	
НАША ПРВА ФИЛИ- СКА ПЛУМ- ЦА							
ЖУРНА- ЛИСТ							
ЗА- ВЕШТА- ЊЕ							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: програм, разреди, обрачун, слабити, печати, е, и, а, А, катетер, трилинг, Т, Ивно, веронал, Ерато, и, лид, СД, Ејадема, Мађари, А, умало, Јара, ОФ, сн, АВИ, точилац, одизати, рана, Ир.

Овај гну је три пута виши од афричког дивљег пса и десет пута тежи!

АФРИЧКИ ПАС

УБИЦА МЕКОГ СРЦА

У ВИСОКОЈ ТРАВИ
АФРИЧКЕ САВАНЕ И
ОКОЛНИМ
БРЕГОВИМА НИКО
НИЈЕ ЈАЧИ ОД –
ЧОПОРА ДИВЉИХ
ПАСА. ОНИ СУ
САВРШЕНА
МАШИНА ЗА
УБИЈАЊЕ, АЛИ
ПРИВАТНО – ВРЛО
НЕЖНИ

ни темпо од 50 километара на сат. Док трче, афрички пси се осврћу и чим виде да је неки од њих сустигао једну газелу, сви појуре у том правцу да одвоје газелу од остатка стада. Четири пса је опкољавају и то је њен крај. Звери јој скачу на задњи део трупа и снажно уједају. Газела пада. Разјарени чопор јој истог часа распори утробу и раскомада је. Дивљи пси журе да докрајче жртву јер ће већ за неколико минута стићи хијене које их

Жестока сила живота: афрички дивљи пас дугује свој опстанак лукавости и препредености. Раштркани у мале чопоре они се крију по брежуљцима и на висини до 5.000 метара у масиву Килиманџаро, у Танзанији.

прате да им отму плен, буквално из уста.

Дивљи пас је у Африци једна од најстрашнијих машина за убијање. Има га у степама и саванама Јужне и Источне Африке где лови антилопе, импале и, чак, што је заиста прави подвиг, зебре и гну антилопе које су два или три пута веће од њега. Док лови, дрскост афричког пса нема граница. Природњаци Џејн и Хуго ван Левик – Гудал годинама су пратили понашање разних животиња у лову и ово је њихово сведочанство о афричком псу.

Пет минута за смрт

Џејн Гудал је више пута гледала како дивљи пас отима младунче зебре од мајке иако је она пружала жесток отпор ритајући се снажно копитама. Дешавало се и да се цело стадо антилопа устреми на дивљег пса да би одбило његов напад. Ако се, при том,

Седам је сати. На хоризонту афричке саване издвајају се четири сенке. Отегнут крик прекинуо је јутарњу тишину. Једна га-

зела, пажљивија од осталих, осетила је опасност: дивље псе. Стадо од 200 животиња дало се у бек-

ство. Почиње дуга потера. Јер, афрички пас (*Lycap pictus*) подједнако рачуна и на своју издржљивост и на брзину. Лов има пакле-

на њену несрећу, једна зебра окрене да би га дохватила зубина, пас ће истог часа скочити и обесити јој се за доњу вилицу, док ће остали из чопора навалити на њене слабине и

распорити јој трбух. Хуго и Џејн гледали су како дивљи пси убијају 39 антилопа и газела и само је у једном случају ова кланица трајала дуже од пет минута! Као и већина звери, афрички пас никад не убија из задовољства већ искључиво да би утолио глад и нахранио младунце.

У међусобним односима, међутим, афрички пси нису крволочни. Напротив,

**Сви за једног,
један за све:
после лова
мушјаци се
враћају брзо у
јазбину носећи
део женкама и
младунцима.
Ни стари и
слаби никад не
буду
заборављени.**

Ниједан дивљи пас Африке не личи на другог. Жути, црни, пегави, варијанте су безбројне, али увек нове.

они су једни према другима пуни обзира и пажње! Чопор је права заједница кад треба прибавити храну, јединствена и врло солидарна. За разлику од вукова афрички пси немају вођу нити је примећена било каква хијерархија међу њима. Нико никад није видео да један дивљи пас кињи другога. Кад је жртва убијена, млади увек једу први. Свака животиња има право на свој део и пас који стигне последњи добиће исто колико и први. Дивљи пси никад не заборављају женке које остају крај младунаца. На повратку у јазбину враћају крупне комаде меса из желуца које штенад траже чак и у самим чељустима ловаца. Сувише стари или слаби пси добијају храну на исти начин.

Само у свитање и сумрак

И остали односи у чопору су пријатељски и пуни увиђавности. Често две женке заједно подижу своје младунце, уз помоћ мужјака. Није реткост видети два пса како се међусобно помажу, рецимо склањају у јазбину штене које је мало теже... Ако се неки дивљи пас изгуби или се нађе у опасности, довољно је да неколико пута понови позив у помоћ. Истог часа дојуриће читав чопор.

Афрички пас уопште се не плаши човека нити му његово присуство смета, чак и када лови. У кратеру Нгоронгоро у Танзанији можете, без икаквих смет-

њи, по цео дан да их посматрате. Афрички пас лови само док је сунце још ниско на хоризонту, између 6 и 8 ујутро или предвече, између 18 и 20 сати. Остали део дана он проводи у хладу, на каквом мирном и сеновитом месту, у некој вртачи на обронцима планине или крај потока.

Човече, не плашим те се!

Дивљи афрички пас увек живи у групи: изван чопора нема живота. Јер, борба за храну са хијенама је жестока. Оне из прикрајка мотре дивље псе чекајући кад ће да крену у лов да би им отеле плен. Међутим, како су у погледу њих мирољубиви, афрички пси, кад лове, унапред предвиде део плена за хијене.

Потпуно одсуство страха од човека допринело је готово потпуном истребљењу ове животиње, нарочито у Јужној Африци. Али, онедавно, захваљујући заузимању природњака, лош глас који бије афричког дивљег пса понешто је ублажен. Човек је боље упознао ову животињу и схватио њену улогу у природном одабирању — оне убијају слабе и болесне антилопе и импале, па су према томе „корисне грабљивице“.

И тако, пошто је то што је у њему нестао онај исконски страх од човека који имају све остале звери умало платио истребљењем, афрички дивљи пас је данас, изгледа, осигурао бољу будућност.

Рајнхарт Кункел

НАЈМАЊЕ ОСТРВО НА СВЕТУ

(РЕЧЕНИЦЕ КОЈЕ СУ ПОБЕГЛЕ ИЗ
УРЕДНИКОВОГ КОША)

Молим вас да објавите песму групе „Шкорпионс“ – „Still Loving You“, у оригиналу и превод. То је моја најомиљенија песма, а не знам ни једну једину реч.

Јелена, Крагујевац

Надам се да моје писмо неће завршити у рубрици „Одломци из ваших писама“...

Ле Бон, Београд

Молим вас да ми ту жељу испуните а ја ћу Забавник читати још најмање 10 година.

Вишња, Нови Сад

Усташца јој медна ко бомбона због њих не чујем школска звона. (из једне песме)

И. и М. – Кикинда

Ја сам млађи писац из унутрашњости који је написао један роман (за који мислим да је одличан), сад вас молим да ми напишете неколико адреса издавачких кућа из Београда, на које бих послао свој роман поштом (пошто сам превршио стидљив да га однесем сам).

„ПИСАЦ“, Ваљево

Који је народ у свету најгори? Предраг из Крушевца

Недавно сам на телевизији гледао забавни програм у коме је мађионичар Драган Рнић – Ас изводио разне трикове. Мађионичар је право зец, који је стајао на столу, претворио великим платном. Зец се постепено повећавао, а кад је мађионичар открио платно видели смо Сузану Манчић. Молим те да ми одговориш јер је у питању опклада. Ја мислим да је у питању трик, а мој млађи брат тврди да је мађионичар стварно некако створио Сузану. Ко је у праву?

Јелена из Београда

Волим бициклизам, колаче и музику.

Мирјана, Сарајево

Јако волим природу и желим да се очува, па бих хтјела да се више мојих истомишљеника јави, да свијет сазна да Земља није „послије употребе бацити“, а животиње нису играчке ни фигуре на стрељани...

Ана, Сплит

Имам 13 година и желела бих да у будућности будем преводилац са енглеског на српски или обратно. Молила бих те да ми кажеш какве ту школе морам завршити иако имам 4 из енглеског језика.

Тања из Новог Сада

Волела бих да ова прича буде објављена што пре у „Забавнику“ а што је најважније, потребне су ми паре, па се надам и неком хонорару. ЖИВЕЛА ЉУБАВ. Ваша најсрећнија читатељка

Д. из Параћина

Ако све ово што сам написала није довољно, сломила сам ногу, потребна су ми писма са разних страна.

Романа, Загреб

Да ли дакле неко научи више кад стоји или кад сједи?

Александра, Челинац

Посједујем једанаест маркица из времена док је Аустро-Угарска била над Босном и Херцеговином.

Ја Тузла

У питању је опклада, па ако сам ја у праву напишите нешто више о томе.

Саша, Битољ

Молимо вас да нам одговорите на питање које је код нас изазвало предмет дискусије...

И., Кутина

Моја мајка све рјеђе купује ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК. То ми је највећи проблем и зато те молим да ми напишеш што бих јој рекао, да бих је нагласио да ми га редовно купује...

Владимир, Задар

Желела бих да знам које је најмање острво на свету.

Читатељка из Шида

Занима ме само колико ванземаљаца има зуба, и колико година може да живи!

Драгана, Ариље

Да ли ће 2000. осим нове године бити прослављен и долазак новог века?

Борђе из Титовог Ужица

Избор Миладин Ђулафић

ПЕТРОВИЋЕВИ ИЗ РАТАРСКЕ 32

Недавно сте писали о Анђи Петровић, сестри сликарке Надежде и књижевника Растка Петровића. Знам да је њихова породица била бројна. Зато те молим да објавиш колико су њихови родитељи имали деце и кад су живела.

ХАСАН МУРАТОВИЋ
Моше Пијаде 37
79000 Мостар

Надалеко чувена по образовању и родољубљу, породица Петровић живела је у Ратарској 32 у Београду. Одатле је у свет пошло деветоро деце Мите и Милеве Петровић. Нека од њих су значај-

но обележила историју наше културе.

Најстарија је Надежда, сликар: рођена је 1873, умрла 1915. и живела је 42 године. Друга по реду је Милица (1876–1964), која је доживела дубоку старост – 88 година. Први син био је Владимир (1880–1915): умро је као тридесетпетогодишњак. Следећа је Зора (1882–1949), затим Јела (1883–1943), па Љубица (1885–1979), која је умрла у 94. години. Од 1891. до 1914. живела је Анђа, а од 1895. до 1915. Драга. Последњи, најмлађи је Растко: рођен је 1898, а умро 1949, у 51. години. Најдуже је живела Љубица – скоро цео један век, а најкраће Драга чији се живот угасио у двадесетој години. Исте године, трагичне 1915. умрли су Надежда, Владимир и Драга.

ЧИНИ СЕ, ЧИНИ ДА СУ АЛЕРГИНИ

Мој брат је, кажу, алергичан на све, чак и на годишње доба. Лекари се у налазима не слажу, али сви ипак мисле исто: у питању је та фамозна алергија. Питање је велико, али Мала пошта, знам, одговара и на таква питања. Дакле, шта је то алергија.

СВЕТОМИР МИЛИЋ
Цара Душана 31
18400 Прокупље

Алергија на шпанском језику значи – радост. Међутим, алергија је за многе људе знамење туге, јер им заиста загорчава живот. Бити алергичан значи бити изузетно осетљив на једну или више сасвим обичних материја. То могу да буду храна, хемикалије, лекови, чак и обична кућна прашина или честице које падају са мачке, пса или коња.

Материје које изазивају алергију зову се алергини. Али, ни савремена медицина није објаснила због чега алергини неким људима изазивају врло непријатне тешкоће, док их други уопште не осећају. Сматра се да, што се алергије тиче, значајну улогу играју и наследни елементи. Наиме, у многим породицама дедови и бабе, родитељи и деца, осетљиви су на исте материје, мада ово није ни медицинско нити генетско правило. Верује се такође да при јављању алергије и те како утичу и разне врсте узбуђења, страх, љутина, забринутост... Понекад је алергичан само једна члан породице, док су други, најближи сродници, потпуно имуни.

Шта се догађа у организму кад неко има алергију?

Сматра се да алергин, кад доспе у организам, подстиче ћелије да стварају антитела, који су једни од главних одбрамбених снага тела. Али, кад је у питању алергија, она доводи до сасвим нежељених реакција.

Сматра се да алергична материја заједно са антителима чије је стварање изазвала проузрокује у организму ослобађање нарочите хемијске супстанце – хистамина. Делујући на крвне судове и плућа,

хистамин изазива алергичне појаве. Количина створеног хистамина је или врло мала, или га има само у нападнутим деловима тела, јер хистамин није нађен у крви људи који имају алергичне нападе.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Тамара Филиповић, Браће Игњатовић 37, 18000 Ниш – има 10 година, сакупља салвете и беџеве.

Ивана Димитров, Бориса Крајгера 34а, 18300 Пирот – има 12 година, воли спорт, рок и диско музику, сакупља марке, постере, салвете и разгледнице.

Лејла Кадић, Леџинова 146, 71000 Сарајево – има 16 година, жели да се дописује са друговима и другарицама из наше земље.

Анита Палческа, Жарка Зрењанина, насеље Драчево, 91000 Скопље – има 13 година, воли музику, спорт, сакупља салвете и постере.

Сања Новаковић, Ратка Павловића 10, 22320 Инђија – има 13 година, воли рок и диско музику.

Борис Шаторџија, ЈНА 16, 72000 Зеница – има 12 година, бави се спортом, сакупља марке, значке и књиге, радо слуша музику.

Љиљана Поповић, 7. јула 57, 15300 Лозница – има 16 година, воли музику и сакупља марке.

ВРЕМЕ СПАКОВАНО У КУТИЈУ

Негде сам, онако узгред, чула да научници чувају тековине овог света за нека будућа поколења. Занима ме да ли је то истина.

ЕМИНА КАРАБЕГОВИЋ
Трг 6. маја 9
88000 Мостар

Човек је, све више, забринут за своју судбину. За своје данас и своје сутра. Страх га од себе самог, понајвише. Од нуклеарне катастрофе. Ни природна није баш безазлена. Историја је ту да сведочи, бар у фрагментима.

Да неким далеким поколењима историја не би стизала на парчиће (у случају неке катастрофе, дабоме), умне главе су се досетиле да сачувају достигнућа савременог света. Створене су такозване ку-

тије времена, металне кутије или дубоко у земљи озиране просторије од неколико десетина квадратних метара. У њима, најбрижљивије заштићени, смештају се микрофилмови и негативи савремених техничких, уметничких и осталих достигнућа, плоче и траке свих живих језика, односно узорци свеколиког културног богатства данашњице. Да потомци знају да историја ове планете не почиње од њих.

Да време спаковано у кутије сачувају за нека далека поколења, први су се побринули научници с Универзитета у Џорџији, још 1936. Они су дубоко у земљи узидали кутију времена која треба да се отвори тек кроз 6300 година. За колегама с овог универзитета кренули су и други, па данас постоје бројне, мање или више знане, кутије времена. Свако жели да се обезбеди, бар део своје историје, за неке далеке судове.

ХВАЛА, АНДРЕЈА

Пре неколико недеља јавио нам се, из Београда, читалац Андреја Трновски и саопштио да има нешто за Риплија. Брзо смо начуљили уши и... сазнали да има срце од кромпира! У ствари, не он него његов унук Маки!

Да није шала, уверили смо се брзо и лако.

Ево, погледајте и сами. То је заиста у свему срце. Оно стилизовано – како га обично цртамо или правимо кад симболизујемо љубав или на њу подсећамо оне који су нам прирасли за срце, али оно право.

Кад смо Андреју усликали с овим лепим симболом (унук је био у школи и није могао да дође, иако га је

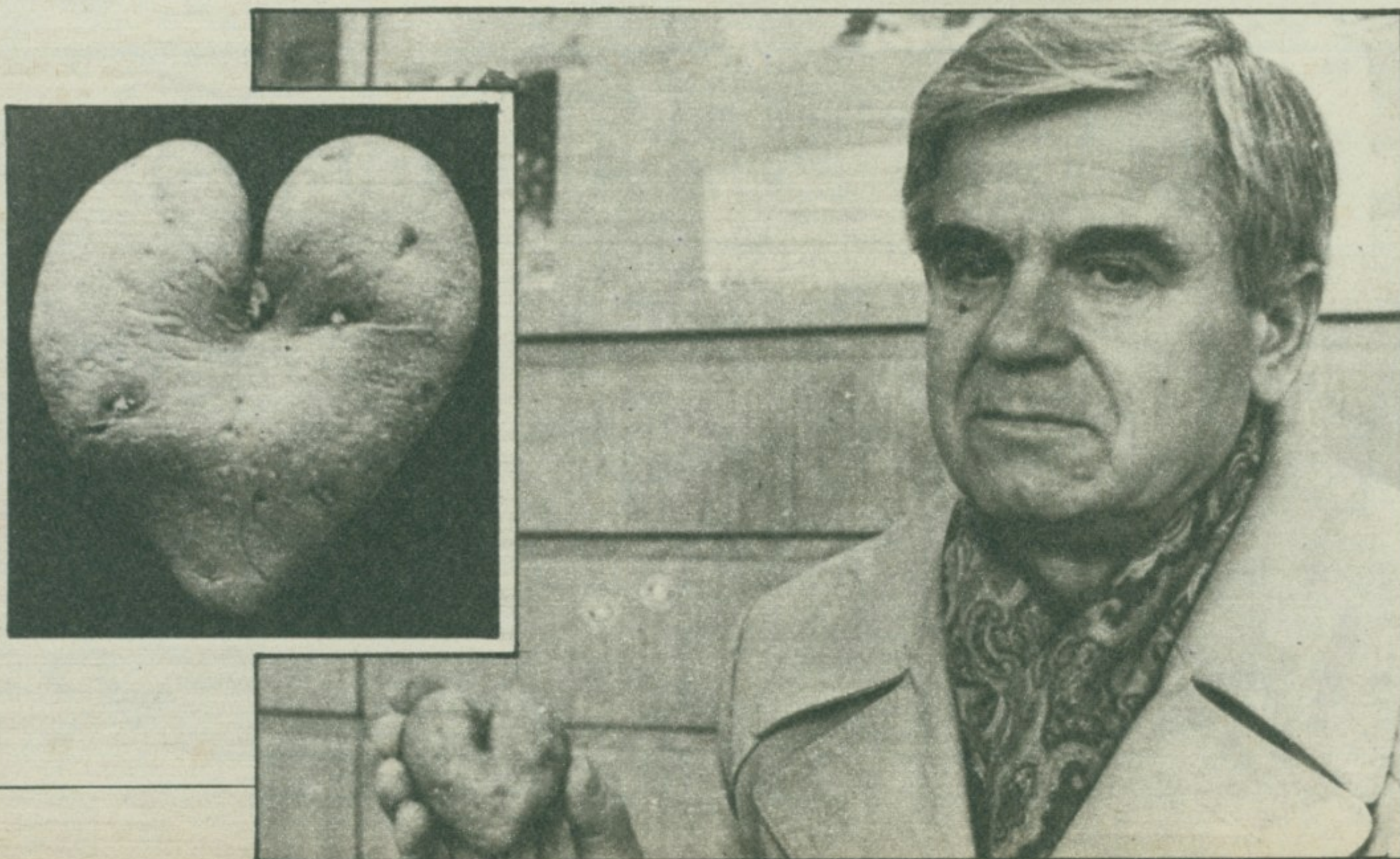
баш он нашао у подруму, на гомили кромпира припремљеног за зиму), нисмо знали да га неће понети кући. У први мах учинило нам се да га је заборавио. А онда смо пожелели да поверујемо како је то учинио намерно.

Узели смо га и ставили на видно место. У „Забавнику“ је свако срце добро дошло.

Лепо је то што је одмах почело да пушта корење овде код нас али, на нашим полицима, осим књига (и бубашваба) нема ничег другог и сигурно ће увенути ако се не потрудимо. А труд ће се исплатити јер ћемо га, на пролеће, ставити у земљу – тамо где ће се оплеменили и умножити.

Нека се неко њиме и нахрани.

Д. В.

Директор НО „ПОЛИТИКА“ др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“
Влада Булатовић Виб

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Виб

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Виб, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну наплату НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

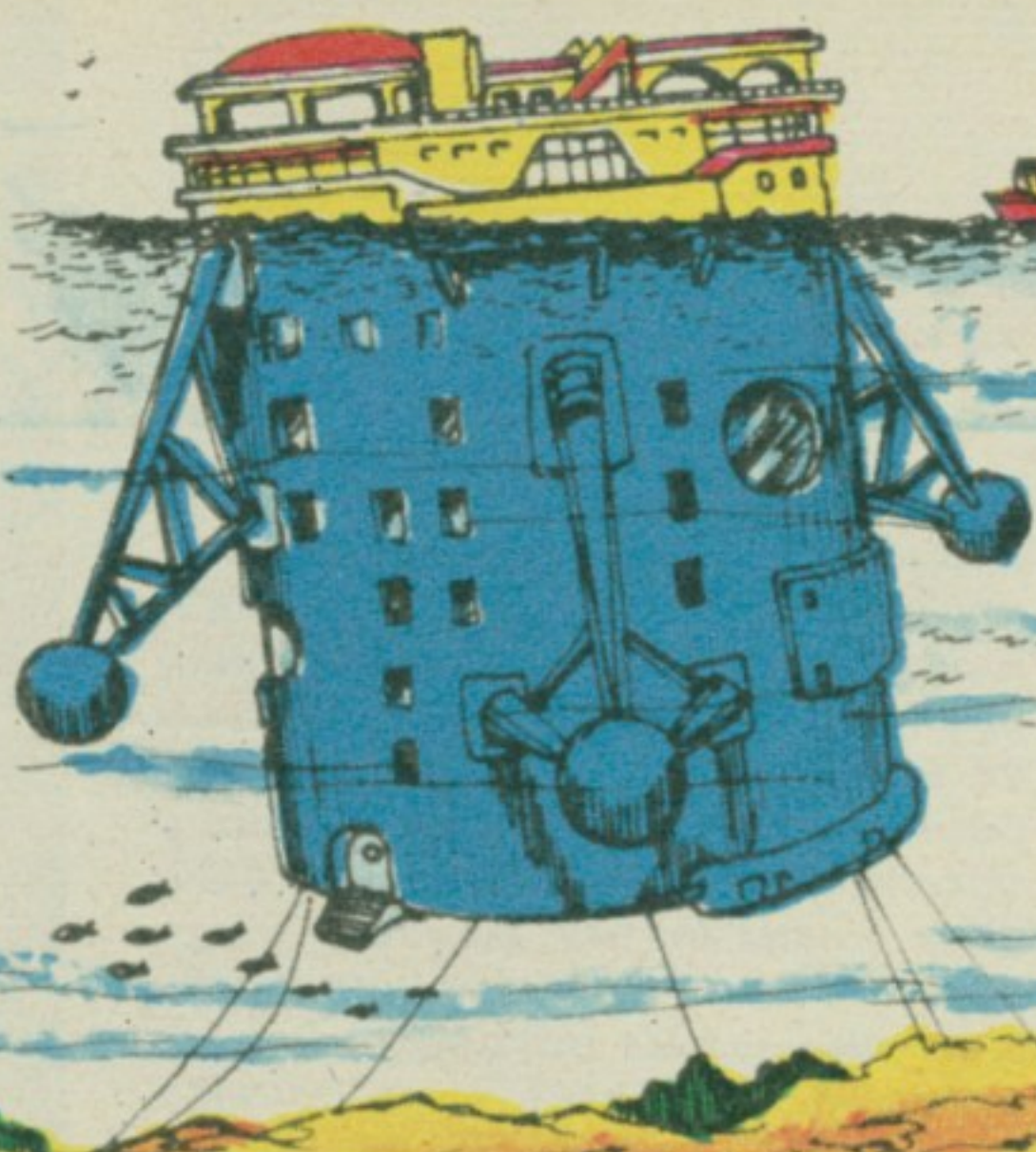
ГОДИШЊА:

САД	\$ 42,-
СР НЕМАЧКА	ДМ 93,-
ШВЕДСКА	Шкр. 299,-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 285,-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 79,-

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИН-ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну наплату ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководилац ООУР-а „Дубока штампа“

МОЛИМ ВАС, СОБУ С ПОГЛЕДОМ НА МОРСКО ДНО!

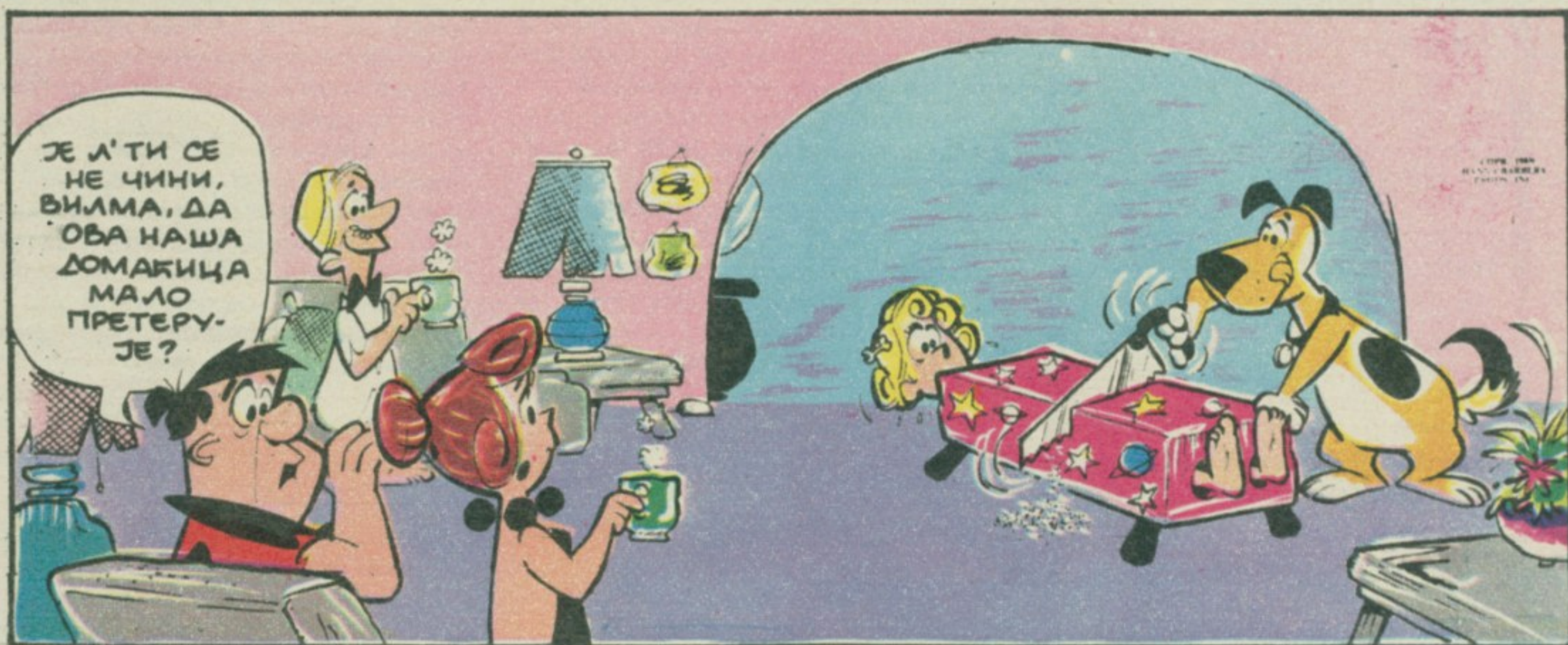

На источној обали Аустралије, крај Великог коралног спруда, ускоро ће почети изградња јединственог хотела. Грађевинари се спремају да подигну хотел са седам спратова који ће плутати по мору. Имаће 174 собе, неколико ресторана и барова, шопинг-центар, гимнастичку дворану и богато опремљену подводну лабораторију.

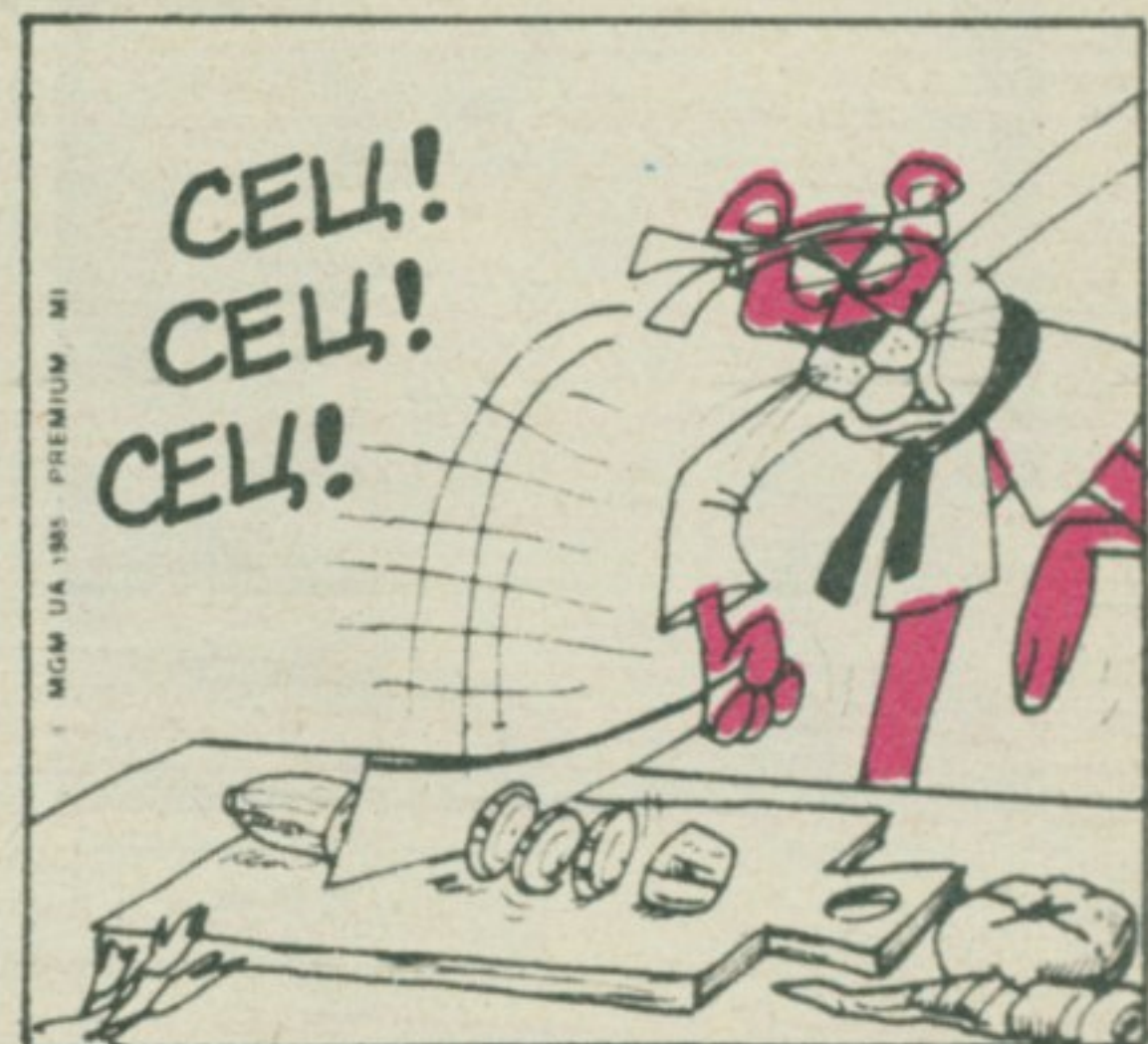
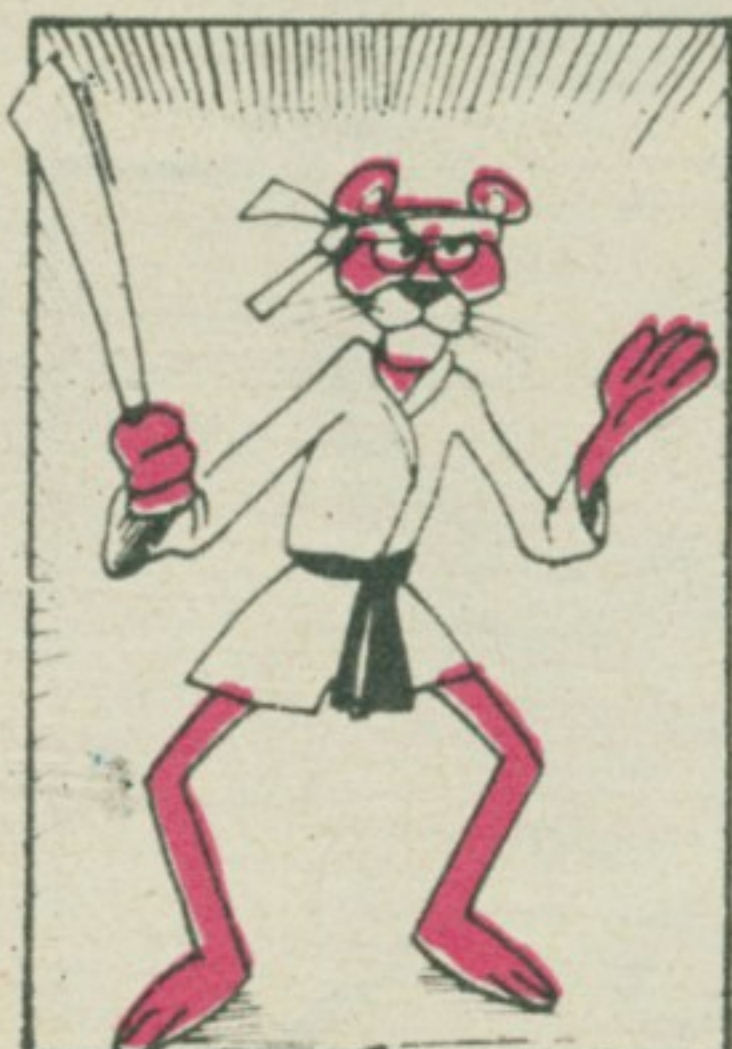
Гости овог необичног хотела моћи ће, на пример, да проматра-

ју подводни свет, да се баве подводним риболовом обучени у вечерње одело. Стаклени лифт водиће их и испод нивоа мора.

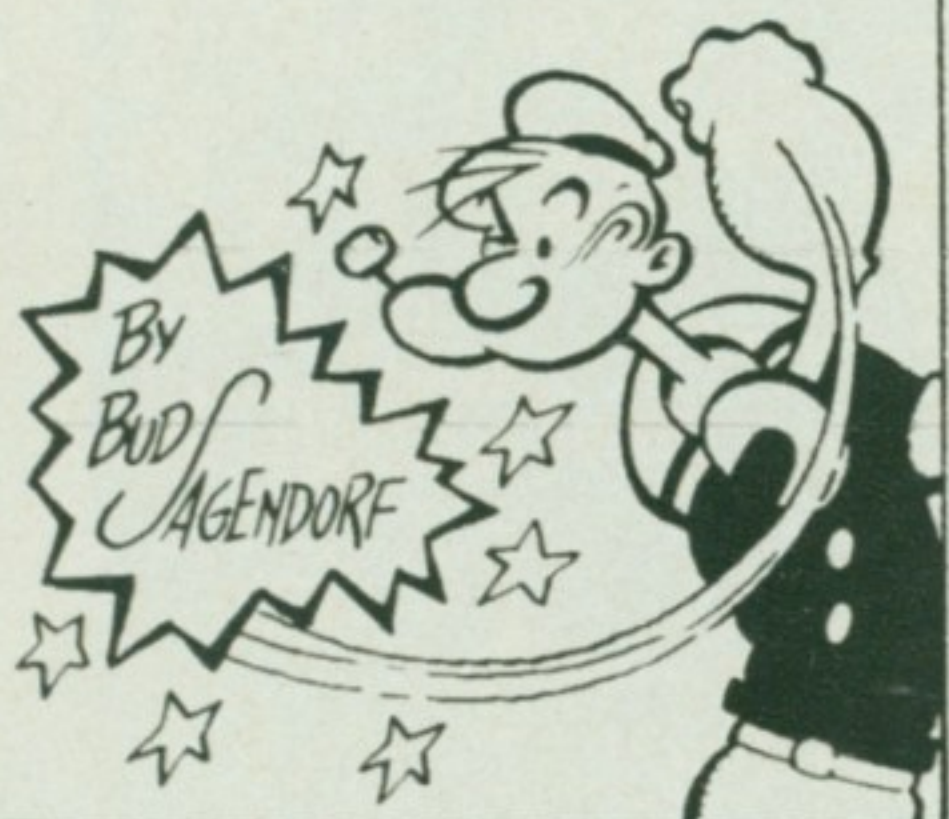
Стенов хотел биће подигнут на челичној платформи димензија 90 са 28 метара а све собе ће, у ствари, бити металне капсуле. Оно што је најважније – хотел ће се понашати као ветроказ. Пошто је ветар у том подручју врло чест, грађевина ће бити тако конструисана да се помера према ветру.

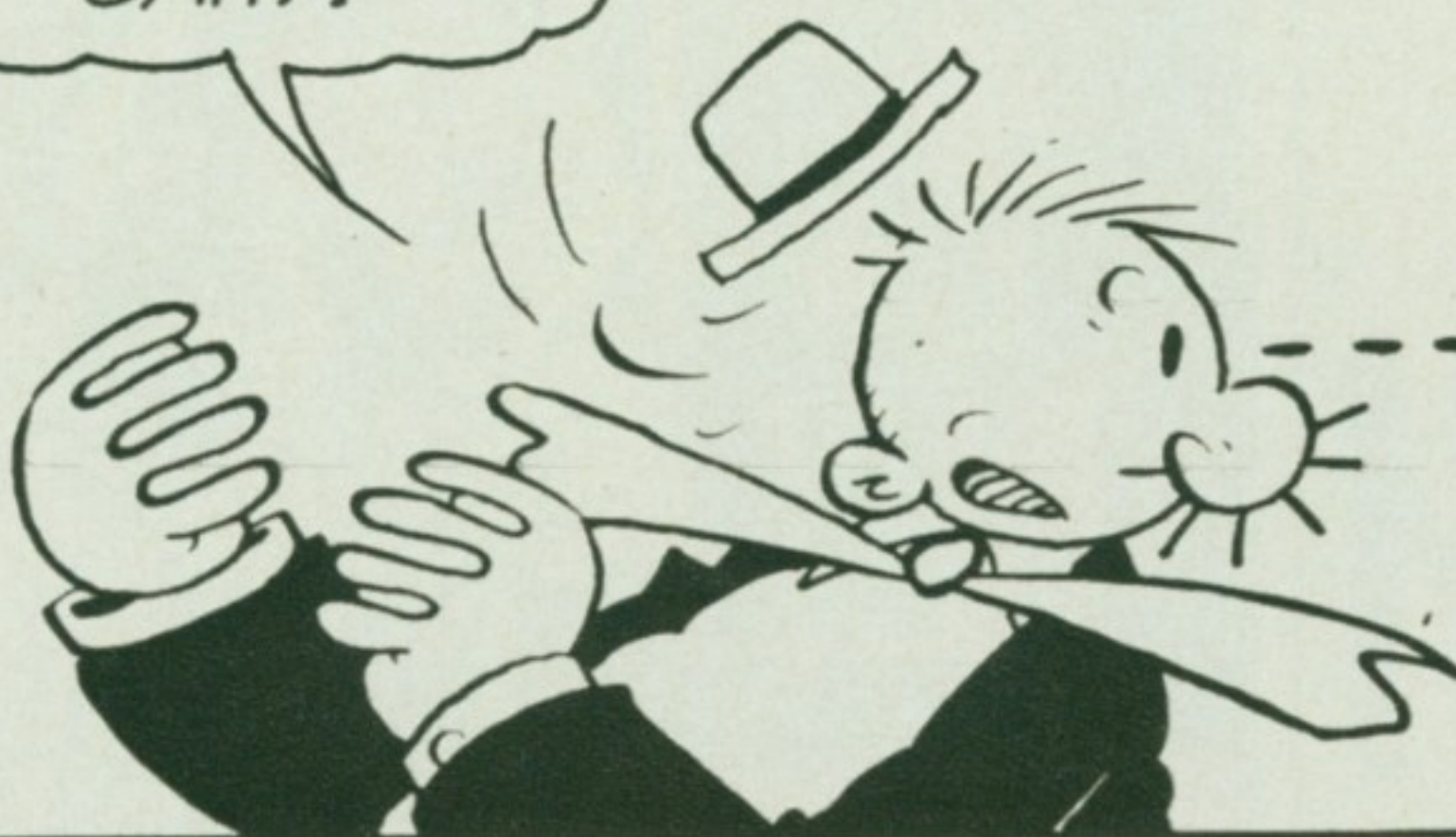
ПАНТЕР ПАНТА

ПОЛАЈ

ШТА?! ПОПАЈ
ЈЕ УШАО У КА-
ФАНУ!

СТАНИ, ЗА ИМЕ СВЕ-
ТА! ОСТАВИ ТАЈ
КЕВАП!

©1986 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

ПОГЛЕДАЈ ГА! ИСТИ
МОЈ СТРИЦ ТИМОТИ-
ЈЕ!

НИЈЕ
ВАЈДА...

ШМРК...
КАКО МИ
НЕДОСТАЈЕ...
ШМРК!

БИО ЈЕ ТО
ПЛЕМЕНИТ
ЧОВЕК!

МОГУ ЛИ ОВО ДА
ЗАДРЖИМ КАО
СЕКАЊЕ НА ТУ
ДИВНУ ПЕР-
СОНУ?

НАРАВНО, ПЕРО!

ОВО ТИ НИКАДА НЕКУ ЗАБОРАВИТИ!

ШТЕТА ШТО ЈЕ
ЈАДНИ СТРИЦ ТИ-
МОТИЈЕ БИО ЈЕ-
ДИНАК!

